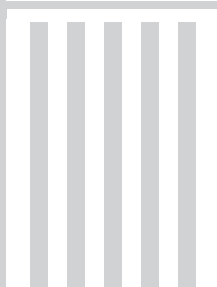

B I U L E T Y N
IZBY CYWILNEJ
SĄDU NAJWYŻSZEGO

styczeń - luty
2022

Redakcja

prof. dr hab. Joanna Misztal-Konecka
dr hab. Marcin Krajewski
Maciej Machowski

Współpraca

Joanna Buchalska, Eryk Chowaniec-Sieniawski
Agata Dimmich, Anna Dorabialska
Katarzyna Gębala, Przemysław Gumiński
Elżbieta Konarska, Magdalena Kuchnio
Paulina Lewandowska, Kamila Lipińska
Bernard Łukańko, Radosław Nowaczewski
Paweł Popardowski, Piotr Ryłski
Joanna Studzińska, Paweł Suski
Arkadiusz Turczyn, Jakub Turczyn
Łukasz Węgrzynowski, Konrad Wróblewski
Andrzej Zielony

przy udziale

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
www.wolterskluwer.pl

infolinia: 801 044 545
tel. 22 535 82 03
e-mail: handel@wolterskluwer.pl

AKTUALNOŚCI

W dniu 3 grudnia 2021 r. odbyło się zebranie Izby Cywilnej, które poprowadziła Prezes Sądu Najwyższego kierująca pracą Izby Cywilnej prof. dr hab. Joanna Misztal-Konecka.

W czasie spotkania dr. hab. Piotr Rylski wygłosił referat, którego przedmiotem były zagadnienia dotyczące zasądzania przez Sąd Najwyższy wynagrodzenia pełnomocnikowi ustanowionemu z urzędu po wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie SK 66/19; orzekania przez Sąd Najwyższy o odsetkach od kosztów procesu (art. 98 § 1¹ k.p.c.) oraz skuteczność pełnomocnictwa procesowego uzależnionego od trwania stosunku podstawowego. Ponadto omówiona została także możliwość zastosowania w postępowaniu kasacyjnym art. 387 § 1 zdanie drugie k.p.c. w zakresie, w którym wyłącza on obowiązek sporządzenia z urzędu uzasadnienia orzeczenia o oddaleniu skargi kasacyjnej i orzeczenia reformatoryjnego.

Cztery wskazane problemy procesowe, zasygnalizowane jako budzące wątpliwości w praktyce, stanowiły temat dyskusji, w której wzięli udział sędziowie Sądu Najwyższego oraz asystenci.

*

W dniu 23 grudnia 2021 r. sędzia Sądu Najwyższego Paweł Grzegorzcyk obchodził jubileusz 20-lecia pracy zawodowej.

Serdecznie gratulujemy.

Z dniem 31 grudnia 2021 r. w stan spoczynku przeszła sędzia Sądu Najwyższego Maria Szulc, orzekająca w Izbie Cywilnej. Sędzia Maria Szulc orzekała w Sądzie Najwyższym od lutego 2012 r.

Bardzo dziękujemy Pani Sędzi za pełną zaangażowania służbę sędziowską.

*

Z dniem 31 grudnia 2021 r. zakończyła pracę Justyna Kosińska – zatrudniona jako starszy sekretarz sądowy w Izbie Cywilnej Sądu Najwyższego.

Bardzo dziękujemy za pracę na rzecz Sądu Najwyższego.

*

Zarządzeniem Nr 159/2021 Pierwszego Prezesa Sadu Najwyższego z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie podziału Izby Cywilnej Sądu Najwyższego na wydziały, zniesiono dotychczasowy i ustalono następujący podział Izby Cywilnej Sądu Najwyższego na:

- Wydział I dla spraw przedstawionych ze skargą kasacyjną (repertorium CSK) oraz dla spraw przedstawionych ze skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (repertorium CNP);
- Wydział II dla spraw, w których skargę kasacyjną przyjęto do rozpoznania (repertorium CSKP), dla spraw, w których skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem została przyjęta do rozpoznania (repertorium CNPP), dla spraw przejętych do rozpoznania apelacji (repertorium CA), dla spraw o unieważnienie prawomocnego orzeczenia (repertorium CN) oraz
- Wydział III dla spraw przedstawionych celem rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego (repertorium CZP), dla spraw przedstawionych z zażaleniem (repertorium CZ) oraz dla pozostałych spraw (repertorium CO).

W związku z tym, odwołano z funkcji dotychczasowych przewodniczących wydziałów SSN Dariusza Dończyka (I Wydział), SSN Agnieszkę Piotrowską (II Wydział), SSN Karola Weitza (III Wydział), SSN Grzegorza Misiurka (IV Wydział) i SSN Teresą Bielską-Sobkowicz (V Wydział).

Obowiązki przewodniczących nowych wydziałów powierzono: SSN Tomaszowi Szanciło (Wydział I), SSN Mariuszowi Łodko (Wydział II) i SSN Marcinowi Krajewskiemu (Wydział III).

UCHWAŁY I INNE WAŻNIEJSZE ORZECZENIA

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego we wniosku z 31 sierpnia 2020 r., BSA I – 4110 – 3/20, zagadnienia prawnego:

„Czy w świetle art. 31a ust. 4 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1914) sprostowanie może być podpisane przez należycie umocowanego pełnomocnika osoby uprawnionej do żądania sprostowania materiału prasowego?”

w powiększonym składzie podjął uchwałę:

Sprostowanie materiału prasowego może być podpisane przez pełnomocnika osoby zainteresowanej jego opublikowaniem (art. 31a ust. 1 i 4 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe, tekst jedn.: Dz.U. z 2018 r., poz. 1914).

(uchwała składu siedmiu sędziów z 8 grudnia 2021 r., III CZP 83/20, K. Weitz, T. Bielska-Sobkowicz, P. Grzegorzczak, G. Misiurek, W. Pawlak, M. Romańska, R. Trzaskowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Najwyższy postanowieniem z 25 czerwca 2020 r., V CO 263/19, zagadnienia prawnego:

„Czy Sąd Apelacyjny lub Sąd Okręgowy jako Sąd odwoławczy, wytyka uchybienie właściwemu sądowi na podstawie art. 40 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 365) w składzie, w którym rozpoznawał sprawę?”

w powiększonym składzie podjął uchwałę:

Sąd apelacyjny lub sąd okręgowy jako sąd odwoławczy wytyka uchybienie właściwemu sądowi na podstawie art. 40 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 2072 ze zm.) w tym samym składzie, w którym rozpoznał sprawę.

(uchwała składu siedmiu sędziów z 16 grudnia 2021 r., III CZP 98/20, D. Dończyk, T. Bielska-Sobkowicz, M. Koba G. Misiurek, A. Piotrowska, K. Strzelczyk, D. Zawistowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Najwyższy postanowieniem z 25 czerwca 2020 r., III CO 132/19, zagadnienia prawnego:

„W jakim terminie sąd apelacyjny lub sąd okręgowy jako sąd odwoławczy, stwierdzając przy rozpoznaniu sprawy oczywistą obrazę przepisów, poucza sędziego, asesora sądowego wchodzących w skład sądu orzekającego o możliwości złożenia na piśmie wyjaśnień, o jakiej mowa w art. 40 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2000 r., poz. 365) i w jakim terminie po złożeniu wyjaśnień może być wydane postanowienie zawierające wytknięcie uchybienia?”

w powiększonym składzie podjął uchwałę:

Sąd apelacyjny lub sąd okręgowy jako sąd odwoławczy, stwierdzając przy rozpoznaniu sprawy oczywistą obrazę przepisów, poucza sędziego, asesora sądowego, wchodzących w skład sądu orzekającego o możliwości złożenia na piśmie wyjaśnień (art. 40 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych; jedn. tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 2072 ze zm.) w dniu wydania orzeczenia. Postanowienie zawierające wytknięcie uchybienia powinno być wydane niezwłocznie po złożeniu wyjaśnień lub upływie terminu do ich złożenia.

(uchwała składu siedmiu sędziów z 16 grudnia 2021 r., III CZP 99/20, D. Dończyk, T. Bielska-Sobkowicz, M. Koba, G. Misiurek, A. Piotrowska, K. Strzelczyk, D. Zawistowski)

★

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Rzecznika Finansowego we wniosku z 18 sierpnia 2020 r., RF/105/2020, zagadnienia prawnego:

„Czy w świetle art. 436 k.c. w związku z art. 34 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń wynikająca z umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych obejmuje szkody wyrządzone przez wielofunkcyjny pojazd mechaniczny, niezależnie od sposobu wykorzystywania tego pojazdu w chwili wyrządzenia szkody?”

w powiększonym składzie podjął uchwałę:

Odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń wynikająca z umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych obejmuje szkody wyrządzone w wyniku pracy urządzenia zamontowanego w pojeździe także wtedy, gdy w chwili wyrządzenia szkody pojazd nie pełnił funkcji komunikacyjnej (art. 34 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych – jedn. tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 854 w związku z art. 436 k.c.).

(uchwała składu siedmiu sędziów z 14 stycznia 2022 r., III CZP 7/22, G. Misiurek, D. Dończyk, P. Grzegorzczak, M. Romańska, K. Strzelczyk, K. Weitz, D. Zawistowski)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Elblągu postanowieniem z 30 lipca 2020 r., I Ca 180/20, zagadnienia prawnego:

„Czy wydany w postępowaniu karnym wyrok, którym z urzędu zasądono od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonego zadośćuczynienie powoduje, że pozew o zasądzenie zadośćuczynienia, złożony po uprawomocnieniu się tego wyroku, podlega odrzuceniu z uwagi na prawomocne osądzenie sprawy pomiędzy tymi stronami?”

w powiększonym składzie podjął uchwałę:

Prawomocny wyrok zasądający z urzędu w postępowaniu karnym zadośćuczynienie na rzecz pokrzywdzonego (art. 46 § 1 k.k.) nie stwarza powagi rzeczy osądzonej w części, w której zadośćuczynienie nie zostało zasądzone (art. 46 § 3 k.k. i art. 415 § 2 k.p.k.).

(uchwała z 3 grudnia 2021 r., III CZP 84/20, D. Dończyk, P. Grzegorzczak, M. Szulc)

★

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z 30 czerwca 2020 r., XXIII Ga 1/19, zagadnienia prawnego:

„Czy zarządca przymusowy ustanowiony na podstawie art. 1064¹⁰ § 1 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego jest legitymowany do wystąpienia z wnioskiem o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej zgodnie z przepisem art. 376 ust. 1 ustawy – Prawo upadłościowe?”

podjął uchwałę:

Zgodnie z art. 376 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (jedn. tekst: Dz. U. z 2020 r., poz. 1228) zarządca przymusowy ustanowiony na podstawie art. 1064¹⁰ k.p.c. nie jest uprawniony do złożenia wniosku o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej, o którym mowa w art. 373 ustawy – Prawo upadłościowe.

(uchwała z 3 grudnia 2021 r., III CZP 90/20, D. Dończyk, P. Grzegorzcyk, M. Szulc)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z 7 lipca 2020 r., XI 1Ca 715/19, zagadnienia prawnego:

„Czy na podstawie art. 67 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego możliwym jest domaganie się orzeczenia przez sąd sporządzenia nowego aktu urodzenia, po uprzednim prawomocnym obaleniu domniemania ojcostwa męża matki, czy też takie rozstrzygnięcie może zapaść jedynie w postępowaniu o obalenie domniemania ojcostwa, jak i czy w przypadku twierdzącej odpowiedzi w takim postępowaniu winien brać w charakterze uczestnika postępowania mężczyzna w stosunku do którego ojcostwo zostało zaprzeczone?”

podjął uchwałę:

Sąd opiekuńczy może - na podstawie art. 67 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (jedn. tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 709) - postanowić o sporządzeniu nowego aktu urodzenia po prawomocnym zaprzeczeniu ojcostwa męża matki. Zainteresowanym w takiej sprawie jest także mężczyzna, którego ojcostwo zostało zaprzeczone (art. 510 § 1 k.p.c.). Jeżeli okaże się, że nie jest on uczestnikiem postępowania, sąd wezwie go do udziału w sprawie (art. 510 § 2 k.p.c.).

(uchwała z 7 grudnia 2021 r., III CZP 67/20, G. Misiurek, M. Kobą, K. Strzelczyk)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy w Dzierżonowie postanowieniem z 18 września 2020 r., I Cz 36/20, zagadnienia prawnego:

„1. Czy w postępowaniu egzekucyjnym sąd orzeka o odrzuceniu niedopuszczalnego z mocy ustawy zażalenia w składzie trzech sędziów, czy w składzie jednego sędziego?”

2. Czy w przypadku, gdy w postępowaniu egzekucyjnym postanowienie o odrzuceniu niedopuszczalnego z mocy ustawy zażalenia wydaje sąd w składzie jednego sędziego, a został już wylosowany skład trzech sędziów do rozpoznania tego zażalenia, o jego odrzuceniu może orzec wyłącznie sędzia referent, czy którykolwiek z sędziów wylosowanych do tego składu?”

podjął uchwałę:

Zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji w postępowaniu egzekucyjnym odrzuca sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, w składzie trzech sędziów (art. 767⁴ § 1¹ k.p.c.).

(uchwała z 7 grudnia 2021 r., III CZP 87/20, K. Weitz, M. Koba, K. Strzelczyk)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z 13 lipca 2020 r., II Ca 2375/19, zagadnienia prawnego:

„Czy roszczenie gminy wobec byłego najemcy o odszkodowanie tzw. uzupełniające (opłaty za media) jest związane z prowadzeniem działalności gospodarczej i przedawnia się w terminie trzech lat?”

podjął uchwałę:

Roszczenie odszkodowawcze uzupełniające (art. 18 ust. 2 zdanie drugie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, jedn. tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 611 ze zm.), obejmujące opłaty niezależne od właściciela, dochodzone przez gminę przeciwko osobie zajmującej lokal bez tytułu prawnego za okres po ustaniu tego tytułu, nie jest związane z prowadzeniem działalności gospodarczej w rozumieniu art. 118 k.c.

(uchwała z 9 grudnia 2021 r., III CZP 85/20, G. Misiurek, W. Pawlak, M. Romańska)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z 19 czerwca 2020 r., XXIII Ga 84/19, zagadnienia prawnego:

„Czy dla wyczerpania trybu, o którym mowa w art. 145 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze konieczne jest zaskarżenie odmowy uznania wierzytelności sprzeciwem do sędziego-komisarza, a następnie wniesieniem zażalenia do sądu upadłościowego?”

podjął uchwałę:

Dla wyczerpania trybu, o którym mowa w art. 145 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, konieczne jest zaskarżenie odmowy uznania wierzytelności sprzeciwem do sędziego-komisarza, a w razie nieuwzględnienia sprzeciwu – wniesienie zażalenia do sądu upadłościowego.

(uchwała z 9 grudnia 2021 r., III CZP 96/20, J. Misztal-Konecka, B. Janiszewska, M. Krajewski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowienia z 10 listopada 2020 r., XV Cz 759/20, zagadnienia prawnego:

„Czy termin w postępowaniu cywilnym, który nie został wstrzymany na podstawie art. 15zszs ust. 1 ustawy z 2 dnia marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. poz. 374 ze zm.) wskutek uchylenia tego przepisu z dniem 16 maja 2020 r. na mocy art. 46 pkt 20 i art. 76 ustawy z 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz.U. poz. 875), rozpoczynał bieg po upływie 7 dni od dni wejścia w życie ustawy z 14 maja 2020 r. (art. 68 ust. 6 tej ustawy *per analogiam*)?”

podjął uchwałę:

Artykuł 68 ust. 6 ustawy z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, przewidujący rozpoczęcie biegu terminów po upływie 7 dni od dnia wejścia w życie tej ustawy, odnosi się do terminów, które nie rozpoczęły biegu na podstawie art. 15zszs ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, a nie do terminów, które zgodnie z zasadami ogólnymi rozpoczynają bieg po uchyleniu tego przepisu.

(uchwała z 9 grudnia 2021 r., III CZP 103/20, J. Misztal-Konecka, B. Janiszewska, M. Krajewski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu postanowieniem z 6 lipca 2020 r., I AGa 185/19, zagadnienia prawnego:

„Czy w przypadku wykrycia błędu, pod wpływem którego strona miała złożyć oświadczenie woli w trybie art. 88 § 1 k.c., prawnie indyferentny dla żądania zwrotu spełnionego świadczenia – w świetle art. 118 k.c. i 120 § 1 k.c. – jest upływ czasu: od dnia spełnienia świadczenia przez osobę składającą oświadczenie o uchyleniu się od skutków złożonego oświadczenia woli do dnia złożenia tego oświadczenia?”

podjął uchwałę:

Upływ czasu do spełnienia świadczenia nie ma znaczenia dla możliwości żądania jego zwrotu przez osobę uchylającą się od skutków oświadczenia woli (art. 88 § 1 k.c.), w którym świadczenie to znajdowało podstawę.

(uchwała z 9 grudnia 2021 r., III CZP 112/20, G. Misiurek, W. Pawlak, M. Romańska)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Łodzi postanowieniem z 28 stycznia 2021 r., XIII Ga 1118/19, zagadnienia prawnego:

„Czy ważne i dopuszczalne jest zastrzeżenie na podstawie art. 483 § 1 k.c. kary umownej w postaci określonego procentu wynagrodzenia umownego za każdy dzień zwłoki bez określenia końcowego terminu naliczenia kary umownej ani jej kwoty maksymalnej?”

podjął uchwałę:

Dopuszczalne jest zastrzeżenie kary umownej za zwłokę w wykonaniu zobowiązania w postaci określonego procentu ustalonego wynagrodzenia umownego za każdy dzień zwłoki, nawet jeżeli nie określono końcowego terminu naliczania kary umownej ani jej kwoty maksymalnej.

(uchwała z 9 grudnia 2021 r., III CZP 16/21, J. Misztal-Konecka, B. Janiszewska, M. Krajewski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z 18 lutego 2021 r., II Ca 863/20, zagadnienia prawnego:

„Czy żądanie wierzyciela wydania mu przedmiotu świadczenia z depozytu sądowego ubezskutecznia wcześniejsze żądanie dłużnika o zwrot depozytu sądowego, gdy nie zapadło jeszcze orzeczenie sądu o dokonaniu zwrotu i depozyt do momentu złożenia wniosku przez wierzyciela nie został zwrócony dłużnikowi?”

podjął uchwałę:

Na żądanie dłużnika sąd postanowi o zwrocie depozytu sądowego (art. 469 § 1 k.c.), chyba że przed lub równocześnie ze złożeniem wniosku przez dłużnika zostało złożone do sądu żądanie wierzyciela wydania mu depozytu (art. 693¹ § 1-2 k.p.c.).

(uchwała z 9 grudnia 2021 r., III CZP 21/21, J. Misztal-Konecka, B. Janiszewska, M. Krajewski)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z 23 marca 2021 r., VII AGa 427/20, zagadnienia prawnego:

„1. Czy w granicach swobody kontraktowania (art. 353¹ k.c.) dopuszczalne jest zastrzeżenie kary umownej za nienależyte wykonanie przez wierzyciela obowiązków wynikających z umowy o roboty budowlane, obejmujących czynności związane z przygotowaniem robót, w postaci określonego procenta wynagrodzenia umownego za każdy dzień zwłoki bez określenia kwoty maksymalnej kary umownej?

2. Czy stosowany w drodze analogii art. 484 § 2 k.c. może stanowić podstawę prawną miarkowania wierzycielskiej kary umownej?”

podjął uchwałę:

Dopuszczalne jest zastrzeżenie kary umownej na wypadek niewykonania albo nienależytego wykonania przez wierzyciela czynności, bez której świadczenie dłużnika w umowie o roboty budowlane nie może być spełnione.

Maksymalna wysokość kary umownej nie musi być wyrażona w kwocie pieniężnej; wystarczy, że można ją oznaczyć na podstawie umowy i w świetle okoliczności sprawy.

(uchwała z 9 grudnia 2021 r., III CZP 26/21, G. Misiurek, W. Pawlak, M. Romańska)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z 9 lipca 2021 r., II Cz 29/21, zagadnienia prawnego:

„1. Czy w aktualnie obowiązującym stanie prawnym zażalenie na postanowienie w przedmiocie odrzucenia pozwu wydane w postępowaniu o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności rozpoznaje inny skład sądu pierwszej instancji na podstawie art. 767 § 1¹ k.p.c. czy sąd drugiej instancji na podstawie art. 394 § 1 k.p.c.?”

2. Jeśli właściwym do rozpoznania zażalenia, o którym mowa w punkcie 1. jest sąd drugiej instancji, czy jest on właściwy również do rozpozna-

nia zażalenia na postanowienie o oddaleniu wniosku o zabezpieczenie, skoro jest ono objęte tym samym postanowieniem i zaskarżone tym samym zażaleniem?”

podjął uchwałę:

W przypadku zaskarżenia postanowień sądu pierwszej instancji o odrzuceniu pozwu (art. 394 § 1 *in principio* K.p.c.) i w przedmiocie zabezpieczenia (art. 741 § 1 K.p.c.) zażalenie na pierwsze z tych postanowień podlega rozpoznaniu przez sąd drugiej instancji, a drugie – przez sąd, który wydał zaskarżone postanowienie. Dotyczy to również przypadku, w którym zaskarżone postanowienia zostały objęte jednym dokumentem, a zażalenia zawarto w jednym piśmie procesowym.

(uchwała z 9 grudnia 2021 r., III CZP 49/21, J. Misztal-Konecka, B. Janiszewska, M. Krajewski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z 6 marca 2020 r., II Ca 850/19, zagadnienia prawnego:

„Czy po podziale nieruchomości władnącej a następnie scaleniu wydzielonej w ten sposób części z inną nieruchomością, nie mającą statusu władnącej, służebność gruntowa rozciąga się na całą powstałą w ten sposób nieruchomość?”

podjął uchwałę:

Po podziale nieruchomości władnącej, a następnie scaleniu wydzielonej w ten sposób części z inną nieruchomością, nie mającą statusu nieruchomości władnącej, służebność gruntowa rozciąga się na całą powstałą w ten sposób nieruchomość.

(uchwała z 13 stycznia 2022 r., III CZP 14/22, M. Manowska, E. Stefańska, K. Zaradkiewicz)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej postanowieniem z 20 lipca 2021 r., II Ca 533/21, zagadnienia prawnego:

„Czy początek biegu terminu przedawnienia roszczenia konsumenta będącego ubezpieczonym lub ubezpieczającym z tytułu zwrotu świadczenia nienależnego, związanego z pobraniem przez ubezpieczyciela w trakcie trwania umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym opłat nie stanowiących kosztów udzielonej ochrony ubezpieczeniowej, na podstawie niedozwolonych (abuzywnych) postanowień umownych (art. 385¹ k.c.), rozpoczyna się zgodnie z art. 120 § 1 k.c. od dnia pobrania przez ubezpieczyciela tych opłat, czy też najwcześniej od chwili rozwiązania lub wypowiedzenia wskazanej umowy?”
podjął uchwałę:

Początek biegu terminu przedawnienia roszczenia konsumenta będącego ubezpieczonym lub ubezpieczającym z tytułu zwrotu świadczenia nienależnego, związanego z pobraniem przez ubezpieczyciela w trakcie trwania umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym opłat nie stanowiących kosztów udzielonej ochrony ubezpieczeniowej, na podstawie niedozwolonych postanowień umownych (art. 385¹ k.c.), nie może rozpocząć się zanim konsument dowiedział się lub, rozsądnie rzecz ujmując, powinien dowiedzieć się o niedozwolonym charakterze postanowienia.

(uchwała z 13 stycznia 2022 r., III CZP 61/22, M. Manowska, E. Stefańska, K. Zaradkiewicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z 3 września 2020 r., VII AGa 196/19, zagadnienia prawnego:

„Czy ważna jest umowa przelewu wierzytelności zawarta między dwiema spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością, jeżeli jedną spółkę reprezentuje pełnomocnik ustanowiony przez członka jednoosobowego

zarządu pierwszej spółki, który jednocześnie reprezentuje drugą spółkę jako jej prokurent?”

podjął uchwałę:

Do umowy przelewu wierzytelności zawartej między dwiema spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością, przy zawarciu której jedną z nich reprezentuje pełnomocnik ustanowiony przez członka jednoosobowego zarządu, który to członek zarządu jest jednocześnie prokurentem samoistnym drugiej spółki, ma zastosowanie art. 108 k.c. w związku z art. 2 k.s.h.

(uchwała z 12 stycznia 2022 r., III CZP 24/22, J. Grela, M. Łodko, T. Szanciło)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Kielcach postanowieniem z 18 sierpnia 2021 r., II Cz 492/21, zagadnienia prawnego:

„Czy w sprawie o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, strona pozwana, która na jego podstawie jest uprawniona do egzekwowania należnych jej świadczeń alimentacyjnych jest ustawowo zwolniona od kosztów sądowych?”

podjął uchwałę:

W sprawie o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego strona pozwana, która na jego podstawie jest uprawniona do egzekwowania należnych jej świadczeń alimentacyjnych, jest ustawowo zwolniona od kosztów sądowych na podstawie art. 96 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

(uchwała z 12 stycznia 2022 r., III CZP 60/22, J. Grela, M. Łodko, T. Szanciło)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z 15 lutego 2021 r., VII Ga 1964/18, zagadnienia prawnego:

„Czy w przypadku, w którym naruszenie zakazu konkurencji, o którym jest mowa art. 56 § 2 k.s.h., polega na podjęciu powtarzających się zachowań, roszczenia wspólnika przewidziane w art. 57 § 1 k.s.h. przedawniają się bezwzględnie z upływem sześciu miesięcy od dnia, gdy wszyscy pozostali wspólnicy dowiedzieli się o naruszeniu zakazu konkurencji (art. 57 § 2 k.s.h.), także w odniesieniu do zachowań, które miały miejsce w okresie późniejszym?”

podjął uchwałę:

Jeżeli naruszenie zakazu konkurencji, o którym mowa w art. 56 § 2 k.s.h., polega na podjęciu dających się zindywidualizować, powtarzających się zachowań, roszczenia wspólnika przewidziane w art. 57 § 1 k.s.h. przedawniają się z upływem sześciu miesięcy od dnia, gdy wszyscy pozostali wspólnicy dowiedzieli się o naruszeniu zakazu, nie później jednak niż z upływem trzech lat (art. 57 § 2 k.s.h.), liczonych odrębnie w stosunku do każdego zachowania.

(uchwała z 12 stycznia 2022 r., III CZP 78/22, J. Grela, M. Łodko, T. Szanciło)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apela-cyjny we Wrocławiu postanowieniem z 28 czerwca 2021 r., I ACa 1166/20 zagadnienia prawnego:

„Czy zawarcie przez spółkę akcyjną umowy, w której poręcza ona zobowiązanie małżonki członka zarządu tej spółki, w przypadku istnienia ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej pomiędzy członkiem zarządu a małżonką, objęte jest dyspozycją art. 15 § 1 k.s.h.?”

podjął uchwałę:

Zawarcie przez spółkę akcyjną umowy poręczenia za dług małżonka, pozostającego z członkiem zarządu tej spółki w ustroju wspólności ustawowej, wymaga zgody walnego zgromadzenia (art. 15 § 1 k.s.h.).

(uchwała z 12 stycznia 2022 r., III CZP 67/22, J. Grela, T. Szanciło, M. Łodko)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Łodzi postanowieniem z 2 września 2021 r., X GC 471/20 (X Gz 164/21), zagadnienia prawnego:

„Czy na podstawie art. 754¹ § 2 k.p.c. w związku z art. 754¹ § 1 k.p.c. dopuszczalna jest zmiana przez sąd terminu upadku zabezpieczenia, polegającego na zajęciu wierzytelności obowiązanego z rachunku bankowego (art. 747 pkt 1 k.p.c.), postanowieniem wydanym po upływie miesięcznego terminu od uprawomocnienia się orzeczenia uwzględniającego roszczenie, jeśli uprawniony złożył wniosek o zmianę tego terminu przed jego upływem?”

podjął uchwałę:

Na podstawie art. 754¹ § 2 k.p.c. w związku z art. 754¹ § 1 k.p.c. dopuszczalna jest zmiana terminu upadku zabezpieczenia przez zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego (art. 747 pkt 1 k.p.c.), postanowieniem wydanym przez sąd po upływie miesięcznego terminu od uprawomocnienia się orzeczenia uwzględniającego roszczenie, jeśli uprawniony złożył wniosek o zmianę terminu przed jego upływem.

(uchwała z 13 stycznia 2022 r., III CZP 65/22, M. Manowska, E. Stefańska, K. Zaradkiewicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gliwicach postanowieniem z 14 stycznia 2021 r., III Cz 588/20, zagadnienia prawnego:

„Czy dopuszczalna jest droga sądowa w sprawie z wniosku gminy o zezwolenie na złożenie do depozytu sądowego należności podatkowej stanowiącej jej dochód, a podlegającej zwrotowi na rzecz następcy prawnego podatnika, gdy podstawą wniosku są twierdzenia o wątpliwościach organu podatkowego co do wykazania następstwa prawnego przez podmiot, na rzecz którego zwrot miałby nastąpić?”

podjął uchwałę:

W sprawie z wniosku gminy o złożenie do depozytu sądowego należności podatkowej podlegającej zwrotowi, wskazującego na wątpliwości co do następstwa prawnego podmiotu, na którego rzecz ma nastąpić zwrot, droga sądowa jest dopuszczalna.

(uchwała z 20 stycznia 2022 r., III CZP 30/22, T. Bielska-Sobkowicz, D. Dończyk, G. Misiurek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Olsztynie postanowieniem z 10 grudnia 2020 r., IX Ca 673/20, zagadnienia prawnego:

„Czy sąd orzekający w sprawie o stwierdzenie nabycia przez zasiedzenie ograniczonego prawa rzeczowego w postaci służebności przesyłu jest związany ustaleniami i oceną prawną, które zdecydowały o wydaniu rozstrzygnięcia przez sąd orzekający w sprawie o ustanowienie służebności przesyłu pomiędzy tymi samymi uczestnikami, w którym to postępowaniu wnioski właścicieli nieruchomości mającej być obciążoną, został prawomocnie oddalony z uwagi na uwzględnienie zarzutu zasiedzenia tej służebności?”

podjął uchwałę:

W sprawie o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu sąd nie jest związany ustaleniami i oceną prawną, które zadecydowały o prawomocnym oddaleniu wniosku o ustanowienie tej służebności w sprawie między tymi samymi uczestnikami z uwagi na uwzględnienie zarzutu jej zasiedzenia.

(uchwała z 20 stycznia 2022 r., III CZP 23/22, T. Bielska-Sobkowicz, D. Dończyk, G. Misiurek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze postanowieniem z 8 września 2020 r., II Ca 211/20, zagadnienia prawnego:

„Czy postanowienia zawarte w umowach o ustanowienie użytkownika wieczystego dotyczące kary umownej z w razie niedokonania zabudowy, nabytej od Gminy nieruchomości, w wysokości i terminie wskazanym w umowie, na podstawie przepisu art. 483 § 1 k.c., pozostają w sprzeczności z art. 63 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 2204 z dnia 26 listopada 2018 r.), a przynajmniej zmierzają do ich obejścia?”

podjął uchwałę:

Nieważne jest postanowienie umowy o ustanowieniu użytkownika wieczystego określające obowiązek zapłaty przez użytkownika wieczystego kary umownej w wypadku niezagospodarowania nieruchomości w terminie wskazanym w umowie.

(uchwała z 20 stycznia 2022 r., III CZP 8/22, T. Bielska-Sobkowicz, D. Dończyk, G. Misiurek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Opolu postanowieniem z 28 lutego 2020 r., VI Ga 259/19, zagadnienia prawnego:

„Czy sprawca wypadku komunikacyjnego i zakład ubezpieczeń, z którym sprawca związany jest umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody związane z ruchem tych pojazdów, odpowiadają za szkodę wyrządzoną zarządcy drogi a polegającą na zanieczyszczeniu jezdni płynami silnikowymi?”

podjął uchwałę:

Sprawca wypadku komunikacyjnego i zakład ubezpieczeń, z którym sprawca wypadku jest związany umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody związane z ruchem tych pojazdów, odpowiadają wobec zarządcy drogi za szkodę spowodowaną zanieczyszczeniami drogi płynami silnikowymi.

(uchwała z 20 stycznia 2022 r., III CZP 9/22, T. Bielska-Sobkowicz, D. Dończyk, G. Misiurek)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apela-cyjny w Krakowie postanowieniem z 27 listopada 2020 r., I AGa 160/20, zagadnienia prawnego:

„Czy dopuszczalne jest ustalenie na podstawie art. 189 k.p.c. wyrokiem sądowym, że na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy spółki akcyjnej została podjęta określona uchwała, w sytuacji, gdy w protokole walnego zgromadzenia stwierdzono, że uchwała nie została podjęta?”
podjął uchwałę:

Nie jest dopuszczalne ustalenie na podstawie art. 189 k.p.c., że na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy spółki akcyjnej została podjęta określona uchwała, jeżeli w protokole walnego zgromadzenia stwierdzono, że uchwała nie została podjęta.

(uchwała z 20 stycznia 2022 r., III CZP 17/22, T. Bielska-Sobkowicz, D. Dończyk, G. Misiurek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z 15 kwietnia 2021 r., XV Ca 1483/20, zagadnienia prawnego:

„Czy na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie wynagrodzenia kuratora strony nieznannej z miejsca pobytu przysługuje zażalenie?,

a w razie pozytywnej odpowiedzi,

Czy zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie wynagrodzenia kuratora strony nieznannej z miejsca pobytu rozpoznaje sąd drugiej instancji?,

a w razie pozytywnej odpowiedzi,

Czy kurator strony nieznannej z miejsca pobytu może w apelacji zaskarżyć postanowienie w przedmiocie swego wynagrodzenia zawarte w wyroku sądu pierwszej instancji?,

a w razie pozytywnej odpowiedzi,

Czy wynagrodzenie kuratora strony nieznannej z miejsca pobytu, który jest adwokatem, podlega podwyższeniu o należny podatek od towarów i usług?”

podjął uchwałę:

Na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie wynagrodzenia kuratora strony, której miejsce pobytu nie jest znane, przysługuje zażalenie do innego składu tego sądu (art. 394^{1a} § 1 pkt 9 k.p.c. *per analogiam*). Jeżeli kuratorem takim jest adwokat, jego wynagrodzenie podlega podwyższeniu o należny podatek od towarów i usług.

(uchwała z 21 stycznia 2022 r., III CZP 37/22, M. Romańska, P. Grzegorzcyk, R. Trzaskowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Opolu postanowieniem z 6 kwietnia 2021 r., II Cz 457/20/GK, zagadnienia prawnego:

„Czy na etapie wydawania orzeczenia w sprawie o przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej w trybie przepisu art. 598⁶ k.p.c. możliwe jest badanie przez sąd celowości realizacji orzeczenia o odebraniu osoby z perspektywy zasady ochrony dobra dziecka?”

podjął uchwałę:

Sąd opiekuńczy, orzekając o zleceniu kuratorowi sądowemu przymusowego odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej (art. 598⁶ k.p.c.), nie bada zasadności orzeczenia podlegającego wykonaniu.

(uchwała z 21 stycznia 2022 r., III CZP 58/22, P. Grzegorzcyk, M. Romańska, R. Trzaskowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy w Koninie postanowieniem z 2 marca 2020 r., III Nsm1082/19, zagadnienia prawnego:

„Czy w aktualnym stanie prawnym, po zmianach wprowadzonych ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania

cywilnego oraz niektórych innych ustaw: Dz.U. z 2019 r., poz. 1469 (...), umorzenie postępowania w sytuacji, gdy cofnięte zostało zażalenie na postanowienie rozpoznawane w ramach tzw. zażalenia poziomego, a więc przez inny skład sądu pierwszej instancji, następuje w składzie trzech sędziów, czy też w składzie jednego sędziego?"

podjął uchwałę:

Postępowanie wywołane zażaleniem na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie zabezpieczenia umarza sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, w składzie trzech sędziów (art. 741 § 2 k.p.c.).

(uchwała z 25 stycznia 2022 r., III CZP 4/22, J. Grela, M. Łochowski, M. Łodko)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku postanowieniem z 9 czerwca 2021 r., V ACz 102/21, zagadnienia prawnego:

„Czy po wejściu w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469), na postanowienie w przedmiocie składu grupy zgodnie z art. 17 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. (jedn. tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 446) o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, zażalenie na postanowienie sądu przysługuje do sądu drugiej instancji na podstawie art. 394 § 1 k.p.c., czy też do innego składu sądu pierwszej instancji zgodnie z art. 394^{1a} k.p.c.?"

podjął uchwałę:

Na postanowienie sądu pierwszej instancji co do składu grupy wydane w postępowaniu grupowym przysługuje zażalenie do sądu drugiej instancji (art. 394 k.p.c. w związku z art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, jedn. tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 446 ze zm.).

(uchwała z 25 stycznia 2022 r., III CZP 51/22, J. Grela, M. Łochowski, M. Łodko)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu postanowieniem z 23 grudnia 2020 r., VII Co 1168/20, zagadnienia prawnego:

„Czy w razie złożenia przez wierzyciela wniosku egzekucyjnego po śmierci dłużnika zachodzi podstawa do pobrania od wierzyciela opłaty egzekucyjnej, o której mowa w art. 30 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 2363 ze zm.)?”
podjął uchwałę:

Złożenie przez wierzyciela wniosku egzekucyjnego przeciwko zmarłemu dłużnikowi stanowi oczywiście niecelowe wszczęcie postępowania egzekucyjnego w rozumieniu art. 30 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych.

(uchwała z 27 stycznia 2022 r., III CZP 36/22, J. Misztal-Konecka, B. Janiszewska, M. Krajewski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gliwicach postanowieniem z 29 lipca 2020 r., III Ca 1301/18, zagadnienia prawnego:

„Czy nieruchomości, której właścicielowi przysługuje jedynie wynikające z art. 4 ust. 4 oraz art. 24¹ ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 845 ze zm.) uprawnienie do korzystania z infrastruktury dróg wewnętrznych odpowiadające obowiązkowi partycypowania w wydatkach związanych z eksploatacją i utrzymaniem nieruchomości stanowiących mienie spółdzielni, które są przeznaczone do wspólnego korzystania przez osoby zamieszkujące w określonym budynku lub osiedlu – jest nieruchomością nie mającą odpowiedniego dostępu do drogi publicznej w rozumieniu art. 145 § 1 k.c.?”

podjął uchwałę:

Nieruchomość, której właścicielowi przysługuje wynikające z art. 4 ust. 4 oraz 24¹ ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (jedn. tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1208)

uprawnienie do korzystania z dróg wewnętrznych łączących się z drogą publiczną, ma odpowiedni dostęp do drogi publicznej w rozumieniu art. 145 § 1 k.c.

(uchwała z 28 stycznia 2022 r., III CZP 19/22, D. Zawistowski, A. Piotrowska, K. Strzelczyk)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu postanowieniem z 22 grudnia 2020 r., VII Co 782/20, zagadnienia prawnego:

„Czy w razie złożenia przez wierzyciela wniosku egzekucyjnego po ogłoszeniu upadłości dłużnika zachodzi podstawa do pobrania od wierzyciela opłaty egzekucyjnej na podstawie art. 30 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 2363 ze zm.)?”
podjął uchwałę:

Artykuł 30 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (jedn. tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 210 ze zm.) nie stanowi podstawy pobrania przez komornika sądowego opłaty egzekucyjnej od wierzyciela w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 824 § 1 pkt 2 k.p.c. ze względu na złożenie przez wierzyciela wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego po ogłoszeniu upadłości dłużnika.

(uchwała z 28 stycznia 2022 r., III CZP 21/22, D. Zawistowski, A. Piotrowska, K. Strzelczyk)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy we Włocławku postanowieniem z 25 marca 2021 r., I Co 85/21, zagadnienia prawnego:

„Czy w sytuacji, gdy na skutek bezczynności wierzyciela polegającej na zaniechaniu żądania podjęcia zawieszzonego postępowania egzekucyjnego, komornik sądowy umorzył postępowanie egzekucyjne na podstawie art. 824 § 1 pkt. 4 k.p.c. po dniu 1 stycznia 2019 r., podczas gdy postanowienie to powinno zostać wydane przed tą datą, albowiem okres 6 mie-

sięcy bezczynności wierzyciela upłynął wcześniej, rozstrzygnięcie w zakresie kosztów postępowania egzekucyjnego, powinno nastąpić na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych, czy też na podstawie art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji?"

podjął uchwałę:

Artykuł 29 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (jedn. tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 210 ze zm.) nie znajduje zastosowania, jeżeli sześciomiesięczny okres bezczynności wierzyciela, który nie zażądał podjęcia zawieszonoego postępowania egzekucyjnego, upłynął przed dniem wejścia w życie tej ustawy, zaś komornik umorzył postępowanie z tej przyczyny na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. po dniu 1 stycznia 2019 r.

(uchwała z 28 stycznia 2022 r., III CZP 34/22, D. Zawistowski, A. Piotrowska, K. Strzelczyk)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy w Gnieźnie postanowieniem z 11 grudnia 2020 r., I Co 187/20, zagadnienia prawnego:

„Czy nabywca wierzytelności, po dokonaniu jej przelewu, na którego rzecz zasądzono prawomocnym orzeczeniem sądowym kwotę dochodzonego roszczenia oraz w tym samym orzeczeniu nałożono na jego przeciwnika obowiązek zwrotu kosztów procesu, jest w zakresie wierzytelności wynikającej z obowiązku zwrotu kosztów procesu wierzycielem pierwotnym w rozumieniu art. 29 ust. 5 pkt 3 lit. b ustawy o kosztach komorniczych?"

podjął uchwałę:

Nabywca wierzytelności w drodze przelewu, na którego rzecz zasądzono koszty procesu, nie jest w tym zakresie wierzycielem pierwotnym w rozumieniu art. 29 ust. 5 pkt 3 lit. b z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (jedn. tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 210 ze zm.).

(uchwała z 28 stycznia 2022 r., III CZP 35/22, D. Zawistowski, A. Piotrowska, K. Strzelczyk)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z 26 marca 2021 r., V ACz 109/21, zagadnienia prawnego:

„Czy w przypadku kumulacji roszczeń wynikających z czynności bankowych, przy wartości przedmiotu sporu przekraczającej 20.000 zł odnośnie do każdego z nich, od strony będącej konsumentem pobiera się na podstawie art. 13a ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych jedną opłatę stałą w kwocie 1.000 zł, czy też odpowiednią wielokrotność tej opłaty?”

podjął uchwałę:

Od powoda będącego konsumentem, dochodzącego w jednym pozwie kilku roszczeń wynikających z czynności bankowych, pobiera się na podstawie art. 13a ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 755 ze zm.) jedną opłatę stałą, jeżeli wartość przedmiotu sporu dla tych roszczeń, ustalona na podstawie art. 21 k.p.c., przewyższa kwotę 20 000 zł.

(uchwała z 28 stycznia 2022 r., III CZP 38/22, D. Zawistowski, A. Piotrowska, K. Strzelczyk)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku postanowieniem z 15 czerwca 2020 r., I AGa 91/19, zagadnienia prawnego:

„Czy spółka z ograniczoną odpowiedzialnością powstała z przekształcenia przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną w toku postępowania (w tym apelacyjnego) ma legitymację procesową do dalszego prowadzenia sprawy *ex lege* w tym postępowaniu, stając się sukcesorem praw i obowiązków po podmiocie przekształcanym (osobie fizycznej)?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 7 grudnia 2021 r., III CZP 79/20, K. Weitz, M. Koba, K. Strzelczyk)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z 3 czerwca 2020 r., V ACz 245/20, zagadnienia prawnego:

„Czy rozpoznanie zażalenia na posiedzeniu niejawnym w składzie trzech sędziów, przewidzianym w art. 397 § 1 k.p.c., obejmuje także wydanie przez sąd drugiej instancji orzeczenia o odrzuceniu tego środka odwoławczego?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 9 grudnia 2021 r., III CZP 88/20, G. Misiurek, W. Pawlak, M. Romańska)

★

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Opolu postanowieniem z 13 sierpnia 2020 r., II Ca 1425/19, II Cz 1205/19, zagadnienia prawnego:

„Czy z treści przepisów art. 37 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami wynika obowiązek Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego przeprowadzenia przetargu w sytuacji skorzystania przez nich z uprawnienia przewidzianego w przepisie art. 231 § 2 k.c. i w rezultacie czego zaniechanie przeprowadzenia procedury przetargowej w tej sytuacji powoduje nieważność umowy przenoszącej własność na podstawie przepisu art. 58 § 1 k.c.?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 15 grudnia 2021 r., III CZP 82/20, T. Bielska-Sobkowicz, R. Trzaskowski, P. Grzegorzcyk)

★

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa postanowieniem z 23 czerwca 2020 r., XVI C 3359/18, zagadnienia prawnego:

„Czy w aktualnie obowiązującym stanie prawnym zażalenie na zarządzenie o zwrocie nieopłaconego wniosku o sporządzenie uzasadnienia

orzeczenia na podstawie art. 130² § 1 k.p.c. w zw. z art. 25b ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych rozpoznaje inny skład sądu pierwszej instancji czy sąd drugiej instancji?"

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 15 grudnia 2021 r., III CZP 89/20, T. Bielska-Sobkowicz, R. Trzaskowski, P. Grzegorzcyk)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy w Gliwicach postanowieniem z 8 września 2020 r., I Cz 39/20, zagadnienia prawnego:

„1. Czy postanowienie o odrzuceniu zażalenia przysługującego do innego składu sądu pierwszej instancji, wobec braku uprzedniego wniosku o sporządzenie pisemnego uzasadnienia zaskarżonego postanowienia, winno nastąpić w składzie jednego sędziego, czy w składzie trzech sędziów?

2. W przypadku udzielenia odpowiedzi, że postanowienie to winno być wydane w składzie jednego sędziego, to czy postanowienie to wydaje przewodniczący wydziału (względnie sędzia referent sprawy) czy przewodniczący składu orzekającego wyznaczonego za pośrednictwem Systemu Losowego Przydziału Spraw na podstawie przepisów Działu III Rozdziału 1 Oddziału 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości — Regulamin urzędowania sądów powszechnych z dnia 18 czerwca 2019 r., Dz.U. z 2019 r. poz. 1141)?

3. W przypadku udzielenia odpowiedzi, że postanowienie to winno być wydane w składzie trzech sędziów a względnie w składzie jednoosobowym – przez przewodniczącego składu odwoławczego, czy w takiej sytuacji jest to postanowienie sądu drugiej instancji, na które nie przysługuje zażalenie, czy też nadal jest to postanowienie sądu pierwszej instancji, na które przysługuje zażalenie zgodnie z art. 394^{1a} § 1 pkt 12 k.p.c., a nadto, czy postanowienie to winno zostać sporządzone wraz z uzasadnieniem sporządzonym z urzędu, wobec treści art. 397 § 2 k.p.c., czy też, jako postanowienie sądu pierwszej instancji od którego przysłu-

guje zażalenie, uzasadnienie takiego postanowienia sporządza się jedynie na wniosek w trybie art 357 § 2¹ k.p.c.?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 15 grudnia 2021 r., III CZP 91/20, A. Piotrowska, W. Pawlak, D. Zawistowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Sieradzu postanowieniem z 28 stycznia 2021 r., I Ca 485/20, zagadnienia prawnego:

„Czy podstawą wpisu w księdze wieczystej potwierdzającego nabycie prawa własności nieruchomości może być wydruk decyzji administracyjnej, odpowiadającej wymogom określonym w art. 107 § 1 k.p.a., wydanej na podstawie art. 14 ust. 1 k.p.a. w formie dokumentu elektronicznego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (jedn. tekst: Dz.U. z 2020, poz. 346) bez potrzeby jej potwierdzenia za zgodność z oryginałem?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 15 grudnia 2021 r., III CZP 18/21, M. Łodko, M. Łochowski, T. Szanciło)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z 3 lipca 2020 r., II Ca 158/20, zagadnienia prawnego:

„Czy w sytuacji, gdy poszkodowany dokona naprawy uszkodzonego samochodu tzw. systemem gospodarczym bądź zapłacona przez niego cena za naprawę zleconą warsztatowi nie zostanie powiększona o podatek VAT, należne mu odszkodowanie od ubezpieczyciela sprawcy szkody z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu

mechanicznego mimo to powinno objąć stawkę podatku od towarów i usług?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 16 grudnia 2021 r., III CZP 66/20, A. Piotrowska, M. Koba, K. Strzelczyk)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Kielcach postanowieniem z 25 listopada 2020 r., II Ca 704/20, zagadnienia prawnego:

„Czy do wskazanego na podstawie art. 25 ust. 1 zdanie drugie ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 792) statutu formy pełnomocnictwa udzielonego w stanie Illinois (USA) do przeniesienia własności nieruchomości położonej w Polsce należy udział świadka, potwierdzającego czynność mocodawcy własnym podpisem?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 13 stycznia 2022 r., III CZP 22/22, K. Weitz, P. Grzegorzczak, G. Misiurek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Opolu postanowieniem z dnia 15 lutego 2021 r., II Ca 1094/20, zagadnienia prawnego:

„Czy decyzja wydana w trybie art. 27 ust 8 i 8a ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów stanowi tytuł wykonawczy w rozumieniu art. 109 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece i może stanowić podstawę wpisu hipoteki przymusowej?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 13 stycznia 2022 r., III CZP 29/22, M. Manowska, E. Stefańska, K. Zaradkiewicz)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy w Bytowie postanowieniem z 10 maja 2021 r., I Cz 1/21, zagadnienia prawnego:

„Czy dopuszczalne jest stosowanie zabiegów interpretacyjnych polegających na wypełnieniu luki w prawie poprzez zastosowanie nieprzewidzianej ustawowo analogii w świetle obowiązywania konstytucyjnej zasady praworządności – art. 7 Konstytucji w związku z art. 8 ust. 1 i 2 Konstytucji mając na uwadze konstytucyjny zakaz tworzenia prawa przez sądy (w tym także podległych im judykacyjnie komorników sądowych) – art. 8 oraz ust. 1 i 2 Konstytucji w związku z art. 10 ust. 1 i 2 Konstytucji oraz art. 175 ust. 1 Konstytucji?

a tym samym

czy dopuszczalne jest rozstrzygnięcie w zakresie kosztów postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych, stosowanego przez analogię w sytuacji, gdy na skutek bezczynności wierzyciela, polegającej na braku żądania podjęcia zawieszono postępowania egzekucyjnego, wszczętego i niezakończono przed wejściem w życie ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych i ustawy z dnia 28 marca 2018 r. o kosztach komorniczych, postępowanie to umorzyło się z mocy prawa po dniu 1 stycznia 2019 r. na podstawie przepisów art. 823 k.p.c.?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 13 stycznia 2022 r., III CZP 39/22, K. Weitz, P. Grzegorzcyk, G. Misiurek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gdańsku postanowieniem z 26 lutego 2021 r., XII Ga 674/20, zagadnienia prawnego:

„1. Czy podmiot posiadający w momencie wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego status zamawiającego w rozumieniu przepisu art. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1843 ze zm.) jest zobowiązany do przeprowadzenia tego postępowania w całości, tj. od momentu jego wszczę-

cia do momentu jego zakończenia zgodnie z przepisami ww. ustawy, stosowanymi bez wyjątków, pomimo zaistnienia w trakcie prowadzenia tego postępowania okoliczności powodujących utratę statusu zamawiającego w rozumieniu art. 3 tejże ustawy?

2. Czy utrata statusu zamawiającego w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1843 ze zm.) w trakcie prowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego przed podmiot, który wszczął to postępowanie skutkuje uznaniem, że po utracie statusu zamawiającego wykonawcom nie przysługują środki ochrony prawnej wskazane w dziale VI tejże ustawy?"

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 13 stycznia 2022 r., III CZP 41/22, M. Manowska, E. Stefańska, K. Zaradkiewicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z 17 września 2020 r., II Ca 2007/19, zagadnienia prawnego:

„Czy w obecnym stanie prawnym w postępowaniu o podział majątku wspólnego pomiędzy uczestnikami będącymi obywatelami polskimi sądom polskim przysługuje jurysdykcja krajowa co do orzekania w przedmiocie nieruchomości położonej w Wielkiej Brytanii?"

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 20 stycznia 2022 r., III CZP 15/22, T. Bielska-Sobkowicz, D. Dończyk, G. Misiurek)

*

1. Uprawnienie do przedstawienia zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu nie przysługuje sądowi, którego rola w konkretnym układzie procesowym nie polega na rozpoznaniu środka odwoławczego, lecz na przedstawieniu tego środka wraz z aktami sądowi właściwemu do jego rozpoznania.

2. Jeżeli postanowienie sądu pierwszej instancji, którego przedmiot mieści się w katalogu określonym w art. 394^{1a} § 1 k.p.c., kończy postępowanie w sprawie, właściwym do rozpoznania zażalenia na to postanowienie jest sąd drugiej instancji (art. 394 § 1 *in principio* w związku z art. 394^{1b} k.p.c.).

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy w Gliwicach postanowieniem Sądu Rejonowego z 30 lipca 2020 r., VII Gz 28/20, zagadnienia prawnego:

„Czy sądem właściwym do rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji o odmowie uzasadnienia wyroku oraz jego doręczenia (postanowienie sądu pierwszej instancji o odrzuceniu wniosku o doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem) jest sąd drugiej instancji (art. 394^{1b} k.p.c.), czy sąd pierwszej instancji orzekający w innym składzie (art. 394^{1a} § 1 pkt 7 k.p.c.)?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 21 stycznia 2022 r., III CZP 10/22, P. Grzegorzczyk, M. Romańska, R. Trzaskowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z 29 czerwca 2021 r., V Ca 2261/20, zagadnienia prawnego:

„1. Czy decyzja Komisji do spraw reprivatyzacji nieruchomości warszawskich wydana w trybie art. 29 pkt 1 ust. 3a ustawy z dnia 9 marca 2017 r. o szczególnych zasadach usuwania skutków prawnych decyzji reprivatyzacyjnych dotyczących nieruchomości warszawskich, wydanych z naruszeniem prawa obejmująca swoim zakresem nie tylko decyzję reprivatyzacyjną w przedmiocie ustanowienia prawa użytkowania wieczystego nieruchomości warszawskiej, lecz także prawo odrębnej własności lokalu powstałe po wydaniu uchylanej decyzji może stanowić podstawę wpisu w księdze wieczystej polegającego na wykreśleniu wszystkich wpisów w księdze wieczystej tego lokalu.

2. Czy akt notarialny ustanawiający odrębną własność lokalu na nieruchomości warszawskiej, w odniesieniu do której stwierdzono nieważność decyzji reprivatyzacyjnej może zostać uznany za akt notarialny sporządzony z uwzględnieniem uchylonej decyzji w rozumieniu art. 40 ust. 1 Ustawy z dnia 9 marca 2017 r. o szczególnych zasadach usuwania skutków prawnych decyzji reprivatyzacyjnych dotyczących nieruchomości warszawskich, wydanych z naruszeniem prawa?"

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 25 stycznia 2022 r., III CZP 72/22, J. Grela, M. Łochowski, M. Łodko)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Opolu postanowieniem z 9 grudnia 2020 r., II Ca 888/20/GK, zagadnienia prawnego:

„Czy umowa *quoad usum* ma charakter umowy obligacyjnej, a jeśli tak, to czy na podstawie przepisu art. 365¹ k.c. może być wypowiedziana w każdym czasie, czy też tylko z ważnych powodów, czy też ma charakter prawnorzeczowy albo rozporządzający i jej zmiana może nastąpić tylko i wyłącznie nową umową stron bądź orzeczeniem sądu?"

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 28 stycznia 2021 r., III CZP 18/22, D. Zawistowski, A. Piotrowska, K. Strzelczyk)

*

1. Jeżeli materiał prasowy podlegający sprostowaniu (art. 31a ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe, jedn. tekst: Dz. U. z 2018 r., poz. 1914) jest skonstruowany w sposób, który z punktu widzenia rozsądnego, racjonalnie działającego odbiorcy pozwala uznać, że wynikają z niego określone fakty, to odniesienie się do tych faktów w tekście sprostowania nie może być uznane za

pozbawione rzeczowości, choćby nawet sposób sformułowania wypowiedzi, wykorzystującej technikę sugestii, aluzji lub niedomówienia dawał możliwość odmiennej interpretacji.

2. W przypadku materiału filmowego wymaganie rzeczowości i odniesienia się do faktów spełniają nie tylko te wypowiedzi zainteresowanego, które odnoszą się do sporządzenia nagrania, zarejestrowanych w nim scen lub treści komunikatu słownego przekazywanego przez lektora, lecz także do faktów, które dla rozsądnego odbiorcy wynikają z zestawienia obrazu z komentarzem narratora.

(wyrok z 3 grudnia 2021 r., I CSKP 126/21, D. Dończyk, P. Grzegorzcyk, M. Szulc)

*

Na postanowienie sądu drugiej instancji uchylające postanowienie sądu pierwszej instancji o wypisaniu z Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym i przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania, wydane na skutek rozpoznania zażalenia, o którym mowa w art. 47 ust. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (jedn. tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1638), nie przysługuje zażalenie.

(postanowienie z 3 grudnia 2021 r., II CZ 50/21, D. Dończyk, P. Grzegorzcyk, M. Szulc)

*

Artykuł 61 k.p.c. w związku z art. 63 k.p.c. nie przewidują w sprawach dotyczących osoby w trybie Konwencji haskiej udziału organizacji społecznych, co oznacza, że organizacje te nie są uprawnione do przedstawienia sądowi swojego poglądu.

(postanowienie z 21 stycznia 2022 r., II CSKP 1190/22, P. Grzegorzcyk, M. Romańska, R. Trzaskowski)

Pismo sądowe umieszczone w Portalu Informacyjnym przed 29 listopada 2021 r. może zostać uznane za doręczone po upływie 14 dni, mimo jego niepobrania przez pełnomocnika (art. 15 zzs⁹ ust. 3 zdanie drugie ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, jedn. tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 2095), tylko wówczas, gdy zostało opatrzone niebudzącą wątpliwości informacją, że zostało umieszczone w celu doręczenia zgodnie z art. 15 zzs⁹ ust. 2 tej ustawy (stanowi e-doręczenie wywołujące skutki procesowe).

(postanowienie z 25 stycznia 2022 r., III CZ 58/22, J. Grela, M. Łochowski, M. Łodko)

OMÓWIENIA GLOS I INNYCH KOMENTARZY DO ORZECZEŃ

Roszczenie o zapłatę kary umownej na wypadek zwłoki lub opóźnienia nie przysługuje stronie odstępującej od umowy wzajemnej, jeżeli w umowie zastrzeżono również taką karę w związku z odstąpieniem od umowy.

(uchwała z 18 lipca 2012 r., III CZP 39/12, J. Gudowski, D. Dończyk, K. Pietrzykowski, OSNC 2013, nr 2, poz. 17; BSN 2012, nr 7, s. 9; Prok. i Pr. 2013, nr 6, wkładka, poz. 50; Pr.Spółek 2012, nr 9, s. 4; Rej. 2012, nr 7–8, s. 216; Rej. 2012, nr 11, s. 172; Forum Prawnicze 2012, nr 5, s. 99)

Glosa

Sławomira Szejny, Glosa 2021, nr 3, s. 42

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor zakwestionował stanowisko Sądu Najwyższego co do tego, że z chwilą odstąpienia od umowy kara umowna z tytułu zwłoki lub opóźnienia przekształca się w karę z tytułu niewykonania zobowiązania, jeśli nie przewidziano w umowie dodatkowo kary umownej z tytułu odstąpienia od umowy. W ocenie glosatora, nie do zaakceptowania jest również pogląd, że nie może być kumulowana kara umowna przewidziana za nie należyte wykonanie zobowiązania i kara umowna za niewykonanie zobowiązania, gdyż wzajemnie się one wykluczają. Autor szeroko przeanalizował zagadnienie dopuszczalności kumulatywnego dochodzenia po odstąpieniu od umowy kar umownych za opóźnienie lub zwłokę i odstąpienie. W jego ocenie dopuszczalność kumulatywnego dochodzenia kar

powinna być uzależniona od tego, czy strony postanowiły, że kary umowne pozostają w mocy po odstąpieniu.

Do omawianej uchwały glosy napisali również: aprobującą P. Drapała (PiP 2013, nr 10, s. 133), częściowo krytyczną A. Fidali (Glosa 2014, nr 2, s. 23) i T. Selecka (Prawo cywilne. Glosy, red. F. Zoll, S. Daniluk, Warszawa 2016, s. 103), krytyczną P. Księżak i K. Duszyńska (PS 2014, nr 7–8, s. 181). Omówił ją M. Kućka w „Przeglądzie orzecznictwa” (Forum Prawnicze 2013, nr 2, s. 103).

K.W.

*

Zakres kognicji sądu rozpoznającego zarzut zapisu na sąd polubowny (art. 1165 § 1 k.p.c.) obejmuje nie tylko ustalenia faktu istnienia umowy poddającej rozpoznanie sporu temu sądowi, ale również tego, czy roszczenie powoda, wyrażone żądaniem i okolicznościami faktycznymi przytoczonymi na jego uzasadnienie, mieści się w zakresie podmiotowym i przedmiotowym tej umowy.

(postanowienie z 7 listopada 2013 r., V CSK 545/12, J. Górowski, B. Ustjanicz, M. Szulc, Glosa 2021, nr 4, s. 64)

Glosa

Rafała Kosa, Glosa 2021, nr 4, s. 64

Glosa ma charakter krytyczny.

Komentator zauważył, że powszechnie przyjęty w doktrynie i orzecznictwie pogląd o związaniu zapisem na sąd polubowny następcy prawnego strony w stosunku podstawowym, który objęty jest umową arbitrażową, opiera się głównie na argumentach nawiązujących do materialnoprawnej kwalifikacji zapisu, rozwiniętych w wyroku Sądu Najwyższego z 3 września 1998 r., I CKN 822/97 (OSNC 1999, nr 2, poz. 39).

Jak zauważył autor, chociaż argumenty te były krytykowane w piśmiennictwie, Sąd Najwyższy w głosowanym orzeczeniu konsekwentnie podtrzymał stanowisko o automatycznym związaniu zapisem na sąd polubowny następcy syngularnego z tą różnicą, że uzasadnił je na nowo – odwołując się do procesowej kwalifikacji umowy o arbitraż.

Zdaniem komentatora, mimo nowego uzasadnienia zaprezentowana teza jest nietrafna i nie uzasadnia *de lege lata* wyjątku od zasady wyłącznego związania zapisem na sąd polubowny pierwotnych stron tej umowy.

Autor podkreślił, że odwołanie się w glosowanym orzeczeniu do analogii z reguł następstwa procesowego w sporze przed sądem państwowym dla uzasadnienia następstwa w zakresie stosunku arbitrażowego jest chybione. Jego zdaniem stosowanie takiej analogii jest zbędne ze względu na okoliczność, że w prawie cywilnym istnieją kompletne reguły dokonywania zmian podmiotowych w stosunku cywilnoprawnym, jakim jest stosunek kreowany zapisem na sąd polubowny.

Jak wskazał glosator, nawet jednak gdyby uznać za zasadne sięgnięcie po tę metodę wykładni, to konsekwentnie stosowana wspiera ona tezę przeciwną do tezy Sądu Najwyższego – to znaczy, że do zmiany podmiotowej w zakresie zapisu na sąd polubowny dojść może wyłącznie za zgodą wszystkich stron zmienianego stosunku podstawowego – zbywcy wierzytelności, jej nabywcy i dłużnika.

A.Z.

*

Przepis art. 57 § 1 k.r.o. jako norma prawa procesowego nie jest stosowany wskutek wskazania kolizyjnoprawnego na podstawie norm prawa prywatnego międzynarodowego, lecz zgodnie z zasadą *legis fori processualis*. Jego stosowanie zależy jednak od tego, czy statut rozwodowy przypisuje materialnoprawne znaczenie winie w rozkładzie pożycia przy rozwiązywaniu małżeństwa (rozwodzie).

(postanowienie z 23 marca 2016 r., III CZP 112/15, J. Gudowski, K. Weitz, G. Kaspryszyn; BSN 2016, nr 5, s. 13)

Glosa

Agaty Kozioł, Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego 2020, t. 26, s. 209

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

W uzasadnieniu glosowanego orzeczenia poruszono problematykę kolizyjnego prawa rodzinnego w sytuacji, gdy o rozwodzie i o roszcze-

niach alimentacyjnych decydują dwa różne statuty. Sąd Najwyższy poczynił też rozważania dotyczące uznania orzeczenia pochodzącego od sądu lub organu państwa niebędącego członkiem Unii Europejskiej, co może mieć kluczowe znaczenie na dalszym etapie rozpatrywania sprawy, której okoliczności legły u podstaw wydanej uchwały.

Wyjaśnienia Sądu Najwyższego wymagała rola, jaką art. 57 § 1 k.r.o. odgrywa w Prawie prywatnym międzynarodowym. Problem związany z brzmieniem tego przepisu pojawia się przede wszystkim, gdy prawem właściwym do rozwiązania małżeństwa jest prawo, w którym rozwód wymaga zaistnienia przesłanek o charakterze obiektywnym, nienacechowanych zawinieniem, zaś w statucie określonego skutku rozwodu (np. rozszczeń alimentacyjnych) skutek ten uzależnia się od stwierdzonej na etapie postępowania rozwodowego winy małżonka w rozkładzie pożycia.

Glosatorka podzieliła pogląd Sądu Najwyższego, zgodnie z którym art. 57 § 1 k.r.o. nie ma charakteru przepisu wymuszającego swoje zastosowanie w rozumieniu art. 8 ust. 1 Pr.p.m. Autorka zauważyła, że w polskiej regulacji rozwiązania małżeństwa kwestia winy, choć obecna, nie odgrywa kluczowej roli jako przesłanka rozwodowa, którą zawsze i niezmiennie jest zupełny i trwały rozkład pożycia. Funkcja tego kryterium jest jedynie posiłkowa.

Komentatorka nie zgodziła się natomiast ze stanowiskiem Sądu Najwyższego w zakresie wyłącznie procesowej natury art. 57 § 1 k.r.o. Zaproponowała zakwalifikowanie tego przepisu do przepisów o podwójnej naturze – materialnej i procesowej. Wskazała, że specyfika tego rodzaju unormowań ujawnia się dopiero wówczas, gdy normy prawa procesowego i normy wskazanego prawa materialnego pochodzą z dwóch różnych systemów prawnych.

W końcowej części glosy glosatorka wskazała propozycję, zgodnie z którą właściwą instytucją prawa prywatnego międzynarodowego, która powinna znaleźć zastosowanie w takich przypadkach, jest dostosowanie. Autorka przypomniała, że zabieg dostosowania charakteryzuje działanie punktowe, dotyczące precyzyjnie wytyczonego obszaru, w którym zostały zidentyfikowane rozbieżności. W konsekwencji, zdaniem glosatorki, sąd orzekający o obowiązku alimentacyjnym między rozwiedzionymi małżonkami może samodzielnie, na potrzeby rozstrzyganej sprawy,

dokonać oceny zachowania stron przed rozwiązaniem małżeństwa i ustalić, czy zachowania te noszą znamiona winy.

A.Dor.

*

Postępowanie egzekucyjne nie zmierza do rozstrzygnięcia sporu, a jego istotą jest wyegzekwowanie na podstawie tytułu wykonawczego należnego wierzycielowi świadczenia. Z tego względu niedopuszczalność zastosowania art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. wynika z jego sprzeczności ze szczególnym celem postępowania egzekucyjnego.

(wyrok z 15 lutego 2017 r., II CSK 179/16, J. Górowski, I. Gromska-Szuster, W. Pawlak; OSP 2021, nr 10, poz. 79)

Glosa

Moniki Ged, Orzecznictwo Sądów Polskich 2021, nr 10, poz. 79

Glosa ma charakter aprobujący.

Zdaniem glosatorki, stanowisko Sądu Najwyższego jest trafne, gdyż u jego podstawy leży uznanie, że postępowanie egzekucyjne nie zmierza do rozstrzygnięcia sporu, lecz jego istotą jest wyegzekwowanie należnego wierzycielowi świadczenia. Za przyjętym stanowiskiem przemawia również wynikające z art. 804 k.p.c. związanie organu egzekucyjnego treścią tytułu wykonawczego. Poza tym, w przypadku wzajemnego wpływu toczących się postępowań – egzekucyjnego oraz rozpoznawczego – strony mogą skorzystać z uregulowania przewidzianego w art. 755 § 1 pkt 3 k.p.c. jako regulacji o charakterze szczególnym. Jednakże, krytyce, zdaniem autorki, należy poddać koncepcję przyjętą w uzasadnieniu wyroku, wykluczającą całkowicie możliwość odpowiedniego zastosowania w postępowaniu egzekucyjnym art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c.

Glosatorka odnosząc się do poglądów doktryny, stanęła na stanowisku, że możliwość odpowiedniego zastosowania art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. w postępowaniu egzekucyjnym nie narusza wynikającej z art. 804 k.p.c. zasady związania organu egzekucyjnego treścią tytułu wykonawczego. Sąd Najwyższy, uzasadniając zaprezentowaną tezę, wziął pod rozwagę

wyłącznie wzajemne relacje pomiędzy postępowaniem rozpoznawczym a egzekucyjnym. Nie uwzględnił jednak sytuacji, w której równoległe prowadzone postępowania egzekucyjne mogą na siebie oddziaływać. Zdaniem autorki, należy zgodzić się ze stanowiskiem reprezentowanym przez Sąd Najwyższy, jednakże jedynie w zakresie w jakim rozstrzygnięcie dotyczyło stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy. Wynik postępowania rozpoznawczego, nawet jeżeli ma bezpośredni wpływ na istnienie obowiązku wynikającego z tytułu wykonawczego, nie może powodować zawieszenia postępowania egzekucyjnego z urzędu. Jak podkreśliła autorka, takie działanie naruszałoby bowiem zasadę wynikającą z art. 804 § 1 k.p.c. oraz podstawowy cel postępowania egzekucyjnego. Wzajemny wpływ prowadzonych jednocześnie postępowań egzekucyjnych stanowi przesłankę zawieszenia jednego z nich. Zawieszenie postępowania we wskazanym przypadku nie stanowi ingerencji w treść tytułu wykonawczego, nie narusza też podstawowych zasad postępowania egzekucyjnego. Glosatorka stwierdziła, że konieczność zapewnienia prawidłowości przebiegu postępowania egzekucyjnego oraz brak regulacji szczególnych przemawiają za potrzebą odpowiedniego zastosowania w postępowaniu egzekucyjnym art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. w niezbędnym zakresie.

J.B.

*

Uplýw terminu, na który zostało ustanowione prawo użytkownika wieczystego gruntu, nie powoduje wygaśnięcia prawa odrębnej własności lokalu znajdującego się w budynku położonym na tym gruncie.

(uchwała z 25 sierpnia 2017 r., III CZP 11/17, M. Wysocka, D. Dończyk, J. Frąckowiak, J. Górowski, A. Owczarek, H. Pietrzkowski, R. Trzaskowski, OSNC 2017, nr 12, poz. 132; BSN 2017, nr 8, s. 8; OSP 2018, nr 6, poz. 58; OSP 2018 nr 12, poz. 122; OSP 2019, nr 3, poz. 25; OSP 2019, nr 5, poz. 48; MoP 2017, nr 18, s. 955; Prok. i Pr. 2018, nr 6, wkładka, poz. 47; Rej. 2017, nr 10, s. 179; NPN 2017, nr 3, s. 124; R.Pr. Zeszyty Naukowe 2017, nr 3, s. 130; OSP 2021, nr 10, poz. 80)

Glosa

Anety Kaźmierczyk, Orzecznictwo Sądów Powszechnych 2021, nr 10, poz. 80

Glosa ma charakter aprobujący.

Komentatorka zwróciła uwagę na znaczenie praktyczne i teoretyczne glosowanej uchwały. Wskazała, że uznanie, iż w kolizji prawa własności i użytkowania wieczystego – prawo własności lokalu stanowi prawo, które nie wygasa z chwilą upływu terminu, na jaki zostało ustanowione użytkowanie wieczyste, wydaje się słuszne, gdyż uznanie prawa użytkowania wieczystego za prawo główne statuowałoby prawo odrębnej własności lokali jako własność czasową, ponieważ prawo słabsze (użytkowanie wieczyste) decydowałoby o losach prawa silniejszego (własności).

Autorka podkreśliła, że analizowany problem był przedmiotem dyskusji, a zawiera się w pytaniach: które z praw powiązanych ze sobą ma charakter nadrzędny, czy własność lokalu (art. 3 ust. 1 u.w.l.), czy wieczyste użytkowanie gruntu (art. 235 § 2 k.c.) oraz jakie prawo do nieruchomości wspólnej przysługuje właścicielom lokali po upływie terminu, na jaki zostało ustanowione prawo użytkowania wieczystego. W tym zakresie za całkowicie uzasadnione uznał też Sąd Najwyższy argumenty przedstawicieli poglądu uznającego prymat prawa własności lokalu. Komentatorka podkreśliła, że w glosowanej uchwale Sąd Najwyższy ustosunkował się nie tylko do zagadnienia, jakie skutki wywołuje upływ terminu użytkowania wieczystego w odniesieniu do bytu prawnego instytucji odrębnej własności lokalu, lecz też bytu prawnego instytucji użytkowania wieczystego.

Zdaniem autorki, glosowana uchwała – choć, co do zasady, należy zaakceptować przyjęty przez Sąd Najwyższy prymat prawa odrębnej własności lokalu – nie rozwiązuje problemu konfliktu zachodzącego pomiędzy konstrukcją odrębnej własności lokalu a konstrukcją użytkowania wieczystego gruntu. Zazaczyła, że zważywszy na treść uzasadnienia uchwały oraz brak nadania jej mocy zasady prawnej, z rozstrzyganym problemem immanentnie związane są wątpliwości interpretacyjne i rozwiązanie ich drogą wykładni nie jest możliwe.

Glosy do uchwały opracowali także: W. Kocot (OSP 2018, nr 6, poz. 58), M. Krajewski (OSP 2018, nr 12, poz. 122) i M. Rolińska (GSP – Prz.Orz.

2018, nr 1, s. 59) oraz K. Dadańska (OSP 2019, nr 3, poz. 25), a także R. Kapkowski (Rej. 2018, nr 9, s. 95), T. Justyński (OSP 2019, nr 5, poz. 48).

Uchwała została omówiona w przeglądach orzecznictwa przez M. Strus-Wołos (Pal. 2017, nr 11, s. 100), E. Maniewską (R.Pr. Zeszyty Naukowe, 2018, nr 1, s. 150) i A. Grebieniową (Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przegląd orzecznictwa za rok 2017, red. J. Kosonoga, Warszawa 2018, s. 30), a także przez E. Stawicką w opracowaniu „Czy upływ terminu, na który zostało ustanowione prawo użytkowania wieczystego gruntu, powoduje wygaśnięcie prawa odrębnej własności lokalu znajdującego się w budynku położonym na tym gruncie?” (Pal. 2018, nr 7–8, s. 154).
J.S.

*

Do operatów szacunkowych sporządzonych w celu dokonania opisu i oszacowania nieruchomości w sądowym postępowaniu egzekucyjnym (art. 948 k.p.c.) mają zastosowanie art. 156 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 2147 ze zm.).

(wyrok z 26 stycznia 2018 r, II CSK 117/17, *P. Grzegorzcyk, H. Pietrzkowski, K. Weitz, OSNC-ZD 2019, nr A, poz. 6; OSP 2021, nr 10, poz. 78; MoP 2018, nr 9, s. 452*)

Glosa

Angeliki Durdy, Orzecznictwo Sądów Polskich 2021, nr 10, poz. 78

Glosa ma charakter krytyczny.

Komentatorka wskazała, że glosowany wyrok jest trafny wyłącznie w części, w której Sąd Najwyższy uznał, iż dyspozycje wyrażone w art. 951 i 985 § 2 k.p.c. (obecnie art. 948 § 1¹ k.p.c.), a przede wszystkim określone w nich terminy, nie mają zastosowania przed ukończeniem czynności opisu i oszacowania nieruchomości. Jednocześnie glosator stwierdził, że należy odmówić słuszności argumentom przedstawionym w uzasadnieniu, w zakresie w jakim przepisy dotyczące ustawy o gospodarce nieruchomościami w części art. 156 ust. 3 i 4 wiążą organ egzekucyjny w toku postępowania egzekucyjnego. W ocenie komentatorki, analizując nie-

trafną tezę glosowanego wyroku, należy odnieść się do art. 948 § 1 k.p.c. – wynika z niego bowiem, że oszacowania dokonuje biegły mający uprawnienia do szacowania nieruchomości na podstawie odrębnych przepisów tj. przepisów ustawy o gospodarce nieruchomościami (rozdział 4 dział V ustawy). Autorka przyznała, że stosunek między przepisami Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie przepisów ogólnych dotyczących opinii biegłego, jak i przepisów szczególnych, wśród których jest m.in. art. 948 § 1 k.p.c., do regulacji zawartych w ustawie o gospodarce nieruchomościami nie jest jednoznaczny. Art. 948 § 1 k.p.c. odsyła wyłącznie do przepisów dotyczących powołania osób, którym komornik może zlecić oszacowanie nieruchomości. Błędnie zatem, w ocenie glosatorki, Sąd Najwyższy przyjął, że przepis ten odsyła do wszystkich przepisów, które dotyczą wyceny nieruchomości zawartych w ustawie o gospodarce nieruchomościami. Z uwagi na powyższe, w ocenie komentatorki, brak podstaw do uznania, że inne przepisy ustawy o gospodarce nieruchomościami mogą być stosowane w toku postępowania egzekucyjnego w zakresie szacowania nieruchomości.

Dalej autorka wskazała, że w literaturze i orzecznictwie przeważa pogląd, iż uregulowania zawarte w ustawie o gospodarce nieruchomościami stanowią *lex generalis* w stosunku do przepisów Kodeksu postępowania cywilnego dotyczących sporządzania opinii przez biegłego do spraw szacowania nieruchomości. Rzeczoznawca majątkowy w toku postępowania egzekucyjnego z nieruchomości powoływany jest zatem stosownie do art. 948 § 1 k.p.c. Pomocniczo biegły rzeczoznawca stosuje przepisy ustawy o gospodarce nieruchomościami i przepisy szczególne dotyczące wyceny w zakresie obowiązkowej treści operatu szacunkowego i sposobu ustalania szacunkowej wartości nieruchomości. Z powyższego należy wywieść wniosek, że przepisy szczególne Kodeksu postępowania cywilnego wyłączają stosowanie przepisów ustawy o gospodarce nieruchomościami w razie prowadzenia egzekucji z nieruchomości. W ocenie autorki, potwierdza to również art. 156 ust. 5 u.g.n., w którym zawarto wyłączenia stosowania zasad określonych w ustępie 3 i 4 tego artykułu, jeżeli oszacowanie dokonywane jest na podstawie innych regulacji prawnych.

Artykuł dotyczący omawianego wyroku opracowała J. Derlatka, „Wartość nieruchomości jako przedmiot opinii rzeczoznawcy majątkowego oraz uwagi na tle wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2018 r.,

II CSK 117/17", Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego 2019, nr 24, s. 41, natomiast glosę opracował A. Stempniak (PPE 2019, nr 5, s. 49).

P.L.

*

Bezasadne niedopuszczenie przedstawicieli akcjonariusza spółki akcyjnej do udziału w zwyczajnym walnym zgromadzeniu akcjonariuszy przez celowe pozbawienie możliwości wstępu na salę obrad stanowi takie naruszenie proceduralnych regulacji ustawowych, które są doniosłe z punktu widzenia treści podjętej uchwały tj. mogły mieć wpływ na jej treść.

(wyrok z 6 czerwca 2018 r., III CSK 403/16, D. Zawistowski, K. Strzelczyk, M. Szulc; Glosa 2019, nr 1, s. 12)

Glosa

Sylwii Łazarewicz, Studia Prawnourojowe 2021, nr 23, s. 515

Glosa jest częściowo krytyczna.

Autorka zaakceptowała rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w odniesieniu do konkretnego stanu faktycznego, jednak z zastrzeżeniem, że taka ocena prawna nie powinna prowadzić do uogólnionego wniosku o podstawie do stwierdzenia nieważności uchwał wspólników podjętych na wadliwie zwołanym czy też wadliwie przeprowadzonym zgromadzeniu, bez względu na to, czy uchybienia proceduralne miały wpływ na treść i powzięcie uchwał.

Zdaniem glosatorki, aktualna pozostaje konieczność oddzielania uchybień proceduralnych, które w danych okolicznościach nie mogłyby wpłynąć na powzięcie uchwały, od tych o znaczeniu fundamentalnym, tj. takich mogących wyrzeć wspomniany wpływ. W razie przyjęcia takiego poglądu potrzeba przestrzegania prawa przez uczestników zgromadzenia nie traci bowiem na znaczeniu, jednocześnie jednak uwzględniane są wartości uzasadniające utrzymanie uchwały w obrocie, tj. bezpieczeństwo oraz stabilność stosunków prawnych spółki.

J.T.

1. Przy zawieraniu umowy w sporze z członkiem zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółkę tę może reprezentować – na podstawie uchwały zgromadzenia wspólników – pełnomocnik umocowany rodzajowo albo do określonej umowy lub określonego sporu (art. 210 § 1 k.s.h.).

2. Jeżeli jednak w spółce komandytowej komplementariuszem jest spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, jej pełnomocnikiem na podstawie art. 210 § 1 k.s.h. nie może być osoba będąca jednocześnie komandytariuszem w tej spółce komandytowej i członkiem zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – komplementariusza; takie powiązanie sprzeciwia się naturze spółki komandytowej.

(uchwała z 30 stycznia 2019 r., III CZP 71/18, J. Gudowski, W. Katner, G. Misiurek, OSNC 2019, nr 11, poz. 110; BSN 2019, nr 1, s. 7, Glosa 2019, nr 2 s. 7; R.Pr. Zeszyty Naukowe 2019, nr 1, s. 149; Glosa 2019, nr 4, s. 70; MoP 2019 nr 5, s. 236; MPH 2021 nr 2, s. 40)

Glosa

Zbigniewa Kuniewicza, Rejent 2021, nr 8, s. 70

Glosa ma charakter aprobujący.

Komentator na wstępie zwrócił uwagę, że wprawdzie w punkcie pierwszym tezy omawianej uchwały Sądu Najwyższego zawarta jest odpowiedź na pytanie prawne, jednak teza wyrażona w punkcie drugim wykracza już poza nie. Z kolei rozważania w uzasadnieniu tej uchwały w przeważającej części koncentrują się na ocenie zgoła innego problemu niż przedstawiony jako zagadnienie, gdyż dotyczą charakteru prawnego pełnomocnictwa udzielonego na podstawie art. 210 § 1 k.s.h. i porządkują występujące wcześniej w tej kwestii rozbieżne stanowiska Sądu Najwyższego. Komentator wskazał, że wątpliwości Sądu Okręgowego, które zostały przedstawione w formie zagadnienia prawnego, dotyczyły zakresu pełnomocnictwa udzielonego na podstawie tego przepisu oraz czasu, na jaki pełnomocnictwo to może być udzielone. Autor glosy stwierdził, że rozwiązanie przedstawionych problemów wymaga wyjaśnienia samego pojęcia „pełnomocnictwo”, o którym mowa w art. 210 § 1 k.s.h. W szczególności chodzi o to, czy pojęcie to jest tożsame z pełnomocnictwem cywilnoprawnym. Glosator omówił wybrane orzeczenia Sądu Najwyższego

dotyczące charakteru pełnomocnictwa przewidzianego w tym przepisie. Wskazał, że Sąd Najwyższy w glosowanym obecnie orzeczeniu wyraził trafny pogląd, iż nieprzekonujące jest twierdzenie o autonomiczności konstrukcji prawnej stosunku prawnego tego pełnomocnictwa wobec pełnomocnictwa z Kodeksu cywilnego.

Przyjęcie założenia, że pełnomocnictwo przewidziane w art. 210 § 1 k.s.h. jest pełnomocnictwem w rozumieniu Kodeksu cywilnego – zdaniem komentatora – pozwala na rozstrzygnięcie przedstawionego przez Sąd odwoławczy problemu, czy pełnomocnictwo, o którym mowa w tym przepisie, może być udzielone jako rodzajowe, czy tylko do konkretnej czynności lub sporu spółki z członkiem jej zarządu. Sąd Najwyższy za bardziej przekonujące uznał twierdzenie, że zgromadzenie wspólników może udzielić pełnomocnictwa szerszego niż tylko jednostkowe umocowanie do zawierania przez spółkę umów z członkiem zarządu. Mamy tutaj do czynienia z pełnomocnictwem cywilnoprawnym, którego przedmiotowy zakres jest ustawowo ograniczony. Obejmuje on umowy oraz spory między spółką a członkiem zarządu. Nie jest wykluczone posłużenie się pełnomocnictwem rodzajowym, gdyż takiego zakazu nie przewiduje wprost żaden przepis Kodeksu spółek handlowych ani nie sprzeciwia się temu ochronna funkcja uregulowania zawartego w art. 210 § 1 k.s.h. Sąd Najwyższy trafnie – zdaniem komentatora – uzasadnił, że decyzja o udzieleniu pełnomocnictwa określonej osobie oraz o jego zakresie należy do samej spółki, która może je odwołać lub zmienić w każdym czasie. Prowadziło to do słusznej konkluzji, w myśl której funkcja ochrony interesu spółki realizowana przez ten przepis nie sprzeciwia się możliwości powołania na jego podstawie pełnomocnika rodzajowego o nieograniczonym terminem umocowaniu.

Glosator, akceptując także drugą tezę omawianej uchwały, podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że jeżeli komplementariuszem w spółce komandytowej jest spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, a członek jej zarządu występuje w roli komandytariusza, to udzieleniu mu pełnomocnictwa na podstawie art. 210 § 1 k.s.h. sprzeciwia się natura spółki komandytowej, w której zakres odpowiedzialności komandytariusza za jej zobowiązania ograniczony jest do wysokości sumy komandytowej. Podkreślił, że za trafnością stanowiska Sądu Najwyższego przemawia

zwłaszcza argument odwołujący się do konstrukcji prawnej spółki komandytowej jako spółki osobowej.

Głosę opracowali również M. Dumkiewicz i S. Kidyba (Glosa 2019, nr 4, s. 70) oraz D. Wajda i P. Tymczyszyn (MoP 2020, nr 12, s. 652). Uchwała została omówiona przez P. Popardowskiego w przeglądzie orzecznictwa (Glosa 2019, nr 2, s. 7).

E.Ch.S.

*

Częściowe uchylene uchwały wspólnoty mieszkaniowej nie jest wyłączone, jeżeli służy to zaspokojeniu słusznego interesu właściciela lokalu skarżącego uchwałę, a jednocześnie zapewnia ochronę uzasadnionego interesu pozwanej wspólnoty.

(wyrok z 21 marca 2019 r., II CSK 62/18, M. Kocon, A. Kozłowska, W. Pawlak, OSNC-ZD 2020, nr 2, poz. 33)

Glosa

Aleksandry Sikorskiej-Lewandowskiej, Studia Iuridica Toruniensia 2020, nr 27, s. 383

Glosa ma charakter krytyczny.

Autorka wskazała, że zagadnienie dopuszczalności uchylene uchwały w części rzadko jest przedmiotem rozważań doktryny, podczas gdy w praktyce zdarzają się orzeczenia sądów, w których dochodzi do uchylene uchwały w części. Stwierdziła, że kwestia, czy w sytuacji zaskarżenia uchwały właścicieli lokali, sąd jest władny do dowolnego rozstrzygnięcia, a więc zarówno do uchylene uchwały w całości, jak również w części, nie jest oczywista, ponieważ takie uprawnienie nie wynika wprost z przepisów ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (jedn. tekst: Dz.U. z 2021, poz. 1048).

Glosatorka odniosła się do zawartych w uzasadnieniu komentowanego wyroku wywodów dotyczących możliwości częściowego uchylene uchwały wspólnoty mieszkaniowej, stwierdzając w podsumowaniu, że w przypadku uchwały właścicieli lokali, której treść zawiera wyrażenie

zgody na dokonanie przez zarząd określonej czynności prawnej, nie jest dopuszczalne uchylenie takiej uchwały w części, ponieważ każdorazowo będzie to stanowiło niedopuszczalną ingerencję sądu w treść uchwały. Integralność treści uchwały wyklucza możliwość częściowego jej uchylecia. Podniosła, że sąd nie jest władny z własnej inicjatywy uchylić uchwały w części, takie orzeczenie może zapaść jedynie w sytuacji, gdy takie jest wyraźne żądanie pozwu. W jej ocenie, uchylenie uchwały wspólnoty mieszkaniowej w części jest dopuszczalne tylko w zupełnie wyjątkowych okolicznościach, w przypadku gdy takie jest żądanie pozwu oraz jeśli w jednej uchwale skumulowano sprawy, które merytorycznie mogłyby, a nawet powinny stanowić dwie odrębne uchwały, albo tylko w przypadku, gdy zaskarżona część uchwały ma charakter autonomiczny i nie jest nierozzerwalnie związana z innymi elementami kwestionowanej czynności prawnej.

K.G.

*

teza oficjalna

Artykuł 61 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 904 ze zm.) uprawnia do eksploatacji projektu architektonicznego w każdym sposób podporządkowany jego materialnej realizacji w postaci budowy. Prawo to jest zbywalne.

teza opublikowana w „Glosie”

Przepis art. 61 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych nie tylko uprawnia do budowy na podstawie projektu, lecz również pozwala na eksploatację projektu w każdy sposób podporządkowany materialnej realizacji w postaci budowy

(wyrok z 22 marca 2019 r., I CSK 104/18, P. Grzegorzcyk, M. Romańska, K. Zawada, OSNC-ZD 2020, nr B, poz. 34)

Glosa

Sandry Słowik, Glosa 2021, nr 3, s. 58

Glosa jest aprobująca.

Jak stwierdziła jej autorka, problematyka nabycia egzemplarza projektu architektonicznego budzi wiele wątpliwości w doktrynie i orzecznictwie. Związane są one między innymi z niepewnością co do tego, kiedy następuje umowne wyłączenie zastosowania art. 61 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, jakie dokładnie uprawnienia wynikają z tego przepisu oraz czy prawo nabywcy egzemplarza projektu architektonicznego ma charakter zbywalny.

Regulacja przewidziana w powyższym przepisie ma na celu ochronę zarówno interesów twórców, jak i inwestorów, z uwagi na okoliczność, że niejednokrotnie umowy o stworzenie projektu architektonicznego lub architektoniczno-urbanistycznego nie regulują kwestii dotyczących majątkowych praw autorskich. Przepis art. 61 wskazanej ustawy został, w ocenie glosatorki, sformułowany w mało precyzyjny sposób, w konsekwencji nie jest on rozumiany ani postrzegany jednolicie.

Odnosnie do kwestii umownego wyłączenia zastosowania art. 61 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych przepis ten statuuje, że jeżeli umowa nie stanowi inaczej, nabycie od twórcy egzemplarza projektu architektonicznego lub architektoniczno-urbanistycznego obejmuje prawo zastosowania go tylko do jednej budowy. Jak zauważyła glosatorka, niewątpliwie posiada charakter *ius dispositivum* – jeżeli tylko strony wyrażą taką wolę, to mogą wyłączyć jego zastosowanie w umowie lub rozszerzyć zakres jego zastosowania. Glosatorka stwierdziła również, że jak wynika z komentowanego przez nią wyroku Sądu Najwyższego, nie zawsze jest możliwe jasne określenie *a priori*, czy doszło do wyłączenia niniejszego przepisu, czy też nie. Powstaje zatem wątpliwość co do tego, kiedy rzeczywiście można uznać, że skutecznie przepis ten został wyłączony, a co za tym idzie, jakie warunki muszą zostać spełnione, aby do tego doszło. Dalej glosatorka zwróciła uwagę, że art. 61 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych znajdzie zastosowanie wtedy, gdy celem stron było stworzenie projektu do wykorzystania go do budowy. Jest to jedna z kwestii, które powinno rozważyć się w pierwszej kolejności. Należy,

zdaniem glosatorki, zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, że pomiędzy dwoma postanowieniami dotyczącymi przeniesienia majątkowych praw autorskich istnieje wyraźna sprzeczność, która powinna zostać usunięta poprzez ustalenia dotyczące zgodnej woli stron, analizę niespójnych postanowień w zestawieniu z pozostałym tekstem oraz celem umowy, a także z przeznaczeniem utworu, którego umowa dotyczy.

W dalszej kolejności autorka glosy podjęła kwestię uprawnień wynikających z art. 61 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Jak zauważyła przepis ten przewiduje prawo zastosowania egzemplarza projektu architektonicznego tylko do jednej budowy. Zatem bezsporne jest, jej zdaniem, uprawnienie zastosowania projektu do realizacji budowli, a więc do materialnego urzeczywistnienia projektu. W doktrynie pojawiają się jednak znaczne rozbieżności co do zakresu uprawnień wynikających z tego przepisu, które związane są z pytaniem, co dokładnie należy rozumieć przez pojęcie prawa zastosowania projektu do jednej budowy. W tym kontekście glosatorka podkreśliła, że duże znaczenia ma komentowany przez nią wyrok Sąd Najwyższego, ponieważ przyczynia się on do konkretyzacji art. 61 prawa autorskiego. Sąd Najwyższy, powołując się na funkcję tego przepisu, rozsądnie przyjął za bardziej uzasadnione stanowisko, które przyznaje nabywcy projektu szersze uprawnienia. Uznał on bowiem, że przepis ten może mieć zastosowanie do projektów niekompletnych, które bezpośrednio nie nadają się do realizacji w postaci budowy, a tym samym może on uprawniać do opracowania dalszych projektów (dzieł zależnych) niezbędnych do zrealizowania budowy lub do włączenia nabytego projektu do całości opracowania, które dopiero może stać się podstawą budowy. Taki pogląd odpowiada potrzebom praktyki obrotu, ponieważ, jak wskazał Sąd Najwyższy, w przypadku przyjęcia odmiennego stanowiska. Art. 61 pr. aut. niejednokrotnie nie mógłby mieć zastosowania, a nabywca projektu pozostałby z bezwartościową dokumentacją – przy czym wydaje się, że byłoby to sprzeczne z celem przepisu. Dlatego też glosatorka uznała, że wyrok Sądu Najwyższego przyczynia się do kształtowania jednolitej linii orzeczniczej w omawianym zakresie, a przy tym potwierdza trafność poglądu znacznej części doktryny, zgodnie z którym nabywcy projektu przysługuje uprawnienie do eksploatacji projektu w każdy sposób podporządkowany jego realizacji w postaci budowy.

Następnie autorka glosy odniosła się do kwestii zbywalności prawa do egzemplarza projektu architektonicznego. Stwierdziła, że zagadnienie to nie wywołuje większych wątpliwości. Co do zasady przyjmuje się, że prawo nabywcy do egzemplarza projektu ma charakter zbywalny. Takie założenie powoduje, że może być ono przedmiotem obrotu – ma to znaczenie na przykład w sytuacji, gdy inwestor chciałby zbyć nieruchomość, na której miałyby być realizowana budowa według projektu nabytego zgodnie z art. 61 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

P.G.

*

Ustalenia nieważności umowy na podstawie art. 189 k.p.c. może żądać każdy, kto ma w tym interes prawny.

(wyrok z 17 kwietnia 2019 r., II CSK 136/18, M. Kocon, W. Pawlak, R. Trzaskowski)

Glosa

Sławomira Bogusława Mirowskiego, Samorząd Terytorialny 2021, nr 11, s. 90

Glosa jest aprobująca.

W ocenie glosatora, w analizowanym orzeczeniu Sąd Najwyższy odniósł się do dwóch istotnych zagadnień. Pierwszy problem dotyczył legitymacji czynnej w procesie o stwierdzenie nieważności umowy zawartej na podstawie art. 2 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 23 czerwca 1995 r. o zmianie ustawy o pracowniczych ogrodach działkowych (Dz.U. Nr 99, poz. 486), które to przepisy zostały uznane za niezgodne z Konstytucją wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 20 lutego 2002, K 39/00 (OTK-A 2002, Nr 1, poz. 4). Glosator za trafne uznał stanowisko, że brak przymiotu strony umowy o ustanowieniu prawa użytkowania wieczystego gruntu nie stanowi dostatecznej przesłanki pozwalającej na przyjęcie, iż osobie trzeciej nie przysługuje legitymacja czynna w procesie o ustalenie nieważności takiej umowy. Zgodził się także z argumentacją, że bez względu na racje leżące u podstaw wyroku Trybunału Konstytucyjnego, skutkiem utraty

mocy obowiązującej przez zakwestionowane w tym wyroku przepisy było to, iż utraciła moc obowiązująca podstawa prawna zobowiązania do rozporządzenia, a podstawę nieważności umowy o ustanowieniu wieczystego użytkowania stanowił art. 156 k.c. w zw. z art. 234 k.c. Wynikająca z art. 156 k.c. nieważność umowy rozporządzającej, związana z brakiem zobowiązania do rozporządzenia (kauzy), jest zaś nieważnością bezwzględną, co oznacza, że może się na nią powołać każdy, kto ma w tym interes prawny.

Jeśli chodzi o drugie zagadnienie dotyczące możliwości zwrotu wywłaszczonej nieruchomości, co do której działkowcom przysługują określone prawa, glosator zgodził się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, że możliwość dochodzenia zwrotu nieruchomości nie została wyłączona gruncie obecnie obowiązującej ustawy z dnia 13 grudnia 2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych (jedn. tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1073). Autor glosy uzupełnił argumentację Sądu Najwyższego o kontekst historyczny, zwracając uwagę, że odmiennie kształtowała się praktyka stosowania przepisów prawa regulujących zwrot wywłaszczonych nieruchomości na gruncie poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o rodzinnych ogrodach działkowych (Dz.U. Nr 169, poz. 1419 ze zm.). Zauważył, że art. 24 tej ustawy, który wyłączał możliwość zaspokajania roszczeń osób wywłaszczonych o zwrot nieruchomości, które zostały zajęte przez rodzinne ogrody działkowe, został uznany za niezgodny z Konstytucją wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 11 lipca 2012 r., K 8/10 (OTK-A 2012, nr 7, poz. 78).

A.Dimm.

*

Uprawnionym do dywidendy za dany rok są wspólnicy, którym udziały przysługiwały w dniu powzięcia uchwały o podziale zysku. Jeżeli w dniu powzięcia uchwały poprzedni uprawniony z udziałów nie żyje, dywidenda przypada jego spadkobiercom z tytułu uczestnictwa w spółce.

(postanowienie z 8 maja 2019 r., V CSK 109/18, T. Bielska-Sobkowicz, J. Frąckowiak, W. Pawlak, Glosa 2019, nr 4, s. 7; MPH 2020, nr 2, s. 46)

Glosa

Mateusza Baszczyka, Glosa 2019, nr 4, s. 7

Glosa ma charakter częściowo aprobujący.

Komentator wskazał, że w glosowanym orzeczeniu Sąd Najwyższy zajmował stanowisko w zakresie trzech istotnych zagadnień: statusu prawnego małżonka współnika, gdy nabycie udziałów zostało sfinansowane z majątku wspólnego małżonków; uprawnienia jednego z małżonków, będącego legitymowanym formalnie, do samodzielnego darowania udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, należących do majątku wspólnego małżonków, bez zgody drugiego małżonka wyrażonej w formie z podpisami notarialnie poświadczonymi oraz katalogu uprawnionych do zaliczki na poczet dywidendy oraz dywidendy, gdy nastąpiło przeniesienie udziałów pomiędzy datami uchwał.

Autor podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że udziały nabyte lub objęte na podstawie czynności prawnej, której stroną był wyłącznie jeden z małżonków a sfinansowanie udziałów nastąpiło z majątku wspólnego małżonków, wchodzi do majątku wspólnego. Wskazał, że pogląd ten zdaje się dominować w ostatnich latach w orzecznictwie sądów, jego potwierdzenie sprzyja pewności obrotu a przemawia za nim brzmienie art. 33 k.r.o. i znajduje także oparcie w treści art. 183¹ k.s.h. Zgodził się również ze stwierdzeniem Sądu Najwyższego, że drugi z małżonków nie będzie mógł wykonywać praw udziałowych na równi z małżonkiem, który był stroną czynności prawnej. Zaznaczył jednak, że małżonek będzie miał roszczenie o ujawnienie go w księdze udziałów.

Glosator poddał krytyce pogląd Sądu Najwyższego, że małżonek, który był stroną czynności prawnej, jest uprawniony do dokonania darowizny udziałów bez zgody współmałżonka udzielonej w formie z podpisami notarialnie poświadczonymi. Zdaniem autora, Sąd Najwyższy błędnie uznał, że legitymacja formalna (uprawnienie do wykonywania praw udziałowych względem spółki) wywołuje konsekwencje dla sposobu dokonywania rozporządzeń majątkiem wspólnym małżonków, czyli legitymacji materialnej. Glosator opowiedział się za poglądem, że w analizowanej sprawie umowa darowizny dotknięta była sankcją bezskuteczności zawieszanej (art. 37 § 2 i 3 k.r.o. w związku z art. 63 § 1

k.c.). Wskazał, że darowizna udziałów nie stanowi darowizny zwyczajowo przyjętej, co oznacza, iż dla skutecznego darowania udziałów wymagane było uzyskanie zgody drugiego z małżonków, w związku zaś z tym, że przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego nie przewidują szczególnej regulacji w zakresie formy, w jakiej zgoda powinna być udzielona, stosuje się art. 63 § 2 k.c. W przypadku udziałów wymóg formy szczególnej pod rygorem nieważności (*ad solemnitatem*) wynika z art. 180 § 1 k.s.h. i powoduje, że niemożliwa jest konwalidacja darowizny następująca przez jej wykonanie (art. 890 § 1 i 2 k.c.).

Autor skrytykował również stanowisko Sądu Najwyższego, że uprawnionymi do otrzymania zaliczki są wspólnicy, którym udziały przysługiwały w dniu podjęcia uchwały o wypłacie dywidendy. Opowiedział się za poglądem, zgodnie z którym katalog uprawnionych do zaliczki jest niezależny (autonomiczny) od kręgu wspólników, którym przysługuje prawo do dywidendy (pomniejszonej o wypłaconą zaliczkę) w związku z czym zbycie udziałów między dniem ustalenia uprawnionych do zaliczki a dniem dywidendy nie powoduje utraty prawa do świadczenia przez zbywającego wspólnika. Zdaniem głośatora, w tym przypadku art. 193 § 1 k.s.h. powinien być zastosowany w drodze analogii, a nie wprost – jak uczynił Sąd Najwyższy – a więc uprawnionych do zaliczki należało ustalić według daty powzięcia uchwały zarządu o wypłacie zaliczki.

Orzeczenie omówił K. Wosiak w artykule: *Rozporządzenie udziałami w spółce z o.o. stanowiącymi przedmiot wspólności – uwagi na tle postanowień Sądu Najwyższego z 12.01.2018 r., II CSK 220/17 oraz z 8.05.2019 r., V CSK 109/18 (PS 2020, nr 7-8, s. 113).*

K.L.

*

Osoba fizyczna zarządzająca swoim majątkiem przez inwestowanie posiadanych środków finansowych (oszczędności) w nabywanie przykładowo akcji, udziałów w spółkach kapitałowych, obligacji, jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych w celu niezwiązanym bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową jest konsumentem, o ile jej działaniom nie można przypisać

cech działalności gospodarczej lub zawodowej związanej bezpośrednio z inwestowaniem na rynkach finansowych.

(wyrok z 18 września 2019 r., IV CSK 334/18, M. Wysocka, A. Piotrowska, R. Trzaskowski, OSNC 2020, nr 6, poz. 52; M.Pr.Bank. 2020, nr 9, s. 44)

Glosa

Tobiasza Nowakowskiego, Glosa 2021, nr 3, s. 27

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor nie zgodził się z poglądem Sądu Najwyższego, że osoba fizyczna regularnie inwestująca na rynku Forex nie posiada statusu konsumenta. W jego ocenie kryteria subiektywne dotyczące wiedzy i świadomości ryzyka, ogólna orientacja w sytuacji na rynku oraz podejmowanie aktów staranności nie mogą decydować o kwalifikowaniu danego podmiotu jako konsumenta.

Zdaniem autora, przyjęty przez Sąd Najwyższy kierunek interpretacji jest wadliwy z perspektywy dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i nieracjonalny. Nie można oczekiwać, że inwestor lokujący znaczne środki pieniężne nie będzie posiadał specjalistycznej wiedzy o rynku kapitałowym. Zdaniem komentatora nie jest to jednak przejaw profesjonalnego charakteru podejmowanej działalności. Ograniczenie zakresu podmiotowego art. 22¹ k.c. może – w ocenie glosatora – prowadzić do obniżenia standardu ochrony konsumenckiej i wykluczenia z niej znacznej grupy osób, w tym prywatnych inwestorów na rynku Forex.

K.W.

*

teza oficjalna

1. Ocena nieprawdopodobieństwa ukończenia dzieła w terminie (art. 635 k.c.) powinna być dokonywana z uwzględnieniem racjonalnych przewidywań zamawiającego, opartych na informacjach uzyskanych z zachowaniem należytej staranności i lojalności (art. 354 k.c.), także od starannie i lojalnie działającego wykonawcy.

2. Artykuł 635 k.c. obejmuje także sytuacje, w których ukończenie dzieła w terminie jest bardzo mało prawdopodobne.

teza opublikowana w „Przełądzie Sądowym”

Ocena nieprawdopodobieństwa ukończenia dzieła w terminie (art. 635 k.c.) powinna być dokonywana z uwzględnieniem racjonalnych przewidywań zamawiającego, opartych na informacjach uzyskanych z zachowaniem należytej staranności i lojalności (art. 354 k.c.), także od starannie i lojalnie działającego wykonawcy.

(wyrok z 18 września 2019 r., IV CSK 498/18, A. Piotrowska, R. Trzaskowski, M. Wysocka, OSNC 2020, nr 7–8, poz. 60; BSN 2020, nr 1, s. 17)

Glosa

Przemysław Drapały, Przełąd Sądowy 2021, nr 9, s. 107

Glosa jest aprobująca.

Glosator wyróżnił cztery zagadnienia prawne związane z wykładnią przesłanek powstania prawa odstąpienia od umowy o dzieło określonego w art. 635 k.c. (stosowanego odpowiednio w odniesieniu do umowy o roboty budowlane na podstawie art. 656 § 1 k.c.), które zostały rozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy w komentowanym wyroku.

Pierwszym zagadnieniem rozważanym przez Sąd Najwyższy była wykładnia pojęcia „opóźnienie wykonawcy z rozpoczęciem lub wykończeniem dzieła”. Glosator zgodził się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, że opóźnienie wynikające z przyczyn obciążających zamawiającego lub z przyczyn całkowicie niezależnych od stron (np. anomalia pogodowe), nie uzasadnia odstąpienia przez zamawiającego od umowy na podstawie art. 635 k.c. Podkreślił, że prawo odstąpienia od umowy wynikające z tego przepisu ma charakter sankcyjny wobec przyjmującego zamówienie, a w samej treści przepisu ustawodawca wyraźnie odnosi przyczyny opóźnienia do zachowań samego dłużnika.

Drugi problem prawny rozstrzygnięty w przedmiotowym wyroku dotyczył kwestii, jaki stopień prawdopodobieństwa nieukończenia dzieła w terminie uzasadnia odstąpienie przez zamawiającego od umowy na podstawie art. 635 k.c. Glosator zaaprobował stanowisko Sądu Najwyż-

szego, że przepis ten ma zastosowanie wtedy, gdy nieprawdopodobieństwo ukończenia dzieła w terminie jest bardzo wysokie. Odwołał się do argumentów prawnoporównawczych oraz przedstawił tendencje w rozwoju prawa cywilnego Unii Europejskiej, które – jego zdaniem – powinny być uwzględniane przy wykładni tego przepisu.

W ocenie glosatora, Sąd Najwyższy trafnie rozstrzygnął także zagadnienie dotyczące kwestii, czy przy ocenie przesłanki prawdopodobieństwa nieukończenia dzieła (objektu) w terminie może być brana pod uwagę możliwość przyspieszenia przez wykonawcę prac. Glosator uznał, że stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym decydujące znaczenie ma punkt widzenia racjonalnie przewidującego zamawiającego, uwzględniający pozyskane lub dostępne dla niego informacje, w tym także udostępnione przez starannie działającego, lojalnego wykonawcę, w racjonalny sposób uwzględnia rozkład godnych interesów zamawiającego i przyjmującego zamówienie.

W glosowanym wyroku Sąd Najwyższy opowiedział się także co do zasady przeciwko możliwości zakwalifikowania nieskutecznego oświadczenia o odstąpieniu od umowy na podstawie art. 635 k.c. jako oświadczenia opartego na art. 644 k.c. Glosator przychylił się i do tego stanowiska, zgadzając się z argumentacją, że ani reguła *favor negotii*, ani konwersja nie powinny prowadzić do przypisania oświadczającemu wywołania skutków prawnych mniej korzystnych od przez niego zamierzonych. Stąd konsekwencją złożenia nieskutecznego oświadczenia o odstąpieniu od umowy na podstawie art. 635 k.c. powinno być natomiast rozważenie kwalifikacji w oparciu o art. 639 k.c.

Aprobującą glosę do wyroku opracował także M. Walasiak (MoP 2021, nr 17, s. 929).

A.Dimm.

*

teza oficjalna

Obligatariuszowi przysługuje legitymacja do dochodzenia od dłużnika rzeczowego zaspokojenia z nieruchomości obciążonej hipoteką zabezpieczającą roszczenia z obligacji wyemitowanych na

podstawie ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o obligacjach (jedn. tekst: Dz.U. z 2001 r., Nr 120, poz. 1300 ze zm.).

teza opublikowana w „Glosie”

Zważywszy na samodzielność wierzytelności obligatariuszy, przysługujący każdemu obligatariuszowi udział w hipotece stwarza podstawę do przyznania mu samodzielnej legitymacji w zakresie dochodzenia zaspokojenia wierzytelności. [...] W przypadku bierności administratora, obligatariusze będą mogli dochodzić zaspokojenia się z nieruchomości z obciążeniem administratora hipoteki.

(uchwała z 27 lutego 2020 r., III CZP 55/19, R. Trzaskowski, M. Koba, K. Pietrzykowski, OSNC 2020, nr 10, poz. 86, s. 54; MoP 2020, nr 8, s. 387; BSN 2020, nr 2; s. 6; R.Pr. Zeszyty Naukowe 2020, nr 2, s. 234; M.Pr.Bank. 2020, nr 10, s. 41; MoP 2020, nr 8, s. 387)

Glosa

Majki Rucińskiej, Glosa 2021, nr 3, s. 33

Glosa jest aprobująca.

W komentowanej uchwale Sąd Najwyższy zajął stanowisko w budzącej doktrynalne kontrowersje kwestii możliwości dochodzenia bezpośrednio przez obligatariusza roszczeń wynikających z zabezpieczenia rzeczowego. W ocenie autorki glosy Sąd Najwyższy doszedł do trafnego wniosku, że obligatariuszowi przysługuje legitymacja do dochodzenia od dłużnika rzeczowego zaspokojenia z nieruchomości obciążonej hipoteką zabezpieczającą roszczenia z obligacji. Obligatariusz może tym samym samodzielnie działać zarówno w procesie o zapłatę przeciwko właścicielowi nieruchomości, jak i w postępowaniu egzekucyjnym z nieruchomości, co stanowi zabezpieczenie jego praw.

Odnośnie do kwestii roli administratora hipoteki w świetle ustawy o obligacjach i umowy zawieranej z administratorem glosatorka stwierdziła, zgodnie z konkluzją Sądu Najwyższego, że zważywszy na cel wprowadzenia do ustawy o obligacjach instytucji administratora hipoteki (wzmocnienie ochrony interesów obligatariuszy) jego ustanowienie i przewidziana w art. 7 ust. 1a ustawy o obligacjach, kompetencja do wykonywania praw

i obowiązków wierzyciela hipotecznego we własnym imieniu i na rachunek obligatariuszy nie wyłącza możliwości dochodzenia zaspokojenia z nieruchomości obciążonej hipoteką przez samych obligatariuszy.

W zakresie problematyki majątku, do którego należy hipoteka zabezpieczająca obligacje, glosatorka wskazała, że Sąd Najwyższy na gruncie art. 7 ustawy o obligacjach, trafnie uznał, iż intencjonalnie utrzymano w mocy wyłączenie zamieszczone w art. 7 ust. 3 tej ustawy, które byłoby zbędne, gdyby uznać, że ustanawiana hipoteka wchodzi do majątku administratora. W takiej sytuacji nie byłoby żadnych podstaw do twierdzenia, że zbycie obligacji powoduje przeniesienie hipoteki.

Glosatorka zaaprobowała pogląd, że niezależnie od stanowiska dotyczącego prawnorzeczonego przyporządkowania hipoteki na gruncie art. 68² ustawy o księgach wieczystych i hipotece, hipoteka zabezpieczająca wiarytelności obligatariuszy należy do ich majątku jako wspólne prawo rzeczowe. Wykonywanie przez administratora praw i obowiązków wierzyciela hipotecznego we własnym imieniu, lecz na rachunek obligatariuszy, należy rozumieć jako szczególne upoważnienie ustawowe do wykonywania we własnym imieniu cudzego prawa majątkowego. W świetle ustawy o obligacjach kompetencja administratora do wykonywania hipoteki nie jest bowiem nieograniczona i nie obejmuje m.in. uprawnienia do zrzeczenia się hipoteki.

W dalszej kolejności autorka odniosła się do kwestii samodzielnych uprawnień każdego obligatariusza w kontekście zasady wykonywania przez obligatariuszy ich wspólnego prawa w świetle ustawy o obligacjach. Analizując to zagadnienie, autorka zwróciła uwagę, że Sąd Najwyższy odwołał się do dominującego stanowiska doktryny, stosownie do którego hipoteka zabezpiecza w równym stopniu wszystkie wiarytelności wynikające z danej emisji obligacji, a wszyscy obligatariusze są wierzycielem hipotecznym. Glosatorka zaaprobowała stanowisko Sądu Najwyższego, wedle którego przysługujący każdemu obligatariuszowi udział w hipotece stwarza wystarczającą podstawę do przyznania mu samodzielnej legitymacji w zakresie dochodzenia zaspokojenia własnej wiarytelności, a prawo wyrażone w udziale może być realizowane bez uszczerbku dla praw pozostałych współuprawnionych. Jak trafnie zaznaczył w swojej argumentacji Sąd Najwyższy, uzyskanie przez obligatariusza tytułu wykonawczego i prowadzona na jego podstawie egzekucja

z nieruchomości nie zagraża interesom obligatariuszy – wierzyciel hipoteczny, który nie przyłączył się do egzekucji prowadzonej przez innego wierzyciela, jest i tak *ex lege* uczestnikiem postępowania o podział sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości obciążonej hipoteką.

We wnioskach glosatorka stwierdziła, że rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego jest trafne, gdyż rozwiązuje istotny, wieloletni problem doktrynalny, a także zapewnia obligatariuszom narzędzie do skutecznego dochodzenia przez nich ich roszczeń, a tym samym wzmacnia zaufanie do rynku papierów wartościowych w ogólności. Wskazała również, że zasługuje na uznanie okoliczność kształtowania się w orzecznictwie Sądu Najwyższego „prowierzycielskiej” linii orzeczniczej w sprawach z powództwa obligatariuszy, zgodnie z którą w przypadku bierności administratora, obligatariusze będą mogli dochodzić zaspokojenia się z nieruchomości z obejściem administratora hipoteki. Umożliwienie dochodzenia roszczeń wynikających z zabezpieczenia rzeczowego bezpośrednio przez obligatariusza istotnie zwiększa szanse na uzyskanie przez niego zaspokojenia. Dotychczas, za pełnym przyzwoleniem doktryny i judykatury, bierność administratora hipoteki skutkowałą fikcyjnością zabezpieczeń obligacji i brakiem możliwości dochodzenia swoich roszczeń przez obligatariuszy.

Glosy opracowali: T. Czech (M.Pr.Bank. 2020, nr 10, s. 53) oraz M. Kućka (Polski Proces Cywilny 2021, nr 3, s. 424).

P.G.

★

teza oficjalna

1. Możliwe jest zakwestionowanie w skardze kasacyjnej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji wskutek braku ustaleń faktycznych, zarzutem naruszenia prawa materialnego przez jego niezastosowanie, ponieważ o prawidłowym zastosowaniu prawa materialnego przez sąd *meriti* można mówić dopiero wówczas, gdy ustalenia stanowiące podstawę wydania zaskarżonego wyroku pozwalają na ocenę tego zastosowania.

2. Sąd nie może oprzeć swego ustalenia wyłącznie na podstawie konkluzji opinii biegłego, lecz powinien sprawdzić poprawność poszczególnych elementów składających się na trafność jej wniosków końcowych.

3. Stygmatyzacja nieruchomości w związku z objęciem jej obszarem ograniczonego użytkowania, ze względu na odbiór potencjalnych nabywców takich nieruchomości zawiera w sobie komponent subiektywny, który również jest elementem kształtującym ceny rynkowe.

teza opublikowana w „Przełądzie Sądowym”

Artykułem 129 ust. 2 p.o.ś. nie jest objęte każde ograniczenie korzystania z nieruchomości położonej w obszarze ograniczonego użytkowania, lecz tylko takie ograniczenia, które w związku z utworzeniem obszaru ograniczonego użytkowania wynikają z zakresu ograniczeń w korzystaniu z nieruchomości wskazanych w akcie prawa miejscowego, tworzącego obszar ograniczonego użytkowania. W związku z czym, szkodą podlegającą naprawieniu na podstawie tego przepisu jest obniżenie wartości nieruchomości wynikające z faktu, że właściciel będzie musiał znieść dopuszczalne na obszarze ograniczonego użytkowania immisje, tj. mające wpływ na wynikające z postanowień aktu prawa miejscowego wprowadzającego obszar ograniczonego użytkowania, zmniejszenie wartości nieruchomości. Ustanowienie OOU poszerza ustawowy zakres dopuszczalnych immisji, określając w ten sposób granice prawa własności.

(wyrok z 11 marca 2020 r., I CSK 688/18, M. Kocon, W. Pawlak, K. Strzelczyk)

Glosa

Elżbiety Klat-Górskiej i Adama Ostapskiego, *Przełąd Sądowy 2021*, nr 9, s. 92

Glosa ma charakter krytyczny.

Glosatorzy poddali krytyce zarówno przedmiotowy wyrok, jak i prezentowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowisko, które Sąd

Najwyższy w tym wyroku podzielił, że ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości, z którym art. 129 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (jedn. tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1973, dalej: „p.o.ś.”) wiąże odpowiedzialność odszkodowawczą, jest już samo ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania, gdyż na skutek wejścia w życie uchwały ustanawiającej obszar ograniczonego użytkowania dochodzi do zawężenia granic prawa własności, i od tej daty właściciel musi znosić dopuszczalne na tym obszarze podwyższone normatywnie immisje hałasu, bez możliwości żądania ich zaniechania, co wpływa również na obniżenie wartości nieruchomości.

W ocenie glosatorów przedstawione stanowisko jest błędne. Autorzy podkreślili, że art. 129 ust. 2 p.o.ś. stanowi samodzielną podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej za działania zgodne z prawem (tzw. szkody legalne), a możliwość i zakres kompensacji tych szkód wyznacza w sposób ścisły ustawodawca. Zdarzeniem szkodzącym, z którym ustawodawca wiąże w tym przepisie obowiązek naprawienia szkody, jest wprowadzenie ograniczeń w sposobie korzystania z nieruchomości, a nie sam fakt utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania. Zdaniem autorów glosy, za ograniczenia w sposobie korzystania z nieruchomości w rozumieniu art. 129 ust. 2 p.o.ś. należy uznać określone nakazy lub zakazy dotyczące korzystania z nieruchomości skonkretyzowane w akcie prawa miejscowego. Nie można ich natomiast utożsamiać z dużo szerszym pojęciem, jakim jest ścieśnienie, ograniczenie czy ukształtowanie granic treści prawa własności. Nietrafnie przyjmuje zatem Sąd Najwyższy, że ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości wskazanym w akcie prawa miejscowego jest to, że właściciel będzie musiał znosić dopuszczalne na obszarze ograniczonego użytkowania immisje.

Glosatorzy krytycznie odnieśli się także do wyeksponowanego w uzasadnieniu głosowanego orzeczenia aspektu stygmatyzującego nieruchomości w odbiorze potencjalnych nabywców wskutek ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania i wynikającej z niego utraty wartości nieruchomości, podkreślając, że zmiany na rynku nieruchomości i dyskomfort w korzystaniu z nieruchomości nie podlegają w myśl art. 129 ust. 2 p.o.ś. kompensacji. W ich ocenie, niemożliwa do zaakceptowania byłaby sytuacja kompensacji utraty wartości nieruchomości spowodowanej samym faktem uchwalenia miejscowego planu zagospodarowa-

nia przestrzennego, nawet jeżeli żadne ograniczenia nie dotknęły nieruchomości będącej przedmiotem sporu. Komentatorzy stwierdzili, że zamiast odwoływać się do tego pozaustawowego i subiektywnego kryterium, Sąd Najwyższy powinien był w uzasadnieniu wyroku przedstawić interpretację norm prawnych uwzględniającą, że ochrona prawa własności nie ma charakteru absolutnego i podlega ograniczeniom zgodnym z zasadą proporcjonalności (art. 64 ust. 3 i art. 31 ust. 3 Konstytucji).

A.Dimm.

*

Uchybienie przez właściciela nieruchomości oddanej w użytkowanie wieczyste, który wypowiedział wysokość opłaty rocznej, lub przez użytkownika wieczystego terminowi 14 dni do wniesienia sprzeciwu od orzeczenia Samorządowego Kolegium Odwoławczego (art. 80 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami, jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 2204 ze zm.) powoduje odrzucenie sprzeciwu.

(uchwała z 13 marca 2020 r., III CZP 44/19, M. Romańska, K. Pietrzykowski, M. Szulc, OSNC 2020, nr 11, poz. 95; BSN 2020, nr 3–4, s. 8)

Glosa

Grzegorza Wolaka, *Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały* 2021, nr 1, s. 149

Autor tekstu przybliżył w nim charakter prawa użytkowania wieczystego i wiążącej się z nim opłaty rocznej. Wskazał, że składany do Samorządowego Kolegium Odwoławczego wniosek użytkownika wieczystego związany z zakwestionowaniem podstaw oświadczenia właściciela nieruchomości o podwyższeniu opłaty za użytkowanie wieczyste ma charakter materialnoprawny, gdyż inicjuje postępowanie o wydanie orzeczenia kształtującego. Sprzeciw od decyzji SKO jest jednak środkiem odwoławczym, a nie czynnością materialnoprawną. Termin na jego wniesienie ma zatem charakter procesowy i podlega przywróceniu.

J.T.

Domniemanie zgodności z rzeczywistym stanem prawnym wpisu hipoteki może być obalone w postępowaniu, w którym wierzyciel hipoteczny dochodzi zaspokojenia z przedmiotu obciążenia hipoteką.

(wyrok z 26 czerwca 2020 r., I CSK 429/18, M. Koba, K. Pietrzykowski, M. Romańska)

Glosa

Karola Ryszkowskiego, Glosa 2021, nr 3, s. 20

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor w pełni zaaprobował stanowisko Sądu Najwyższego, który przyjął, że uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym nie stanowi jedyne go trybu pozwalającego na obalenie domniemania związanego z wpisem, chociaż ze względu na skutek *erga omnes*, w ocenie autora, należy uznać go za najbardziej właściwy.

Glosator wskazał, że do obalenia domniemania zgodności prawa jawnego z księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym w innym trybie niż na podstawie art. 10 u.k.w.h. niezbędne jest legitymowanie się interesem prawnym w uzyskaniu oceny zgodnej z żądaniem, a ponadto kwestia obalenia domniemania musi stanowić przesłankę rozstrzygnięcia. Warunkiem obalenia domniemania nie jest rodzaj wpisu w księdze wieczystej (deklaratywny bądź konstytutywny).

K.W.

*

Artykuł 483 § 1 k.c. nie wyłącza dopuszczalności zastrzeżenia kary umownej z tytułu braku zapłaty lub nieterminowej zapłaty wynagrodzenia należnego podwykonawcom lub dalszym podwykonawcom, o której mowa w art. 143d ust. 1 pkt 7 lit. a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 907 ze zm.).

(uchwała z 30 czerwca 2020 r., III CZP 67/19, R. Trzaskowski, A. Owczarek, K. Tyczka-Rote, OSNC 2021, nr 1, poz. 1; BSN 2020, nr 6, s. 15; MPH 2020, nr 4, s. 43; Prok. i Pr. 2021, nr 4, poz. 56; R.Pr. Zeszyty Naukowe 2020, nr 3, s. 170)

Glosa

Aleksandry Rudnickiej, Monitor Prawniczy 2021, nr 18, s. 986

Zdaniem glosatorki, komentowane orzeczenie porusza niezwykle istotne dla praktyki kontraktowej zagadnienie dopuszczalności zastrzeżenia na rzecz inwestora kary umownej z tytułu braku zapłaty lub nieterminowej zapłaty przez wykonawcę wynagrodzenia na rzecz podwykonawców. Rozważania zawarte w uchwale są doniosłe wobec niejednorodnego dotychczas stanowiska doktryny oraz braku ugruntowanego orzecznictwa w przedmiocie relacji między art. 143d ust. 1 pkt 7 lit. a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych i art. 483 § 1 k.c. Podjęta przez Sąd Najwyższy uchwała będzie stanowić dla zamawiających podstawowy kierunek kształtowania treści umów i poszczególnych klauzul, dla sądów zaś będzie pełnić funkcję istotnej wytycznej do oceny zasadności roszczeń z tytułu naliczonych wykonawcom kar.

W ocenie autorki Sąd Najwyższy trafnie uznał, że art. 483 § 1 k.c. nie wyłącza dopuszczalności zastrzeżenia kary umownej z tytułu braku zapłaty lub nieterminowej zapłaty wynagrodzenia należnego podwykonawcom lub dalszym podwykonawcom, o której mowa w art. 143d ust. 1 pkt 7 lit. a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych. Norma ta stanowi *lex specialis* względem art. 483 § 1 k.c. będącego przepisem ogólnym, w konsekwencji czego wprowadzenie przez zamawiającego do umowy postanowienia, o którym mowa w art. 143d ust. 1 pkt 7 lit. a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych, prowadzi do skutecznego i ważnego zastrzeżenia kary umownej na jego rzecz.

Analizowane rozstrzygnięcie może budzić kontrowersje, jako że zakłada istnienie precedensowego wyjątku od systemowego rozumienia kary umownej. W doktrynie i orzecznictwie nie budzi bowiem wątpliwości, że na gruncie art. 483 § 1 k.c. zastrzeżenie kary umownej na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania pieniężnego jest niedopuszczalne i przepis ten ma charakter *iuris cogentis*. Zdaniem autorki należy zgodzić się z twierdzeniami Sądu Najwyższego zawartymi w komentowanej uchwale co do tego, że zakaz zastrzegania kar umownych za niewykonanie zobowiązań pieniężnych stanowi jedynie decyzję ustawodawcy i nie jest wymuszona przez zasady logiki lub fundamentalne zało-

żenia systemu konsekwencją W związku z tym należy również zaaprobować pogląd Sądu Najwyższego, że tak jak prawodawca mógł zdecydować się na zawężenie instytucji kary umownej do zobowiązań niepieniężnych, tak samo mógł wprowadzić wyjątek od tego zawężenia, co uczynił w art. 143d ust. 1 pkt 7 lit. a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych. Wyjątek ten nie prowadzi do obejścia przepisów o maksymalnych odsetkach umownych, a zatem nie narusza podstawowego uzasadnienia dla utrzymania ograniczenia zakresu instytucji kary umownej do zobowiązań niepieniężnych. Ewentualne wątpliwości co do wyboru kary umownej jako adekwatnego narzędzia ochrony w tym przypadku nie mogą prowadzić do innych wniosków niż zawarte w uchwale, zwłaszcza że regulacja ta tworzy część systemu prawnego nieprzerwanie od 2013 r., a jej kontynuacja znalazła wyraz w art. 437 ust. 1 pkt 7 lit. a ustawy z 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych.

Glosatorka wskazała również, że pomimo rozwiania przez Sąd Najwyższy kluczowej niepewności wokół art. 143d ust. 1 pkt 7 lit. a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych, uchwała nie zawiera odpowiedzi na szereg pozostałych wątpliwości, jakie wiążą się z konstruowaniem i stosowaniem postanowień dotyczących kar umownych za brak zapłaty lub nieterminową zapłatę podwykonawcom wynagrodzenia. Wnioski zawarte w komentowanej uchwale są wysoce niekorzystne dla wykonawców, zwłaszcza wobec symplifikacyjnej funkcji kary umownej i braku obowiązku wykazywania poniesienia szkody przez inwestora. Budzić może wątpliwości, czy przewidziane przez prawodawcę rozwiązanie faktycznie jest najlepszym i adekwatnym środkiem do zabezpieczenia interesu zamawiającego publicznego oraz podwykonawców.

Aprobującą głosę opracował C. Herl (Studenckie Prace Prawnicze, Administratywistyczne i Ekonomiczne 2021, nr 35, s. 33).

R.N.

*

teza opublikowana w „Rejencie”

Ewentualna nieskuteczność wydziedziczenia wynikająca z niespełnienia wymagań zawartych w art. 1008 k.c. i art. 1009 k.c. pozo-

staje bez wpływu na ważność pozostałych rozporządzeń testamentowych i jako taka nie podlega badaniu w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku. Bezpodstawność wydziedziczenia powoduje, że osoba wydziedziczona bez przyczyny zostaje wyłączona od dziedziczenia ustawowego, ale może domagać się należącego jej zachowku. Skoro wadliwe wydziedziczenie nie wywołuje skutku zamierzonego przez ustawodawcę, uprawniony może dochodzić zachowku, powołując się na nieważność lub bezskuteczność wydziedziczenia.

(postanowienie z 28 sierpnia 2020 r., II CSK 574/19, M. Koba)

Glosa

Barbary Wojciechowskiej-Nowaczyk, Rejent 2021, nr 10, s. 64

Glosa ma charakter aprobujący.

Asumptem do wydania omawianego orzeczenia – jak wskazała glosatorka – było pytanie postawione w ramach skargi kasacyjnej, czy do zastosowania art. 945 § 1 pkt 1 k.c. jest wymagane, by podległość testatora osobom trzecim miała charakter patologiczny, a także, czy art. 945 § 1 pkt 2 k.c. powinien być stosowany do każdego z rozrządzeń testamentowych z osobna, czy do testamentu jako całości? Orzeczeniem tym odmówiono przyjęcia skargi do rozpoznania.

Rozważając wpływ nieskutecznego wydziedziczenia na ważność pozostałych rozrządzeń testamentowych, autorka glosy z aprobatą odniosła się do tezy postanowienia wskazującej, że nieskuteczność wydziedziczenia nie wpływa zarówno na ważność pozostałych rozporządzeń, jak i rozrządzeń testamentowych. Wydziedziczenie rozumiane jako instytucja ściśle osobista nie rozciąga swych skutków na ważność pozostałych, ujętych w testamencie, oświadczeń woli testatora na wypadek śmierci. Bez wątplenia nie znosi ona powołania spadkobierców czy zapisobierców. Bezskuteczność wydziedziczenia jednego ze współuprawnionych do zachowku pozostaje także bez wpływu na skuteczność wydziedziczenia pozostałych, która powinna być oceniana w ramach odpowiedniej wykładni testamentu uwzględniającej okoliczności zewnętrzne. Glosatorka podkreśliła, że bezskuteczne rozrządzenie o wydziedziczeniu nie znosi, co do zasady, nie tylko pozostałych rozporządzeń, ale i rozrządzenia wyłączającego od dziedziczenia. Skuteczność takiego rozrządzenia uzależnio-

na jest jednak od woli testatora, która powinna w sposób jednoznaczny wynikać z wykładni testamentu i okoliczności faktycznych.

W klasycznej sytuacji bezskuteczności wydziedziczenia testament negatywny wydziedziczający zostaje poddany – jak wskazała glosatorka – konwersji w testament negatywny zwykły. Ma to miejsce zawsze wówczas, gdy spadkodawca umieścił rozrządzenie o wydziedziczeniu w testamencie. Zakłada się bowiem, że zawiera ono w sobie także mniej dotkliwą wolę w postaci pozbawienia udziału w dziedziczeniu ustawowym. Konsekwencją zaś ustalenia bezskuteczności wydziedziczenia i zachowania ważności wyłączenia od dziedziczenia jest przede wszystkim utrzymanie przez bezskutecznie wydziedziczonego prawa do zachowku, a dalej – dojście do dziedziczenia ustawowego dalszych zstępnych wyłączonego od dziedziczenia lub odpowiednie zwiększenie udziałów osób już będących w kręgu spadkobierców ustawowych.

Autorka zwróciła na koniec uwagę, że nadal niedopowiedziana pozostaje kwestia, od kogo bezskutecznie wydziedziczony powinien dochodzić uprawnień do zachowku. Chodzi o sytuację, gdy zstępni wydziedziczonego zrealizowali swoje roszczenia o zachówek na podstawie art. 1011 k.c., a szczególnie wówczas, gdy w innym wypadku wszyscy lub niektórzy zstępni zostali jednocześnie powołani do dziedziczenia i otrzymali przypadające im z tego tytułu udziały. Należałoby się w takim przypadku opowiedzieć za możliwością dochodzenia tego roszczenia jedynie od szczerpu swoich zstępnych, których roszczenia w tym przedmiocie zostały już zaspokojone. Wraz z uznaniem wydziedziczenia za nieważne upada bowiem podstawa przyznania zstępnym wydziedziczonego roszczenia o zachówek.

E.Ch.S.

*

teza oficjalna

Przewidziana w art. 13 ust. 1 k.s.h. odpowiedzialność osób, które działały w imieniu spółki kapitałowej w organizacji, obejmuje tylko zobowiązanie obciążające spółkę w organizacji, a nie dotyczy przypadków, w których obowiązek świadczenia powstaje po rejestracji spółki.

teza opublikowana w „Monitorze Prawniczym”

1. Artykuł 13 § 1 k.s.h. stanowi o odpowiedzialności za zobowiązania osób działających w imieniu spółki w organizacji, nie jest natomiast możliwe ponoszenie odpowiedzialności za stosunek prawny. Odpowiadać można jedynie za zobowiązania, które ze stosunku prawnego wynikają.

2. Należałoby odrzucić założenie, zgodnie z którym przez zobowiązanie w rozumieniu przepisu art. 13 § 1 k.s.h., można rozumieć określony stosunek prawny, niezależnie od wynikających z niego wierzytelności i długów. W przepisie tym jest mowa o odpowiedzialności za zobowiązania osób działających w imieniu spółki w organizacji, nie jest natomiast możliwe ponoszenie odpowiedzialności za stosunek prawny. Odpowiadać można jedynie za długi (zobowiązania), które ze stosunku prawnego wynikają.

(wyrok z 10 września 2020 r., V CSK 118/19, B. Janiszewska, M. Krajewski, J. Misztal-Konecka)

Glosa

Mateusza Baszyka, Monitor Prawniczy 2021, nr 22, s. 1202

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor zasygnalizował istniejący w doktrynie spór dotyczący wykładni art. 13 § 1 k.s.h. i uznania, czy solidarna odpowiedzialność ma zastosowanie wyłącznie do zobowiązań powstałych w trakcie istnienia spółki w organizacji, czy też omawiany przepis ma szerszy zakres zastosowania i rozciąga się na wszelkie zobowiązania wynikające ze stosunku prawnego, w którym dana osoba reprezentowała spółkę w organizacji. Zdaniem autora Sąd Najwyższy trafnie stanął na stanowisku, że art. 13 § 1 k.s.h. nie należy interpretować rozszerzająco i prawidłowa jest pierwsza z przedstawionych interpretacji.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu komentowanego wyroku odwołał się do wykładni funkcjonalnej. W ocenie glosatora należy zgodzić się z argumentem, że nieracjonalna jest interpretacja, zgodnie z którą osoba działająca za spółkę w organizacji odpowiada za wszelkie zobowiązania wynikające z umów, których stroną była spółka. W przypadku długoletnich

umów najmu prowadzi to do przyjęcia zbyt surowej odpowiedzialności i podważeniu uległby sens działania w imieniu spółki w organizacji, ponieważ niewiele osób byłoby gotowych ponosić odpowiedzialność, której granice czasowe wyznaczy wyłącznie przedawnienie roszczeń. Autor wskazał, że taka interpretacja oznaczałaby, iż odpowiedzialność ustanowiona w art. 13 § 1 k.s.h. jest bardziej surowa niż właściwa dla członków zarządu „dojrzałej” spółki. Zgodnie bowiem z art. 299 k.s.h. odpowiedzialność członków zarządu ma charakter subsydiarny, podczas gdy odpowiedzialność z art. 13 § 1 k.s.h. ma charakter pierwotny, a także w okolicznościach wyrażonych w art. 299 § 2 k.s.h. odpowiedzialność ulega wyłączeniu, podczas gdy osoba działająca w imieniu spółki kapitałowej w organizacji nie może swoim działaniem zwolnić się z ustawowej odpowiedzialności.

Glosator podał również, że w doktrynie wskazuje się, iż art. 13 § 1 k.s.h. stanowi odpowiednik art. 7 ust. 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1132 w sprawie niektórych aspektów prawa spółek. Sąd Najwyższy trafnie odwołał się do przepisów prawa unijnego i różnic pomiędzy brzmieniem art. 7 ust. 2 dyrektywy 2017/1132 a jego odpowiednikiem w Kodeksie spółek handlowych, błędnego polskiego tłumaczenia dyrektywy 2017/1132 i szerokiej krytyki sposobu implementacji w literaturze.

Przepis art. 7 ust. 2 dyrektywy 2017/1132 w polskiej wersji brzmi: „jeżeli w imieniu spółki będącej w trakcie tworzenia się, przed uzyskaniem przez nią osobowości prawnej, podjęto działania i jeśli spółka nie wypełnia zobowiązań wynikających ze wspomnianych działań, osoby, które podjęły te działania, są za nie bez ograniczeń odpowiedzialne solidarnie, chyba że umowa przewiduje inaczej”. Jeżeli spółka nie wypełnia zobowiązań wynikających z działań podjętych przez osobę, działającą w jej imieniu, to ta osoba ponosi solidarną odpowiedzialność wraz ze spółką.

Z językowego punktu widzenia wydaje się, że art. 13 § 1 k.s.h. stanowi odwzorowanie przepisów unijnych, z zastrzeżeniem, że wyraźnie nie przewiduje możliwości umownego wyłączenia odpowiedzialności reprezentanta spółki. Natomiast w innych wersjach językowych odpowiadający polskiej regulacji przepis ma inną treść, mianowicie, że solidarna odpowiedzialność aktualizuje się, gdy spółka nie przejmie tych zobowiązań. Różnica pomiędzy wersjami językowymi jest więc fundamentalna. Na tle innych europejskich prawodawstw polska regulacja ma charakter wyjątk-

kowy. Przejęcie zobowiązania przez docelową spółkę nie powoduje bowiem ustania odpowiedzialności osoby, której działanie było przyczyną jego powstania, pomimo że ryzyko dla wierzycieli ustaje, dlatego że rejestracja spółki dochodzi do skutku. Zdaniem glosatora, trafnie zwraca się więc uwagę w polskiej doktrynie, że dalsze trwanie osobistej odpowiedzialności reprezentantów stanowi w istocie karę za działanie w imieniu spółki w organizacji.

Należy odrzucić pogląd, że odpowiedzialność na podstawie art. 13 § 1 k.s.h. dotyczy również zobowiązań przyszłych, wynikających ze zdarzeń prawnych mających miejsce w trakcie trwania spółki w organizacji. Analiza prawnoporównawcza skłania bowiem ku złagodzeniu treści art. 13 § 1 k.s.h. poprzez uznanie, że rejestracja spółki powoduje automatyczne ustanie odpowiedzialności, a nie dalsze zaostrzenie.

Wyrok omówiła również M. Szpyrka (EPS 2021, nr 6, s. 60).

R.N.

*

Żądanie uznania postanowienia wzorca umowy za niewiążące konsumenta (art. 385¹ k.c.) nie jest tożsame ani nie zawiera się w żądaniu ustalenia nieważności umowy (art. 58 k.c.).

(uchwała z 15 września 2020 r., III CZP 87/19, *M. Romańska, M. Koba, R. Trzaskowski*, OSNC 2021, nr 2, poz. 11; BSN 2020, nr 9–10, s. 11; EPS 2021, nr 1, s. 59; *Prok. i Pr.* 2021, nr 2, poz. 60; *R.Pr. Zeszyty Naukowe* 2020, nr 4, s. 167)

Glosa

Łukasza Węgrzynowskiego, Glosa 2021, nr 4, s. 39

Glosa ma charakter częściowo aprobujący.

Komentator podkreślił, że uchwała Sądu Najwyższego dotyczy niezwykle istotnego zagadnienia, a więc zależności na linii nieważność bezwzględna w rozumieniu art. 58 § 1 k.c. – bezskuteczność w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c. Rozważania Sądu Najwyższego autor generalnie uznał za trafne. Wskazał jednak, że nie wszystkie aspekty tej zależności zostały omówione w sposób wyczerpujący. Ponadto, w uzasadnieniu uchwały

pojawił się problem interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. Ta kwestia jest szeroko omawiana w orzecznictwie sądów niższej instancji w sprawach frankowych. Specyfika tych spraw zmusza sądy do dość elastycznego ujęcia interesu prawnego. Komentatorowi wydało się pożądane, aby praktyka orzecznicza w tym zakresie została zweryfikowana przez Sąd Najwyższy.

Glosator podkreślił, że bezskuteczność z art. 385¹ k.c. to szczególna sankcja prawa konsumenckiego. Ma wiele cech swoistych w porównaniu z tradycyjnie rozumianą w cywilistyce bezskutecznością. Stąd też zasadne wydaje się określanie jej przy użyciu szczególnego terminu (bezskuteczność abuzywna). Swoistość bezskuteczności abuzywnej jako szczególnej sankcji prawa konsumenckiego realizuje się aż na trzech płaszczyznach: instytucjonalnej (konstrukcja przeniesiona z dyrektywy 93/13, jej stosowanie w ramach krajowego porządku prawnego podlega orzecznictwu TSUE), proceduralnej (żądanie stwierdzenia abuzywności niedozwolonego postanowienia umownego ma charakter unijny, zatem jego realizacja w ramach krajowego porządku prawnego będzie podlegać ocenie na podstawie testu równoważności i skuteczności) oraz materialnej. Co do tej ostatniej szczególnie istotne wydaje się podkreślenie, że ta postać bezskuteczności ma inny zakres przedmiotowy niż nieważność bezwzględna. Dotyczy bowiem poszczególnych postanowień umownych, a nie całej umowy. Wynika to wprost z regulacji z art. 385¹-385³ k.c., które wyraźnie odwołują się jedynie do „postanowień umowy”. Różnica między bezskutecznością abuzywną poszczególnych postanowień umownych a nieważnością całej umowy znajduje potwierdzenie również w orzecznictwie TSUE. W konsekwencji bezskuteczność abuzywna nie jest w pełni samodzielną sankcją cywilnoprawną, podlega bowiem ograniczeniom natury przedmiotowej. Z tego względu nie należy jej całkiem przeciwstawić nieważności bezwzględnej. W pewnym stopniu relacja między nimi ma charakter pionowy, bezskuteczność abuzywna postanowienia umownego może prowadzić do bezwzględnej nieważności całej umowy. Samodzielny charakter bezskuteczności abuzywnej realizuje się jedynie na płaszczyźnie oceny prawnej poszczególnych postanowień umownych. Przede wszystkim tutaj bezskuteczność abuzywna popada w kolizję z nieważnością bezwzględną poszczególnych postanowień

oraz z nieważnością bezwzględną całej umowy, rodząc napięcia z perspektywy art. 321 § 1 k.p.c.

Glosator podkreślił również, że w sprawach frankowych ujawnia się potrzeba elastycznego ujęcia interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. Skłania do tego szczególnie układ zależności w sporze sądowym dotyczącym rozliczeń z wadliwej umowy kredytu frankowego (dwa przeciwstawne świadczenia restytucyjne o charakterze pieniężnym), długoterminowy charakter umowy kredytu, jak też jej powiązanie z innymi stosunkami prawnymi (wynikającymi zwłaszcza z hipoteki czy ubezpieczenia). Z uwagi na wąsko rozumianą prejudycjalność z art. 365 k.p.c., zdaniem autora, godna rozważenia jest możliwość skutecznego dochodzenia jednocześnie żądania zapłaty i ustalenia.

Ł.W.

*

Stronie, która w wykonaniu umowy kredytu, dotkniętej nieważnością, spłacała kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu.

(uchwała z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, D. Zawistowski, R. Trzaskowski, A. Owczarek, OSNC 2021, nr 6, poz. 40; BSN 2021, nr 2, s. 7)

Glosa

Tobiasza Nowakowskiego, Glosa 2021, nr 4, s. 55

Glosa jest zasadniczo aprobująca.

Autor zgodził się, że rozliczenie się stron z tytułu nieważnej umowy kredytu należy dokonywać na podstawie tzw. teorii dwóch kondykcji, a nie tzw. teorii salda. W jego ocenie, stanowisko zajęte w uzasadnieniu uchwały wymagać będzie jednak dalszych modyfikacji dostosowanych do konkretnych okoliczności sprawy – zwłaszcza w stanach faktycznych, w których występuje wielość podmiotów zubożonych bądź świadczenie bez podstawy prawnej zostało spełnione przez osobę trzecią.

W glosie zakwestionowano kwalifikację kredytu jako umowy wzajemnej, a w konsekwencji możliwość stosowania instrumentu z art. 496 k.c. przez strony takiej umowy.

J.T.

*

W stanie prawnym wprowadzonym przez ustawę z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469 ze zm.) zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji przewidziane w art. 598¹⁶ § 3 k.p.c. przysługuje do sądu drugiej instancji.

(uchwała z 25 lutego 2021 r., III CZP 17/20, M. Romańska, K. Strzelczyk, M. Szulc, OSNC 2021, nr 10, poz. 64; BSN 2021, nr 2, s. 9; MoP 2021, nr 7, s. 338; Prok. i Pr. 2021, nr 10, wkładka, poz. 39)

Glosa

Marcina Walasika, Przegląd Sądowy 2021, nr 10, s. 111

Glosa ma charakter krytyczny.

Glosator zauważył, że przedmiotowa uchwała została podjęta w specyficznej sytuacji procesowej: podstawą do prowadzenia w sprawie postępowania w celu realizacji kontaktów z dzieckiem na podstawie art. 598¹⁶ k.p.c. nie było bowiem rozstrzygnięcie o charakterze ostatecznym, lecz orzeczenie stanowiące tytuł zabezpieczenia, co wynika z uzasadnienia uchwały. Na gruncie sprawy powstał problem ustalenia reżimu zażalenia na postanowienie sądu wydane w przedmiocie wykonania zabezpieczenia, a w szczególności potrzeba rozważenia, czy do takiego postanowienia mają zastosowanie przepisy o postępowaniu o postępowaniu zabezpieczającym, co zgodnie z art. 741 § 2 k.p.c. oznaczałoby zastosowanie zażalenia poziomego. W glosowanej uchwale Sąd Najwyższy rozstrzygnął tę kwestię negatywnie, co glosator poddał krytyce.

W ocenie autora glosy Sąd Najwyższy nie uwzględnił specyfiki postępowania w przedmiocie wykonania zażalenia, co skutkowało zajęciem stanowiska przeciwnego temu, jakie do tej pory było w tym zakresie przyjmowane w doktrynie i judykaturze. Zgodnie z tym poglądem sta-

dium wykonania zabezpieczenia traktowane jest jako integralny element struktury postępowania zabezpieczającego obok stadium jurysdykcyjnego tego postępowania. Glosator podkreślił, że stadium tego nie można identyfikować z postępowaniem, którego regulacja jest pomocniczo wykorzystywana przy wykonywaniu zabezpieczenia na podstawie art. 743 § 1 i 2 k.p.c. Dotyczy to przy tym zarówno czynności służących wykonaniu zabezpieczenia, jeżeli ich postawę stanowią odpowiednio stosowane przepisy o postępowaniu egzekucyjnym (art. 743 § 1 k.p.c.), jak i sytuacji, gdy zabezpieczenie podlega wykonaniu zgodnie z art. 743 § 2 k.p.c., na podstawie odpowiednio stosowanych przepisów normujących postępowanie nieprocesowe, w tym przepisów o postępowaniu nieprocesowym w sprawach wykonywania kontaktów z dzieckiem (art. 598¹⁵ i nast. k.p.c.).

Glosator stwierdził, że w uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy położył nacisk na brak związku art. 598¹⁶ § 3 k.p.c. z postępowaniem zabezpieczającym. Pominął jednak, że stosowanie tego przepisu na potrzeby wykonania zabezpieczenia jest dopuszczalne wyłącznie na mocy wspomnianego odesłania przewidzianego w art. 743 § 2 k.p.c. Zachodząca w tej mierze relacja normatywna jest zatem odwrotna: to postępowanie nieprocesowe odgrywa w tej sytuacji rolę pomocniczą i służebną względem postępowania zabezpieczającego w stadium wykonawczym.

W ocenie komentatora, stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy w uchwale stoi także w kolizji z inną ugruntowaną linią orzecniczą Sądu Najwyższego, w świetle której w stadium wykonania zabezpieczenia należy stosować właściwe dla postępowania zabezpieczającego reguły dotyczące środków zaskarżenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 czerwca 2018 r., V CSK 362/17, i przywołane tam orzecznictwo).

Według glosatora, należało przyjąć, że obowiązująca obecnie w postępowaniu zabezpieczającym zasada rozpoznawania zażaleń przez sąd, który wydał zaskarżone postanowienie w składzie trzech sędziów (art. 741 § 2 k.p.c.), powinna być odnoszona także do postanowień sądu pierwszej instancji wydawanych w postępowaniu w przedmiocie wykonania zabezpieczenia, choćby postępowanie to było prowadzone przy odpowiednim zastosowaniu regulacji, które nie przewidują w tej mierze właściwości tego sądu do rozpoznania zażalenia, jak to ma miejsce w wypadku postanowień zaskarżanych na podstawie przepisów z zakresu postępowania nieprocesowego, w tym w postępowaniu dotyczącym wyko-

nania kontaktów z dzieckiem (art. 598¹⁶ § 3 k.p.c. w związku z art. 743 § 2 k.p.c.). Przyjęcie tego kierunku wykładni pozwoliłoby także na uniknięcie niedającego się wytłumaczyć racjonalnymi powodami zróżnicowania reżimu zażalenia dotyczącego postanowień wydanych w stadium wykonania zażalenia oraz postanowień stanowiących podstawę tego wykonania, do którego prowadzi stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy w głosowanej uchwale.

A.Dimm.

*

1. Niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną.

2. Jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.). Kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna.

(uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. – zasada prawna – III CZP 6/21, D. Zawistowski, P. Grzegorzczak, M. Koba, G. Misiurek, A. Owczarek, A. Piotrowska, R. Trzaskowski; OSNC 2021, nr 9, poz. 56; BSN 2021, nr 5, s. 7; M.Pr.Bank. 2021, nr 11, s. 28; MoP 2021, nr 12, s. 615)

Glosa

Tomasza Czecha, Monitor Prawa Bankowego 2021, nr 11, s. 52

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Zdaniem autora, koncepcja, którą przedstawił Sąd Najwyższy w omawianej uchwale, ma liczne zalety. Przede wszystkim jest zgodna z brzmieniem obowiązujących przepisów oraz wiążącymi warunkami formułowanymi w aktualnym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Podkreślił, że pozostaje również w dużym stopniu za-

korzeniona w tradycji polskiego prawa cywilnego, odwołując się do zastanej – lecz w pewnym zakresie zmodyfikowanej – konstrukcji bezskuteczności zawieszanej.

W ocenie autora, element, który jest kluczowy dla konstrukcji bezskuteczności zawieszanej, ma fundament czysto teoretyczny, bowiem pozostaje w oderwaniu od rzeczywistych działań społecznych. Glosator stwierdził, że oczekiwanie na decyzję konsumenta w sprawie potwierdzenia klauzuli abuzywnej w kształcie wprowadzonym do umowy jest postępowaniem nieracjonalnym, gdyż – jak pokazuje obserwacja praktyki – potwierdzenie takie nie zostanie udzielone. Zdaniem autora, stanowi to zbyt techniczny formalizm, opóźnia definitywne rozstrzygnięcie sprawy i przeprowadzenie rozliczeń pomiędzy stronami. Komentator podkreślił, że w dalszym wymiarze można dopatrywać się funkcjonalnej, prakseologicznej sprzeczności między obowiązkiem uwzględnienia przez sąd z urzędu, że wystąpiła sankcja bezskuteczności klauzuli abuzywnej (bez względu na to, czy taki zarzut podniesiono), a kompetencją konsumenta do następczego zaakceptowania tej klauzuli.

W dalszej części glosy autor wskazał, że wymaganie, aby przekazywane konsumentowi informacje były wyczerpujące, w praktyce samo w sobie może być zarzewiem sporu między konsumentem a przedsiębiorcą. Podkreślił, że w szczególności problematyczne jest ustalenie zakresu oraz treści roszczeń, które przysługują przedsiębiorcy wobec konsumenta na podstawie przepisów o nienależnym świadczeniu. Dodał, że w tym kontekście uwzględnić trzeba m.in. proporcjonalność sankcji i jej odstraszący charakter. Rozstrzygnięcie sporu, czy konsumentowi przekazano właściwe informacje, na ogół wymagałoby dodatkowego zaangażowania sądu.

Podsumowując, autor stwierdził, że koncepcja sankcji bezskuteczności niedozwolonego postanowienia umownego, którą przedstawiono w glosowanej uchwale, ma doniosłe znaczenie w sprawach konsumenckich, w szczególności odnośnie do sporów na tle tzw. kredytów frankowych. Dodał, że Sąd Najwyższy stworzył teoretyczną konstrukcję, która przez długie lata będzie żywo dyskutowana w polskiej nauce prawa cywilnego. Jednak, w ocenie autora, z perspektywy realizmu prawniczego można żywić wątpliwości, czy logiczne konsekwencje wynikające z tej koncepcji zostaną w pełni zaakceptowane w praktyce sądów powszechnych.

M.K.

1. Prawo do życia w czystym środowisku nie jest dobrem osobistym.

2. Ochronie jako dobra osobiste (art. 23 k.c. w związku z art. 24 k.c. i art. 448 k.c.), podlegają zdrowie, wolność, prywatność, do naruszenia (zagrożenia) których może prowadzić naruszenie standardów jakości powietrza określonych w przepisach prawa.

(uchwała z 28 maja 2021 r., III CZP 27/20, M. Romańska, P. Grzegorzczak, M. Koba, OSNC 2021, nr 11, poz. 72; BSN 2021, nr 5, s. 9; MoP 2021, nr 13, s. 671)

Glosa

Jacka Trzewika, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2021, nr 4, s. 57

Glosa nie odnosi się bezpośrednio do rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego, została sporządzona w oczekiwaniu na wydanie uchwały.

Orzeczenie zostało wydane na kanwie sprawy odszkodowawczej, w której powód domagał się zadośćuczynienia w związku z naruszeniem jego dóbr osobistych poprzez notoryczne naruszanie standardów jakości powietrza w miejscu jego zamieszkania.

Autor zwrócił uwagę, że istotą sprawy było stwierdzenie, czy istnieje prawo podmiotowe do czystego środowiska, chroniące związane z tym dobro osobiste. Przypomniął, że katalog dóbr osobistych ma charakter dynamiczny. Zdaniem autora środowisko stanowiące wartość uniwersalną jako płaszczyzna życia człowieka jest niewątpliwie dobrem osobistym. Służy ochronie egzystencji jednostki, warunkuje istnienie człowieka w wymiarze biologicznym. Współcześnie stanowi też wartość powszechnie uznaną w społeczeństwie.

Glosator zauważył, że identyfikacja środowiska jako dobra osobistego nie uchybia ochronie życia, zdrowia, nietykalności mieszkania czy poszanowania życia prywatnego, bowiem zakresy ochrony poszczególnych dóbr osobistych mogą na siebie nachodzić.

Autor odparł wyrażony w doktrynie argument o braku ukierunkowania osoby naruszającej przeciwko skonkretyzowanemu dobru podmiotu uprawnionego, argumentując, że podmiot uprawniony indywidualizuje

naruszenie w chwili rzeczywistego odczucia szkody, a zamiar towarzyszący zachowaniu naruszającego nie przesądza o powstaniu szkody.

Na koniec glosator zauważył, że wymóg konkretyzacji treści chronionego dobra osobistego wymaga uwzględnienia obowiązujących już przepisów prawnych mających znaczenie dla stanu środowiska i skłania się ku przyjęciu jednolitej koncepcji prawa do środowiska, w szerokim znaczeniu obejmującego zarówno publiczne, jak i prywatne prawa podmiotowe.

A.Dor.

*

Kwalifikacja określonej czynności jako „przedsięwziętej bezpośrednio w celu dochodzenia roszczenia” ma charakter generalny i odnosi się do wszystkich „czynności przed sądem” należących do tej samej kategorii. Przedsięwzięcie czynności „bezpośrednio w celu dochodzenia” nie podlega indywidualnej kontroli zmierzającej do ustalenia, czy w danym przypadku celem powoda (wnioskodawcy w postępowaniu nieprocesowym) było konkretnie dochodzenie roszczenia, czy realizacja innych planów lub interesów.

(wyrok z 17 czerwca 2021 r., II CSKP 104/21, J. Grela, B. Janiszewska, K. Zaradkiewicz)

Glosa

Andrzeja Szlęzaka, Przegląd Prawa Handlowego 2021, nr 11, s. 14

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor negatywnie ocenił stanowisko Sądu Najwyższego, że bieg przedawnienia zostaje przerwany każdym, w tym drugim i kolejnym wystąpieniem o zawezwanie do próby ugodowej, bez względu na to, czy rzeczywistą intencją wierzyciela inicjującego postępowanie przed sądem było dążenie do dochodzenia roszczenia, czy jedynie wywołanie skutku, o którym mowa w art. 123 § 1 pkt 1 k.c.

Zdaniem autora, nieuprawnione jest stanowisko Sądu Najwyższego, że w świetle art. 123 § 1 pkt 1 k.c. bez znaczenia pozostaje rzeczywista intencja wzywającego do zawarcia ugody. Pogląd taki abstrahuje od brzmienia

przywołanego przepisu. Wprost w nim wskazuje się, że przedawnienie przerywa każda czynność przedsięwzięta bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia. Oznacza to, że w świetle art. 123 § 1 pkt 1 k.c. stwierdzenie zamierzenia osoby podejmującej daną czynność determinuje możliwość wystąpienia skutku w postaci przerwania przedawnienia. Stąd też – jak wywodzi autor – jeżeli ustalono, że celem podejmującego czynność nie było (m.in.) poszukiwanie zaspokojenia roszczenia w drodze ugodowej, a jedynie przerwanie biegu przedawnienia, do przerwy takiej nie dojdzie. Glosator zaznaczył również, że gdyby ustawodawca uważał, iż cel czynności nie ma znaczenia dla przerwania biegu przedawnienia, to w treści art. 123 § 1 pkt 1 k.c. wskazałby, że przedawnienie przerywa każda czynność określonego rodzaju (dochodzenie, ustalenie, zaspokojenie lub zabezpieczenie roszczenia), bez nawiązania do celu, z jakim podejmujący ją podmiot działał.

Zdaniem komentatora dyskusyjny jest także przytoczony przez Sąd Najwyższy argument, że kwalifikacja czynności (jako podjętej z celem oznaczonym w art. 123 § 1 pkt 1 k.c.) ma charakter generalny. W jego ocenie stwierdzenie to nie ma żadnego oparcia merytorycznego w art. 123 § 1 pkt 1 k.c. Bazując na tym przepisie uznać można jedynie, że przywołany przepis kataloguje bezpośrednie cele osoby podejmującej daną czynność. Nie jest to jednak równoznaczne z przyjętym przez Sąd Najwyższy wnioskiem, że stosowny przepis kreuje katalog czynności, który podjęcie (bez względu na intencje podejmującego taką czynność) prowadzi do przerwania biegu terminu przedawnienia. Z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. należy więc wyprowadzić wniosek, że jeśli czynność przed sądem (bądź innym organem) została przedsięwzięta (bezpośrednio) z celem tam wskazanym, to przedawnienie ulega przerwaniu. Natomiast przerwa taka nie następuje *per se* w wyniku podjęcia czynności oznaczonej w tym przepisie, bez względu na to, z jakim celem została przeprowadzona.

Autor zakwestionował także prawidłowość stanowiska Sądu Najwyższego, że sąd nie ma „prawnej możliwości jednostkowego badania zamierzeń podmiotu, który przedsięwziął przed sądem określoną czynność”. W ocenie komentatora, twierdzenie to pozbawione jest uzasadnienia normatywnego, gdyż *de lege lata* żaden przepis nie zakazuje w postępowaniu sądowym ustalania zamiaru strony przy podejmowaniu określonej czynności.

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYgniĘCIA

III CZP 80/22

„Czy samo wprowadzenie obszaru ograniczonego użytkowania z uwagi na niemożność zachowania standardów ochrony środowiska przed hałasem w związku z funkcjonowaniem lotniska (art. 135 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, Dz.U. z 2020 r., poz. 1219 ze zm.) może być uznane za ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości, stanowiące samodzielną i wystarczającą podstawę powstania roszczenia odszkodowawczego z tytułu obniżenia wartości nieruchomości, przysługującego na podstawie art. 129 ust. 2 Prawa ochrony środowiska?;

czy też

za „ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości” w rozumieniu przepisu art. 129 ust. 2 Prawa ochrony środowiska mogą być uznane wyłącznie szczegółowe postanowienia aktu ustanawiającego obszar ograniczonego użytkowania, w postaci enumeratywnie wymienionych tam nakazów, zakazów i zaleceń skierowanych do właścicieli nieruchomości (art. 135 ust. 3a Prawa ochrony środowiska)?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 5 listopada 2021 r., I ACa 728/20, B. Wysocki)

Przedstawione zagadnienie prawne związane jest z niejednołitą wykładnią art. 129 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2020 r., poz. 1219 ze zm. – dalej: p.o.ś.). Przedmiotem różnych ocen prawnych jest zawarte w tym przepisie pojęcie „ogranicze-

nia sposobu korzystania z nieruchomości” w kontekście powstania odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu obniżenia wartości nieruchomości w związku z wprowadzeniem obszaru ograniczonego użytkowania.

Sąd Apelacyjny zauważył, że w orzecznictwie dominuje stanowisko, iż za tego rodzaju ograniczenie uznaje się samo ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania w związku z działaniem lotniska i wynikającą stąd niemożność zachowania standardów ochrony środowiska przed nadmiernym hałasem. Samo wprowadzenie obszaru ograniczonego użytkowania ogranicza bowiem prawa właścicieli nieruchomości przez zmuszenie ich do znoszenia ponadnormatywnego hałasu z jednoczesnym pozbawieniem możliwości żądania zaniechania emisji przekraczającej standardy ochrony środowiska. Poza tym swoiście „stygmatyzuje” te nieruchomości poprzez ujemne oddziaływanie na ocenę ich atrakcyjności w oczach potencjalnego nabywcy, co skutkuje obniżeniem ich wartości rynkowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2010 r., III CZP 128/09, zob. także wyroki Sądu Najwyższego z 25 maja 2012 r., I CSK 509/11, OSNC 2013, nr 2, poz. 26; z 21 sierpnia 2013 r., II CSK 578/12, OSNC 2014, nr 4, poz. 47; z 24 listopada 2016 r., II CSK 113/16).

Wykładnia ta, choć powszechnie stosowana i akceptowana w judykaturze, spotkała się jednak z krytyką w literaturze przedmiotu. W doktrynie zarzuca się jej odejście w sposób nieuprawniony od wykładni językowej oraz naruszenie spójności regulacji zawartych w przepisach ustawy o ochronie środowiska dotyczących ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości z przyczyn związanych z ochroną środowiska.

Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę na możliwość dokonania odmiennej wykładni art. 129 ust. 2 p.o.s., którą sformułował Sąd Najwyższy w wyroku z 20 kwietnia 2021 r., II CSKP 5/21, powołując się na szczególny charakter odpowiedzialności odszkodowawczej wynikającej z ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania, która ma charakter odpowiedzialności za szkodę „legalną”, wynikającą z działania uprawnionych organów na podstawie przepisów prawa. Odpowiedzialność adresata roszczeń odszkodowawczych, czyli podmiotu, którego działalność spowodowała wprowadzenie ograniczeń w związku z ustanowieniem obszaru ograniczonego użytkowania, ma zatem charakter ustawowy, a nie sprawczy, co oznacza brak odpowiedzialności na zasadach winy, ryzyka czy słuszności, a zarazem niemożność powoływania okoliczności eskulpacyjnych i egzoneracyjnych.

Przepisy Prawa ochrony środowiska regulujące podstawy i zasady tej odpowiedzialności mają zatem charakter wyjątkowy, co oznacza konieczność ich ścisłej, restrykcyjnej interpretacji, stosownie do reguły wykładni wyrażonej w paremii *exceptiones non sunt extendendae*.

W konkluzji Sąd Najwyższy, dokonując interpretacji pojęcia „ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości”, odwołał się do utrwalonej wykładni analogicznego pojęcia funkcjonującego na gruncie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i uznał, że obejmuje ono swym zakresem jedynie zmiany wywołane szczegółowymi postanowieniami uchwały o utworzeniu obszaru ograniczonego użytkowania. Szkodzie relewantnej, z punktu widzenia art. 129 p.o.ś. odpowiadają zatem jedynie majątkowe następstwa wprowadzonych na terenie obszaru ograniczonego użytkowania enumeratywnie wymienionych nakazów, zakazów i zaleceń skierowanych do właścicieli nieruchomości.

Sąd Apelacyjny opowiedział się za przyjęciem wykładni art. 129 ust. 2 p.o.ś. wskazanej w wyroku Sądu Najwyższego z 20 kwietnia 2021 r., II CSKP 5/21. Jednocześnie uznał także doniosłość argumentów przemawiających na rzecz interpretacji przeciwnej.

E.K.

*

III CZP 81/22

„Czy samo wprowadzenie obszaru ograniczonego użytkowania z uwagi na niemożność zachowania standardów ochrony środowiska przed hałasem w związku z funkcjonowaniem lotniska (art. 135 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska Dz.U. 2020.1219 ze zm.) może być uznane za ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości, stanowiące samodzielny i wystarczającą podstawę powstania roszczenia odszkodowawczego z tytułu obniżenia wartości nieruchomości, przysługującego na podstawie art. 129 ust. 2 Prawa ochrony środowiska;

czy też

za „ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości” w rozumieniu przepisu art. 129 ust. 2 Prawa ochrony środowiska mogą być uznane wyłącznie szczegółowe postanowienia aktu ustanawiającego

obszar ograniczonego użytkowania, w postaci enumeratywnie wymienionych tam nakazów, zakazów i zaleceń skierowanych do właścicieli nieruchomości (art. 135 ust. 3a Prawa ochrony środowiska)?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 10 listopada 2021 r., ACa 957/20, B. Wysocki)

Przedstawione zagadnienie prawne jest tożsame z zagadnieniem III CZP 80/22.

Sąd Apelacyjny wskazał na występowanie rozbieżności przy wykładni w art. 129 ust. 2 u.p.o.ś. Niejednolicie rozumiany jest bowiem zawarty w tym przepisie zwrot „*ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości*” określający przesłankę przypisania odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu obniżenia wartości nieruchomości w związku z wprowadzeniem obszaru ograniczonego użytkowania.

Sąd pytający zwrócił uwagę, że dotychczas w orzecznictwie przeważało podejście, że ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości, o którym mowa w art. 129 ust. 2 u.p.o.ś. następuje poprzez ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania w związku z działaniem lotniska, gdyż ustanowienie takiego obszaru *per se* wskazuje na niemożność zachowania odpowiednich standardów środowiska na skutek nadmiernego hałasu emitowanego w ramach działalności lotniska. Z perspektywy właściciela nieruchomości znajdującej się w obszarze ograniczonego użytkowania następuje więc ograniczenie jego praw właścicielskich – jest on zmuszony do znoszenia ponadnormatywnego hałasu z jednoczesnym pozbawieniem możliwości żądania zaniechania immisji przekraczającej standardy ochrony środowiska naturalnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2010 r., III CZP 128/09 oraz wyroki z 25 maja 2012 r., I CSK 509/11, OSNC 2013, nr 2, poz. 26, z 21 sierpnia 2013 r., II CSK 578/12, OSNC 2014, nr 4, poz. 47, z 24 listopada 2016 r., II CSK 113/16). Odmiennie podejście interpretacyjne zaprezentowano natomiast w wyroku z 20 kwietnia 2021 r., II CSKP 5/21. W orzeczeniu tym wyrażono bowiem stanowisko, że odpowiedzialność z art. 129 ust. 2 u.p.o.ś. to odpowiedzialność za szkody wyrządzone poprzez legalne działania organów państwowych. Jest to odpowiedzialność ustawowa, a nie sprawcza, co wyłącza możliwość powoływania się okoliczności ekskulpacyjne i egzoneracyjne. Natomiast w kwestii rozumienia zwrotu

„ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości” w judykacie tym zaznaczono, że obejmuje ono swoim zakresem jedynie zmiany wywołane szczegółowymi postanowieniami uchwały o ustanowieniu ograniczonego obszaru użytkowania. Szkada z art. 129 ust. 2 u.p.o.ś. obejmować więc będzie wyłącznie majątkowe następstwa wprowadzonych na terenie obszaru ograniczonego użytkowania enumeratywnie wymienionych nakazów, zakazów i zaleceń skierowanych do właścicieli nieruchomości.

Sąd Apelacyjny wskazał, że przychyła się do stanowiska interpretacyjnego zaprezentowanego w wyroku z 30 kwietnia 2021 r., II CSKP 5/21. W jego ocenie nie jest właściwe, aby art. 129 ust. 2 u.p.o.ś. wykładać w sposób rozszerzający. Zasądzenie odszkodowania z art. 129 ust. 2 u.p.o.ś. powinno następować tylko przy stwierdzeniu *in concreto* ograniczeń korzystania z nieruchomości wynikających bezpośrednio z treści uchwały o ustanowieniu ograniczonego obszaru użytkowania. W tym względzie nie jest więc właściwe stwierdzenie, że nieruchomość znajduje się na terenie objętym uchwałą o ustanowieniu obszaru ograniczonego użytkowania. Zdaniem Sądu pytającego, taki wniosek wynika z odczytania art. 129 ust. 2 u.p.o.ś. w powiązaniu z art. 135 ust. 3a u.p.o.ś. W art. 135 ust. 3a u.p.o.ś. wskazuje się, że uchwała o ustanowieniu obszaru ograniczonego użytkowania ma określać m.in. ograniczenia w zakresie przeznaczenia terenu i sposób korzystania z terenów. Ustawodawca uznaje więc, że stosowna uchwała ma kreować konkretne ograniczenia w korzystaniu z nieruchomości. Zatem w oparciu o nakazy, zakazy i zalecenia statuowane w uchwale o ustanowieniu obszaru ograniczonego użytkowania należy ustalać dla konkretnej nieruchomości negatywne następstwa wynikające z ustanowienia takiego obszaru i dopiero w oparciu o te ustalenia właściwe jest orzekanie o odszkodowaniu z art. 129 ust. 2 p.u.o.ś.

P.P.

*

III CZP 82/22

„Czy art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 755 ze zm.) uchyla obowiązek wezwania do uiszczenia opłaty od apelacji

wniesionej przez radcę prawnego w wysokości stałej lub stosunkowej, obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia w terminie tygodniowym pod rygorem jej odrzucenia (art. 373 § 1 w związku z art. 130 § 1 k.p.c.), w razie doręczenia stronie postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego jej wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, jeżeli uprzednio takiego wezwania jej nie doręczono?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 15 listopada 2021 r., V AGz 198/21, B. Konińska)

W ocenie Sądu Apelacyjnego, z treści art. 112 u.k.s.c. wynika, że przepis ten dotyczy wpływu zgłoszenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych (oraz wniesienia środka odwoławczego od postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych) na „bieg toczącego się postępowania”. Wielokrotne posłużenie się przez ustawodawcę w treści tego przepisu sformułowaniem „przed upływem terminu” wskazuje przy tym, zgodnie z wykładnią językową na to, iż przepis dotyczy wpływu zgłoszenia takiego wniosku (lub środka odwoławczego od postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów) na terminy, które już rozpoczęły swój bieg („bieg toczącego się postępowania”), nie zaś na terminy, które nie rozpoczęły swego biegu.

Powyższe oznacza, w ocenie Sądu Apelacyjnego, że zgłoszenie wniosku o zwolnienie od kosztów po upływie terminu do uiszczenia opłaty nie ma wpływu na czynności procesowe sądu i w przypadku środków zaskarżenia skutkować będzie ich odrzuceniem bez konieczności uprzedniego rozpoznania takowego wniosku, a w przypadku pozwu – jego zwrotem.

Zgodnie z Kodeksem postępowania cywilnego jedynie wyjątkowo opłata powinna być uiszczona przez stronę bez wzywania do jej uiszczenia, a brak uiszczenia opłaty od pisma stanowi podstawę do zwrotu pisma (art. 130² § 1, art. 511¹ § 1 k.p.c.), ale nigdy do jego odrzucenia. Żaden z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego nie stanowi bowiem podstawy prawnej do odrzucenia pisma z powodu braku uiszczenia stosownej opłaty, bez uprzedniego wezwania do jej uiszczenia. Zatem termin do uiszczenia opłaty nie biegnie przed doręczeniem stronie stosownego wezwania (lub zarządzenia o zwrocie pozwu, lub wniosku wydanego na podstawie art. 130² § 1 lub art. 511¹ § 1 k.p.c.). Nie biegnie też wówczas postę-

powanie. Doręczenie stronie wezwania do uiszczenia określonej wysokości opłaty od pisma procesowego jest równoznaczne z doręczeniem odpisu zarządzenia przewodniczącego w tym przedmiocie.

Jak wynika z powyższego, o ile w chwil wniesienia środka odwoławczego powstaje obowiązek uiszczenia od niego stosownej opłaty (art. 10 u.k.s.c.), o tyle termin do jej uiszczenia nie rozpoczyna swego biegu już z chwilą złożenia środka zaskarżenia.

W konsekwencji, wedle Sądu Apelacyjnego, art. 112 u.k.s.c. w żadnym zakresie nie ma zastosowania w sytuacji, gdy bieg terminu do uiszczenia opłaty się nie rozpoczął. To zaś oznacza, że art. 112 ust. 3 u.k.s.c. powinien mieć zastosowanie wyłącznie wtedy, gdy strona została uprzednio wezwana do uiszczenia opłaty od apelacji i w czasie biegu tego terminu złożyła wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych. W sytuacji zaś, gdy termin do uiszczenia opłaty nie zaczął jeszcze biec przed doręczeniem stronie prawomocnego postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów art. 112 u.k.s.c., zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie ma w ogóle zastosowania. Oznaczać to powinno konieczność zastosowania art. 130 § 1 k.p.c. w związku z art. 373 k.p.c., czyli wezwania do uiszczenia stosownej opłaty od apelacji. Wedle Sądu pytającego potwierdza to także wykładnia autentyczna i treść uzasadnienia nowelizacji u.k.s.c. z 2010 r. wprowadzająca art. 112 ust. 3 u.k.s.c. w aktualnym brzmieniu.

P.R.

*

III CZP 83/22

„1. Czy stanowi podstawę wyłączenia sędziego w myśl art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c. okoliczność, że sędzia ten zawarł z bankiem będącym stroną postępowania umowę o kredyt hipoteczny we frankach szwajcarskich (indeksowany bądź denominowany), a podstawą żądania strony postępowania jest ustalenie nieważności takiej umowy z bankiem;

w przypadku negatywnej odpowiedzi na pierwsze pytanie:

2. Czy stanowi podstawę wyłączenia w myśl art. 49 k.p.c. okoliczność, że sędzia ten zawarł z bankiem będącym stroną postępowania umowę o kredyt hipoteczny we frankach szwajcarskich (indeksowa-

ny bądź denominowany), a podstawą żądania strony postępowania jest ustalenie nieważności takiej umowy z bankiem?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 24 listopada 2021 r., I ACa 905/20, P. Banasik)

Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że zagadnienie powstało przy rozpoznawaniu roszczenia powodów wobec pozwanego banku o zapłatę i ustalenie, że co do przyszłych świadczeń nieobjętych zasądzoną kwotą w stosunku prawnym łączącym powodów z pozwanym na podstawie umowy kredytu nie wiążą określone postanowienia. W ramach żądania ewentualnego wnieśli o ustalenie, że umowa kredytu jest nieważna. Powodowie złożyli pozew i wylosowano skład orzekający w osobie sędziego referenta. Sędzia referent w pozwanym banku ma frankowy kredyt hipoteczny i konto bieżące, nie podejmował czynności co do podważenia tego kredytu. Strona powodowa poinformowała w piśmie, że nie widzi podstaw do wyłączenia sędziego. Natomiast pozwany bank zawarł w piśmie wnioski o wyłączenie sędziego na podstawie art. 49 k.p.c. z uwagi na istnienie okoliczności, która może wywoływać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego referenta. Sędzia referent złożyła do akt sprawy oświadczenie, że zna okoliczności i ma kredyt, jednak nie podejmowała czynności co do jego podważenia, poza tym przedmiotem sporu jest problem systemowy. Sędzia wskazała, że nie ma powodów, by indywidualnie oceniać strony tej umowy.

Sąd Okręgowy w Słupsku oddalił wnioski o wyłączenie sędziego postanowieniem z 28 lutego 2020 r., wskazując, że nie zachodzą podstawy wyłączenia sędziego na podstawie art. 49 k.p.c. Następnie ustalił, że umowa kredytu jest nieważna. Pozwany Bank wniósł apelację, w której zarzucił nieważność postępowania ze względu na art. 379 pkt 4 k.p.c., tj. orzekanie przez skład sprzeczny z przepisami prawa albo jeżeli w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy. Skutkowało to powzięciem wątpliwości i przedstawieniem zagadnienia.

Sąd Apelacyjny odniósł się do przesłanki z art. 48 § 1 k.p.c., tj. sędzia jest wyłączony z mocy samej ustawy w sprawach, w których jest stroną lub pozostaje z jedną ze stron w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy oddziałuje na jego prawa lub obowiązki. Wskazał, że w dotych-

czasowych orzeczeniach analizowano sytuację, gdy dotyczyło to stosunku pracy lub uprzedniego orzekania. Wątpliwość powstaje, w kontekście określenia zakresu oddziaływania na prawa i obowiązki. Sąd zwrócił uwagę także na specyfikę spraw frankowych ze względu na to, że sędzia może potencjalnie mieć interes w sformułowaniu takich zarzutów w ewentualnym własnym procesie z bankiem, co uzasadnia wątpliwość, że wyrok wydany w sprawie frankowej, w składzie którego jest osoba posiadająca kredyt frankowy, będzie oddziaływał w sposób pośredni na byt umowy kredytu.

W przypadku braku przyjęcia takiego stanowiska, rozważeniu podlega przesłanka z art. 49 § 1 k.p.c. tj. wyłączenia sędziego na wniosek ze względu na wątpliwości co do bezstronności sędziego. Stąd konieczne jest pochylenie się Sądu Najwyższego czy okolicznością mogącą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego jest fakt zawarcie umowy kredytu frankowego, gdy strona procesu dochodzi od banku zapłaty z tytułu udzielenia takiego kredytu.

J.S.

*

III CZP 84/22

„Czy w toku postępowania upadłościowego, lecz po upływie terminu określonego w art. 132 ust. 3 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 233; obecnie Prawo upadłościowe, jedn. tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 1228) odżywa legitymacja wierzycieli upadłego do wytoczenia powództwa o uznanie czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną (art. 527 k.c.)?”

(postanowienie Sądu Najwyższego z 15 lipca 2021 r., II CSKP 101/21, T. Bielska-Sobkowicz, M. Romańska, M. Szulc)

Kwestia dotycząca możliwości wystąpienia przez wierzyciela po ogłoszeniu upadłości dłużnika ze skargą pauliańską dotyczącą majątku, który – gdyby nie czynność upadłego z osobą trzecią znajdowałby się w masie upadłości – była przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego i przyjmuje

się, że w trakcie trwania postępowania upadłościowego legitymacja procesowa poszczególnych wierzycieli upadłego do wytoczenia tego rodzaju powództwa jest wyłączona. W wyroku z 3 października 2008 r., I CSK 93/08, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że stanowisko skarżącego, iż w sytuacji upływu terminu z art. 132 ust. 3 Pr.u.n. legitymowanym do wytoczenia powództwa jest wierzyciel upadłego, nie uwzględnia bezwzględnego charakteru podstawienia procesowego, dającego – w wypadku upadłości obejmującej likwidację majątku upadłego – syndykowi wyłączną legitymację procesową w sprawach o uznanie czynności prawnej upadłego dłużnika za bezskuteczną. Pomija także to, że z dniem ogłoszenia upadłości obejmującej likwidację majątku upadłego powstaje masa upadłości, a upadły traci prawo zarządu oraz możliwości korzystania i rozporządzania mieniem wchodzącym do masy upadłości (art. 61 i 75 ust. 1 Pr.u.n.). Sąd Najwyższy zaznaczył, że postępowania sądowe dotyczące masy upadłości mogą być wszczęte i dalej prowadzone jedynie przez syndyka i przeciwko niemu (art. 144 ust. 1 Pr.u.n.). Zauważył, że nie ma przepisu, który w takim procesie przyznawałaby legitymację procesową wierzycielowi dłużnika. Takiej podstawy prawnej nie stanowią zwłaszcza przepisy Kodeksu cywilnego o ochronie wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika, ich odpowiednie bowiem stosowanie do zaskarżenia czynności prawnych upadłego wymaga bowiem uwzględnienia odrębnych regulacji i charakteru postępowania upadłościowego. Stwierdził, że argumentu na rzecz stanowiska co do legitymacji wierzyciela upadłego dłużnika nie dostarcza wykładnia językowa art. 132 ust. 1 Pr.u.n., w którym ustawodawca – w przeciwieństwie do art. 57 Prawa upadłościowego z 1934 r. – nie stwierdził, że powództwo służy jedynie syndykowi. Brak takiego zwrotu jest logiczną konsekwencją tego, że powództwo w myśl art. 132 ust. 1 Pr.u.n. mogą wytoczyć także nadzorca sądowy i zarządca. Również w doktrynie przeważa pogląd, że w trakcie trwania postępowania upadłościowego legitymacja poszczególnych wierzycieli upadłego do wytoczenia tego rodzaju powództwa jest wyłączona.

W piśmiennictwie wyrażane jest również stanowisko, że wierzyciel zachowuje legitymację do wytoczenia powództwa pauliańskiego przez cały czas trwania postępowania upadłościowego, a w każdym razie od wygaśnięcia uprawnienia syndyka do wytoczenia powództwa pauliańskiego

wskutek upływu dwuletniego terminu od dnia ogłoszenia upadłości dłużnika. Dla jego uzasadnienia akcentuje się, że ustawodawca określając legitymację syndyka, użył zwrotu „może”, które jest wyrażeniem wieloznacznym i nie uprawnia do przyjęcia wniosku, że tylko syndyk jest uprawniony do wystąpienia z *actio pauliana*. Podnosi się, że argumenty natury systemowej i funkcjonalnej przeczą koncepcji, że w toku postępowania upadłościowego wierzyciele upadłego nie posiadają legitymacji do wystąpienia z powództwem pauliańskim. Stanowisko takie eliminuje niebezpieczeństwo opieszałości w wytoczeniu odnośnego powództwa przez syndyka, zapewnia lepsze rozpoznanie sprawy, w szczególności w jej aspekcie faktycznym i nie narusza interesów pozostałych wierzycieli. W myśl tego poglądu wierzyciel żądający uznania za bezskuteczną czynności prawnej dokonanej przez upadłego dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli nie wszczyna przez to procesu „dotyczącego mienia wchodzącego w skład masy upadłości”, wynik tego procesu jest indyferentny dla masy upadłości, nie znajduje tu bowiem zastosowanie art. 134 Pr.u.n., uwzględnienie żądania wierzyciela może przynieść korzyść wyłącznie jemu, zgodnie z treścią art. 532 k.c.

Sąd Najwyższy nie miał wątpliwości, że istotną cechą postępowania upadłościowego jest wprowadzenie szczególnych zasad dotyczących pokrycia długów z masy upadłości, które co do zasady zastępują procedury wynikające z właściwości danego długu. Przepisy art. 127–135 Pr.u.n., tak jak obecne art. 127–135 Pr.upadł., regulują w sposób szczególnie względem ogólnego reżimu wynikającego z art. 527–534 k.c. bezskuteczność i zaskarżanie czynności prawnych upadłego dokonanych w okresie poprzedzającym złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości. Ustawodawca w art. 131 Pr.u.n. przesądził, że w sprawach nieuregulowanych przepisami art. 127–130 do zaskarżenia czynności prawnych upadłego, dokonanych z pokrzywdzeniem wierzycieli, stosuje się przepisy art. 132–134 oraz odpowiednio przepisy Kodeksu cywilnego o ochronie wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika. W art. 132 Pr.u.n. określona została legitymacja m.in. syndyka do wytoczenia powództwa pauliańskiego dotycząca majątku, który – gdyby nie czynność upadłego z osobą trzecią – znajdowałby się w masie upadłości, i uregulowany został termin do jego wniesienia. Sensem przyznania w warunkach ogłoszenia upadłości legi-

tymacji syndykowi do wniesienia *actio pauliana* jest to, by poszczególni wierzyciele nie wytaczali odrębnych powództw, co koresponduje z zasadniczym celem postępowania upadłościowego, jakim jest wspólne zaspokojenie wierzycieli z majątku, który należał do upadłego. Wynikające z art. 131 Pr.u.n. odpowiednie stosowanie art. 527– 534 k.c. w trakcie trwania postępowania upadłościowego musi uwzględniać reguły wyrażonych w przepisie stanowiącym zakres odniesienia.

Nie można jednak nie zauważyć, że w razie prekluzji terminu przewidzianego dla syndyka do wytoczenia stosownego powództwa rzecz objęta czynnością, o jakiej mowa wyżej, nie wejdzie w skład masy upadłości. Akceptacja tego rozwiązania powoduje, że w razie upływu terminu z art. 132 ust. 3 Pr.u.n. czynność prawna dłużnika dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, mimo że nie upłynął termin z art. 534 k.c., nie może być zaskarżona ani przez syndyka z powodu upływu dwuletniego terminu od dnia ogłoszenia upadłości ani przez wierzycieli wobec prowadzenia postępowania upadłościowego. Biorąc pod uwagę to, że postępowanie upadłościowe może trwać wystarczająco długo, by nastąpił upływ pięcioletniego terminu z art. 534 k.c., to ostatecznie nielojalna osoba trzecia może zostać zwolniona od odpowiedzialności, co budzi wątpliwości z punktu widzenia ochrony praw wierzyciela. Jeżeli zatem syndyk nie znajduje podstaw do wytoczenia powództwa i nie podejmuje w tym zakresie inicjatywy, to pozbawienie wierzyciela prawa do wystąpienia ze skargą pauliańską na warunkach określonych w art. 527–534 k.c. wydaje się nieuprawnione.

W piśmiennictwie stwierdzono, że wierzyciel żądający uznania za bezskuteczną czynności prawnej dokonanej przez upadłego dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli nie wszczyna przez to procesu „dotyczącego mienia wchodzącego w skład masy upadłości”, wynik tego procesu jest indyferentny dla masy upadłości. Z drugiej strony jednak pogląd, że w toku postępowania upadłościowego, ale po upływie terminu określonego w art. 132 ust. 3 Pr.u.n. wierzycielowi upadłego przysługuje legitymacja do wytoczenia *actio pauliana* wydaje się nie do pogodzenia z brzmieniem art. 131 i 132 Pr.u.n.

P.S.

III CZP 85/22

„Czy uczestnik postępowania egzekucyjnego, któremu sąd doręczył z urzędu odpis orzeczenia wraz ze sporządzonym już uzasadnieniem (art. 766¹ § 1 k.p.c.), powinien w celu skutecznego wywiedzenia środka odwoławczego, ponownie domagać się doręczenia odpisu orzeczenia wraz z uzasadnieniem (art. 357 § 2 i § 2¹ k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.)?”

(postanowienie Sądu Rejonowego w Kościanie z 1 czerwca 2021 r., I Cz 22/21, V. Dodot, J. Nyczka, M. Olszewski)

Sąd Rejonowy podkreślił, że zagadnienie wywołuje wątpliwości w orzecznictwie sądowym i doktrynie. Pojawiło się stanowisko, że uczestnik postępowania powinien ponownie domagać się doręczenia odpisu orzeczenia wraz z uzasadnieniem w celu skutecznego wywiedzenia środka odwoławczego. Wskazuje się, że w sprawach egzekucyjnych, wobec braku wyłączenia zastosowanie znajdują przepisy procesowe dotyczące wymogu złożenia wniosku o uzasadnienie orzeczenia i to również wówczas, gdy uzasadnienie to zainteresowany otrzymał wraz z postanowieniem wydanym na posiedzeniu niejawnym i podlegającym zaskarżeniu. Argumentację tę dodatkowo wzmacnia art. 331 § 2 k.p.c. zgodnie z którym „sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku z urzędu nie zwalnia strony od obowiązku zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem”. Należy więc przyjąć, że skoro ustawodawca w sposób świadomy wprowadził do postępowania procesowego regulację, która może *prima facie* wydawać się nieracjonalna, to nie sposób podobnej nieracjonalności doszukiwać się w uregulowaniu odnoszącym się do wnoszenia środków odwoławczych w postępowaniu egzekucyjnym.

Sąd podkreślił jednak, że ta ocena prawna nie jest oczywista, jeśli uwzględnić art. 357 § 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. Przepisy o postępowaniu egzekucyjnym nie regulują zagadnienia doręczania postanowień oraz ich uzasadnień, tym samym należy odpowiednio stosować przepisy o procesie, a zatem regulację zawartą w art. 357 k.p.c. Z tej perspektywy budzi wątpliwości kwestia doręczania uzasadnienia postanowienia (sądu albo komornika) wydanego na posiedzeniu niejawnym. Z art. 357 § 2 k.p.c. wynika, że postanowienie wydane posiedzeniu niejawnym wraz z uzasadnieniem „doręcza się tylko tej stronie, która zażą-

dała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem”. Tymczasem w postępowaniu egzekucyjnym organ egzekucyjny sporządza uzasadnienie postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym z urzędu albo nie sporządza go wcale. Przepis art. 766¹ k.p.c. nie przewiduje sporządzenia uzasadnienia na wniosek strony. W tej sytuacji jedynym rozwiązaniem wydaje się przyjęcie poglądu o istnieniu obowiązku organu egzekucyjnego doręczenia z urzędu odpisu postanowienia wraz ze sporządzonym z urzędu uzasadnieniem. Skoro z art. 766¹ k.p.c. wynika obowiązek sporządzenia z urzędu uzasadnienia postanowienia (w określonych w tym przepisie wypadkach), zaś art. 357 § 2 k.p.c. *in principio* przewiduje obowiązek doręczenia z urzędu postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym, to najbardziej racjonalne wydaje się przyjęcie, że organ egzekucyjny doręcza z urzędu postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym wszystkim zainteresowanym uczestnikom, a w przypadkach, w których jest zobligowany sporządzić uzasadnienie takiego postanowienia, z urzędu doręcza zarówno odpis postanowienia, jak i jego uzasadnienie.

Sąd podkreślił również, że w sytuacji w której strona (skarżący) reprezentowani są przez profesjonalnego pełnomocnika, nie znajdzie zastosowania tryb wskazany już przez Sąd Najwyższy w uchwale z 29 września 2020 r., III UZP 2/20 (OSNP 2021, nr 2, poz. 17), gdzie przyjęto, iż wniesienie przez stronę pisma procesowego, z którego treści wynika, że strona nie zgadza się z rozstrzygającym sprawę co do istoty orzeczeniem, gdy w świetle okoliczności sprawy nie ma pewności, czy stanowi ono apelację, czy też wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem, skutkuje powinnością sądu zwrócenia się do strony o wyjaśnienie, czy jej pismo należy traktować jako apelację, która jest niedopuszczalna i zgodnie z art. 373 § 1 k.p.c. będzie podlegać odrzuceniu, czy też stanowi w istocie wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem w rozumieniu art. 328 § 1 k.p.c., po otrzymaniu którego zacznie biec termin z art. 369 § 1 lub §1¹ k.p.c. do wywiedzenia apelacji. Podstawę prawną wezwania stanowi art. 130 § 1 zdanie pierwsze k.p.c., stosowany pod rygorem zwrotu pisma procesowego.

Ł.W.

III CZP 86/22

„Czy w sytuacji w której przepis art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2020 r., poz. 1842) w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – k.p.c. oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r., poz. 1090), która weszła w życie dnia 3 lipca 2021 r., zaczyna obowiązywać w toku postępowania apelacyjnego i wobec tego, na mocy art. 6 ust. 2 ustawy nowelizującej dotychczasowy skład trzech sędziów został zmieniony na skład jednoosobowy – w osobie dotychczasowego referenta w sprawie, a następnie na mocy art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 4 znowelizowanej ustawy COVID-19, Prezes Sądu zarządzeniem zdecyduje o rozpoznaniu sprawy w składzie trzech sędziów, to:

- czy w takiej sytuacji należy dać prymat zasadzie kontynuacji składu sądu (art. 47b p.u.s.p.) i powinien to być ten sam skład, który rozpoznawał sprawę przed wejściem w życie ustawy z dnia 28 maja 2021 r., względnie został wówczas wyznaczony do jej rozpoznania bez wydawania żadnej dodatkowej decyzji procesowej,
- czy też należy na nowo wyłonić skład sądu w zakresie dwójki sędziów (poza sędzią referentem) po wydaniu przez Prezesa Sądu zarządzenia o rozpoznaniu sprawy w składzie trzech sędziów, co do zasady powinno następować w drodze losowego przydziału spraw (art. 47a p.u.s.p.)?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 28 października 2021 r., V AGa 146/20, E. Milewska-Czaja, R. Kowalkowski, L. Jantowski)

W uzasadnieniu pytania prawnego Sąd Apelacyjny przytoczył *in extenso* treść art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021 r., poz. 1090). Odwołując się do redakcji tego przepisu Sąd Apelacyjny stwierdził, że dopuszczalne jest przyjęcie,

iz z momentem wejścia w życie ww. ustawy nowelizującej dotychczasowe składy „trójkowe” przestały być „składem sądu” w rozumieniu ustawy, a sądem rozpoznającym daną sprawę stał się wyłącznie sędzia referent.

Ponadto Sąd drugiej instancji zauważył, że z literalnego brzmienia przywołanej regulacji nie wnika wprost, że zarządzenie prezesa sądu w przedmiocie rozpoznania danej sprawy przez skład trzyosobowy daje możliwość, aby taki skład wylosowany przed wejściem w życie znowelizowanej ustawy był właściwy do rozpoznania sprawy.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, pojawia się wobec tego pytanie, w jaki sposób winien być wyłoniony skład trzyosobowy do rozpoznania sprawy w sytuacji wydania przez prezesa sądu przedmiotowego zarządzenia. Po dokonaniu szczegółowej analizy zagadnienia Sąd drugiej instancji wskazał, że możliwe jest przyjęcie dwóch rozwiązań.

Pierwsze stanowisko przemawia za tym, aby w sytuacji, gdy trzyosobowy skład sądu został wylosowany przed wejściem w życie znowelizowanej ustawy, po wydaniu ww. zarządzenia prezesa sądu, pozostał on właściwy do rozpoznania sprawy zgodnie z dyspozycją wynikającą z art. 47b p.u.s.p. Za tym stanowiskiem przemawia wyrażona w przywołanej ustawie zasada niezmienności składu, a także względy racjonalności, szybkości oraz sprawności postępowania. Racjonalne jest bowiem, aby w sprawach, w których już raz był ukształtowany skład trzyosobowy, po ponownym ustanowieniu takiego składu jako właściwego na mocy zarządzenia prezesa sądu, ten sam skład osobowy sędziów mógł sprawę rozpoznać.

Drugie stanowisko, które ma na względzie brzmienie art. 6 ust. 2 znowelizowanej ustawy, przemawia za tym, aby w zaistniałej sytuacji wyłonić na nowo skład sądu w zakresie dwójki sędziów (poza sędzią referentem) po wydaniu przez prezesa sądu zarządzenia o rozpoznaniu sprawy w składzie trzyosobowym, w drodze losowego przydziału spraw (art. 47a p.u.s.p.). Za takim rozwiązaniem, które akceptuje Sąd przedstawiający zagadnienie prawne, przemawia literalne brzmienie znowelizowanych przepisów i ich wykładnia, a zwłaszcza brak w tych przepisach wyraźnego wskazania, jak wyznaczać skład trzyosobowy po wydaniu przez prezesa sądu zarządzenia, o którym mowa w art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 4 wskazanej ustawy z dnia 2 marca 2020 r.

A.Z.

III CZP 87/22

„Czy zagrożenie nakazaniem zapłaty na podstawie art. 598¹⁵ § 1 k.p.c. możliwe jest jedynie wówczas, gdy osoba sprawująca pieczę nad dzieckiem nie wykonuje obowiązków wprost wskazanych w treści ugody regulującej kontakty z dzieckiem, czy też jest to możliwe także odnośnie do obowiązków jakie mogą być wyinterpretowane z treści ugody?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z 15 listopada 2021 r., XI 1 Cz 78/21, P. Wicherek)

Sąd Okręgowy zauważył, że z powołanego w zagadnieniu prawnym przepisu wynika jednoznacznie, iż dla zagrożenia osobie, pod której pieczę dziecko pozostaje, nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej konieczne jest naruszenie przez tę osobę jej obowiązków wynikających z ugody zawartej przed sądem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem. W ocenie Sądu, należałoby przyjąć, że dla zastosowania przedmiotowego przepisu konieczne jest wskazanie w ugodzie regulującej kontakty z dzieckiem konkretnych obowiązków dla osoby sprawującej pieczę nad dzieckiem. Tylko w razie wskazania konkretnych obowiązków dana osoba ma pewność, w jakiej sytuacji może spotkać się z sankcją w postaci zagrożenia obowiązkiem zapłaty, wiedząc jakie konkretne obowiązki na niej ciąży. Przy braku wskazania konkretnych obowiązków osoba ta nie może mieć pewności, jakie jej działania lub zaniechania mogą doprowadzić do zastosowania wobec niej sankcji. Mając na uwadze to, że w rozpoznawanej przez Sąd sprawie, w ugodzie regulującej kontakty wnioskodawcy z dzieckiem nie wskazano, jakie obowiązki ma uczestniczka, należałoby przyjąć, iż nie można zagrozić jej nakazaniem zapłaty określonej sumy pieniężnej za naruszenie jej obowiązków co do kontaktów wnioskodawcy z dzieckiem, uregulowanych w ugodzie zawartej przez rodziców małoletniego. Przyjmując taką wykładnię, należałoby oddalić wniosek o wykonanie kontaktów z małoletnim, jednak prowadziłoby to do sytuacji, w której wnioskodawca, pomimo formalnego uregulowania jego kontaktów z dzieckiem w ugodzie sądowej, nie mógłby doprowadzić w sposób zgodny z obowiązującymi w Polsce przepisami do realizowania uregulowanych sądownie jego kontaktów z dzieckiem, gdyby uczestniczka codziennie odbierała dziecko z przedszkola tuż przed wskazaną

w ugodzie godziną rozpoczęcia kontaktów wnioskodawcy z dzieckiem. Uczestniczka mogłaby więc bez narażania się na sankcję z art. 598¹⁵ § 1 k.p.c. doprowadzić do sytuacji, w której wnioskodawca w ogóle nie mógłby zabierać dziecka na kontakty, mimo ich sądowego uregulowania, co byłoby ewidentnie sprzeczne z dobrem dziecka, które ma prawo do kontaktu z ojcem.

W art. 598¹⁵ § 1 k.p.c. mowa jest o obowiązkach wynikających z ugody, a nie o obowiązkach określonych lub wskazanych czy ujętych w ugodzie. Możliwa jest więc taka wykładnia art. 598¹⁵ § 1 k.p.c., że dla zastosowania tego przepisu wystarczająca jest sytuacja, iż osoba sprawująca pieczę nad dzieckiem będzie podejmowała takie działania, które będą prowadziły do niemożliwości zrealizowania kontaktów z dzieckiem przez osobę uprawnioną do tych kontaktów w sposób ustalony w ugodzie sądowej. Można przyjąć zatem, że obowiązek rodzica sprawującego pieczę nad dzieckiem nie musi być wprost wskazany w ugodzie, a wystarczające jest dla zastosowania art. 598¹⁵ § 1 k.p.c., iż dany obowiązek można wyinterpretować z treści ugody i w konsekwencji uwzględnić wnioszek. Taka wykładnia budzi jednak wątpliwości, gdyż osoba sprawująca pieczę nad dzieckiem nie może mieć całkowitej pewności, jakie jej zachowania lub zaniechania mogą skutkować zastosowaniem wobec niej sankcji przewidzianej w art. 598¹⁵ § 1 k.p.c. Wydaje się zaś, że w państwie prawa dla zastosowania jakichkolwiek sankcji (nie tylko karnych) przez sąd wobec danej osoby konieczne jest uprzednie precyzyjne określenie obowiązków tej osoby i to niezależnie od tego, czy obowiązki te będą wynikać wprost z przepisów prawa, czy z orzeczeń sądów lub ze zrównanych z nimi w zakresie ich mocy obowiązującej ugod sądowych.

A.Tur.

*

III CZP 88/22

„Czy dopuszczalna jest odmowa – na podstawie art. 236 § 2 zdanie drugie k.c. – przedłużenia terminu oddania gruntu w użytkowanie wieczyste uzasadniona wcześniejszym zgłoszeniem przez byłego właściciela tego gruntu lub jego następców prawnych uprawdopodobnionych roszczeń, opartych na art. 7 ust. 1 dekretu z dnia 26 paź-

dziennika 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz.U. z 1945 r. Nr 50, poz. 279 ze zm.)?”

(postanowienie Sądu Najwyższego z 24 września 2021 r., I CSKP 102/21, D. Dończyk, M. Koba, A. Owczarek)

Sąd Najwyższy, dokonując szerokiej analizy przedstawionego problemu prawnego, zauważył m.in., że przeważająca w orzecznictwie oraz piśmiennictwie wykładnia pojęcia „ważny interes społeczny”, o którym mowa w art. 236 § 2 k.c., wyłącza objęcie nią sytuacji, w której zachodzi potrzeba rozpoznania roszczeń byłych właścicieli (ich spadkobierców) nieruchomości warszawskich przysługujących im na podstawie art. 7 dekretu warszawskiego. Nie można uznać za realizację ważnego interesu społecznego konieczności uczynienia zadość tym roszczeniom. Nie istnieje norma o charakterze ustawowym, z której można by wprost wywieść, iż konieczność wcześniejszego, w stosunku do wniosku użytkownika wieczystego o przedłużenie użytkowania wieczystego, rozpoznania i zaspokojenia tych roszczeń stanowi realizację interesu publicznego lub społecznego mających znaczenie dla interesu zbiorowego obywateli lub grupy mieszkańców. Zaspokojenie tych roszczeń zmierza w istocie do zaspokojenia interesu indywidualnego konkretnych właścicieli (ich spadkobierców) i jest irrelevantne z punktu widzenia interesu publicznego lub społecznego.

Nie można jednak odmówić słuszności także stanowisku, zgodnie z którym konieczność rozpoznania (i zaspokojenia) tych roszczeń może być uznana za ważny interes społeczny przy uwzględnieniu norm Konstytucji (art. 21 i art. 64), gwarantujących ochronę prawa własności i dziedziczenia, których realizacji służą m.in. normy odnoszące się także do zaspokajania roszczeń właścicieli nieruchomości przejętych przez państwo na podstawie przepisów dekretu warszawskiego oraz zmierzające do poszanowania zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, tj. poszanowania konstytucyjnej zasady demokratycznego państwa prawnego i zasady praworządności (art. 2 i 7 Konstytucji). Uczynienie zadość tym roszczeniom leży w interesie ogólnym całego społeczeństwa także z tej przyczyny, że służy ochronie mienia publicznego, które w przypadku odmowy zaspokojenia tych roszczeń jest narażone na uszczuplenie z uwagi na konieczność zaspokojenia roszczeń odszkodowawczych byłych właścici-

cieli (ich spadkobierców) nieruchomości warszawskich. Z tej perspektywy konieczność rozpoznania tych roszczeń i w razie usprawiedliwionej podstawy ich zaspokojenia powoduje zaspokojenie indywidualnego interesu poszczególnych właścicieli (ich spadkobierców) nieruchomości warszawskich, ale jest to skutek wtórny i niewykluczający zaspokojenia w ten sposób także ważnego interesu społecznego.

A.Tur.

*

III CZP 89/22

„1. Czy umowa kredytu ma charakter umowy wzajemnej w świetle regulacji art. 497 k.c. w związku z art. 496 k.c.?

w przypadku pozytywnej odpowiedzi na pytanie pierwsze:

2. czy skuteczny będzie zarzut zatrzymania złożony przez pełnomocnika procesowego strony w piśmie procesowym doręczonym pełnomocnikowi drugiej strony, jeżeli obaj pełnomocnicy korzystają z zakresu umocowania objętego zakresem wskazanym w dyspozycji art. 91 k.p.c.?

oraz

3. czy skuteczne będzie złożenie zarzutu zatrzymania jako zarzutu ewentualnego, tj. na wypadek stwierdzenia nieważności umowy?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 6 grudnia 2021 r., I ACa 488/21, P. Banasik)

Sąd Apelacyjny powziął wątpliwości co do charakteru umowy kredytu w kontekście art. 497 w związku z art. 496 k.c., a mianowicie, czy umowa kredytu jest umową wzajemną w rozumieniu powyższych przepisów w związku z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20 (OSNC 2021, nr 6, poz. 40) oraz w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 (OSNC 2021, nr 9, poz. 56). Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd Najwyższy w sprawie III CZP 11/20 stanął na stanowisku o wzajemnym charakterze umowy kredytu i w konsekwencji zasadniczej dopuszczalności podniesienia przez bank zarzutu zatrzymania w przypadku stwierdzenia nieważności umowy kredytu, pomimo że wątpliwości wyini-

kające z opisu stanowisk stron w niniejszej sprawie nie były rozważane w sprawie III CZP 11/20. Jednak, zdaniem Sądu Apelacyjnego, takie stanowisko nie usuwa wątpliwości co do charakteru umowy kredytu ze względu na rozbieżności w odniesieniu do tego zagadnienia w orzecznictwie.

Sąd Apelacyjny dostrzegł linię orzeczniczą przyjmującą tezę o wzajemnym charakterze umowy kredytu (tak: Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 7 kwietnia 2011 r., IV CSK 422/10, i z 7 marca 2017 r., II CSK 281/16). Z drugiej strony należy przywołać orzeczenia, w których sądy uznały, że umowa kredytu nie jest umową wzajemną (wyroki Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 30 grudnia 2019 r., I ACa 697/18; z 6 marca 2020 r., I ACa 367/19, z 30 kwietnia 2020 r., I ACa 55/20.; wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z 20 października 2020 r., II Ca 1450/20). Wobec tego, zdaniem Sądu Apelacyjnego, należy przychylić się do poglądu, że umowa kredytu bankowego, analizowana w kontekście współczesnych zasad funkcjonowania gospodarki rynkowej, powinna być zakwalifikowana jako umowa wzajemna, skoro do jej elementów przedmiotowo istotnych (dlatego, że odsetki jako element wynagrodzenia są w ocenie Sądu świadczeniem głównym) należy m.in. odpłatność (zapłata wynagrodzenia, wyrażona spoczywającym na kredytobiorcy obowiązkiem zapłaty czy to odsetek, czy to prowizji). Wzajemność ta nie polega na wymianie kwoty pieniędzy na inną kwotę pieniędzy, lecz na uzyskaniu przez kredytobiorcę określonej usługi za zapłatą wynagrodzenia, która jednocześnie z punktu widzenia jednej ze stron umowy – banku – stanowi wyłączny cel i sens zawarcia umowy. W tym kontekście zasadne wydaje się przyjęcie, że między stronami umowy kredytu bankowego w gruncie rzeczy nie dochodzi do wymiany dóbr jednorodzących.

Przyjęcie takiego stanowiska, zdaniem Sądu Apelacyjnego, powoduje jednak w konsekwencji wątpliwości co do zasadniczej dopuszczalności podniesienia przez bank w toku procesu zarzutu zatrzymania wobec skuteczności zarzutu zatrzymania złożonego przez pełnomocnika procesowego strony w piśmie procesowym doręczonym pełnomocnikowi drugiej strony, jeżeli obaj pełnomocnicy korzystają z umocowania objętego pełnomocnictwem procesowym (art. 91 k.p.c.). Odnosząc się do orzecznictwa, Sąd Apelacyjny skłonił się do poglądu, że jeżeli podniesienie zarzutu potrącenia (czy w niniejszym przypadku – zatrzymania) następuje

w formie pisemnej czynności procesowej, która dociera bezpośrednio do pełnomocnika procesowego, to dochodzi do realizacji skutku tej czynności. Pełnomocnik procesowy strony jest wszak adresatem czynności procesowej pozwanego na podstawie udzielonego pełnomocnictwa ze wszystkimi skutkami z tym związanymi – dlatego jego działania zarówno w postaci czynnej, jak i biernej, powinny odnieść skutek w stosunku do mocodawcy, szczególnie gdy zarzut potrącenia lub zatrzymania zostaje podniesiony przez przeciwnika procesowego jako środek dochodzenia przez niego własnych roszczeń przysługujących mu wobec mocodawcy rzeczowego pełnomocnika. Mając na względzie, że uprawnieniem pełnomocnika wynikającym z zakresu art. 91 k.p.c. jest m.in. występowanie z powództwem, a także podejmowanie w postępowaniu cywilnym stosownych reakcji, m.in. przez przekształcanie powództwa w ten sposób, by w miejsce żądania o zapłatę formułować żądanie o ustalenie (nieważności) i zapłatę, należy przyjąć w drodze wykładni celowościowej, że pełnomocnik procesowy w zakresie art. 91 k.p.c. ma daleko idące kompetencje również w zakresie odbioru zarzutu procesowego, nawet jeżeli ma on charakter materialnoprawny. Nadto Sąd Apelacyjny stwierdził, że skoro dopuszczalne jest złożenie przez pełnomocnika procesowego oświadczenia woli wywołującego skutki materialnoprawne dla mocodawcy, i to nawet na podstawie przyjmowanej przez Sąd Najwyższy konstrukcji materialnoprawnego pełnomocnictwa udzielonego w sposób dorozumiany przez znoszenie przez mocodawcę czynności przedsięwziętych w jego imieniu (wyrok z 4 lutego 2004 r., I CK 181/03), to trudno dostrzec przekonywające względy przemawiające przeciw dopuszczalności przyjęcia przez pełnomocnika procesowego powoda oświadczenia o potrąceniu czy o skorzystaniu z prawa zatrzymania. Wniosek taki jest zasadny, zwłaszcza że z zasad etyki zawodowych pełnomocników (§ 49 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu, art. 44 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego) można wyprowadzić domniemanie należytego poinformowania mocodawcy o przedsięwziętych czynnościach procesowych, a więc ziszczenie się skutku, o którym mowa w art. 61 § 1 k.c., w wyniku podniesienia zarzutu potrącenia lub zatrzymania w procesie.

Wątpliwości Sądu Apelacyjnego wyrażone w trzecim pytaniu dotyczą zagadnienia skuteczności podniesienia zarzutu zatrzymania jako zarzu-

tu ewentualnego i wynikają z rozbieżności poglądów w doktrynie i orzecznictwie. Sąd dostrzegł bowiem, że w praktyce sądowej szeroko stosowane są – a w piśmiennictwie aprobowane – ewentualne oświadczenia o potrąceniu czy zatrzymaniu na wypadek, gdyby objęta *petitum* pozwu, a kwestionowana przez pozwanego wierzytelność okazała się uzasadniona (por. wyrok Sądu Najwyższego z 1 grudnia 1961 r., 4 CR 212/61; wyrok Sądu Najwyższego z 9 listopada 2011 r., II CSK 70/11; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 20 lutego 2020 r., I ACa 635/19). Z drugiej strony, nie bez racji wskazuje się, że oświadczenie o skorzystaniu z prawa zatrzymania ma charakter jednostronnej czynności prawnej, a zastrzeżenie warunku w przypadku składania jednostronnych oświadczeń woli o charakterze prawokształtującym jest niedopuszczalne (tak: Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z 25 listopada 2021 r., I ACa 379/21).

Sąd drugiej instancji przychylił się do pierwszego z wymienionych poglądów, a więc większościowego, dostrzegając jednak zasadność argumentacji przeciwników tego poglądu, co prowadzi do poważnych wątpliwości w powyższym zakresie.

J.B.

*

III CZP 90/22

„1. Czy w sprawie o ustalenie kontaktów między małoletnim rodzeństwem (przyrodnim) w trybie art. 113⁶ k.r.o., małoletnim należy przyznać status uczestników postępowania w rozumieniu art. 510 k.p.c.?

2. W przypadku udzielenia odpowiedzi pozytywnej na pytanie zawarte w punkcie 1. czy małoletni wnioskodawca, jak i małoletni uczestnik (rodzeństwo przyrodnie) winni być reprezentowani w postępowaniu sądowym przez rodzica (przedstawiciela ustawowego), czy zgodnie z art. 98 § 2 pkt 2 k.r.o. w związku z art. 99 k.r.o. każdy z małoletnich winien być reprezentowany przez kuratora ustanowionego przez sąd opiekuńczy (z uwagi na hipotetyczną sprzeczność interesów między małoletnim a reprezentującym go rodzicem)?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z 14 grudnia 2021 r., VI Ca 821/19, S. Sierpińska, D. Trautman, M. Pyszków)

Sąd Okręgowy stwierdził, że analiza statusu dziecka w sprawie o kontakty powinna być dokonywana po przeprowadzeniu uprzedniej oceny i rozważeniu kwestii posiadania przez dziecko interesu prawnego (bądź jego braku), w rozumieniu art. 510 § 1 k.p.c. Zauważył, że w sprawie o kontakty małoletni jest nie tylko osobą zainteresowaną, ale także osobą, której postępowanie dotyczy, zaś przedmiotem rozstrzygnięcia sądowego jest również prawo dziecka do utrzymywania kontaktów – prawo o charakterze niemajątkowym i ściśle związane z osobą dziecka. Jednocześnie sytuacja dziecka w przypadku stosunku prawnego z zakresem kontaktów (w rozpoznawanej sprawie kontaktów między małoletnim przyrodnym rodzeństwem), jest odmienna od sytuacji małoletniego w sprawach z zakresu władzy rodzicielskiej. Sąd Okręgowy powołał się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, zgodnie z którym dziecko jest uczestnikiem postępowania opiekuńczego, gdy wynika to z przepisu ustawy bądź z „istoty stosunku prawnego” (por. uchwałę z 26 stycznia 1973 r., III CZP 101/71, OSNC 1973, nr 7–8, poz. 118 i uchwałę z 3 maja 1979 r., III CZP 14/79, OSNC 1979, nr 12, poz. 230). W judykaturze tej stwierdzono również, że istota stosunku władzy rodzicielskiej, to jest jej charakter rozumiany jako prawa i obowiązki rodzica, a brak uprawnień i podporządkowanie po stronie dziecka, przesądza o braku uczestnictwa dziecka w postępowaniach o ograniczenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że uzyskanie przez dziecko statusu uczestnika postępowania nieprocesowego zakłada, że postępowanie zostało już wszczęte, a dziecko ma odpowiednie kwalifikacje podmiotowe, tj. zdolność sądową i zdolność procesową. W postępowaniu nieprocesowym posiadanie interesu prawnego jest immamentnie związane z legitymacją procesową, dlatego kwestie te należy rozpatrywać łącznie. Odwołując się do piśmiennictwa, Sąd Okręgowy wskazał, iż rzeczywiste wzięcie udziału w sprawie nie jest zależne od posiadania przez dziecko zdolności procesowej, o ile jest ono prawidłowo zastępowane przez przedstawiciela ustawowego.

Sąd Okręgowy, odwołując się do treści art. 573 k.p.c., wskazał, że wydziedziona w tym przepisie norma prawna ma charakter ogólny dla postępowania opiekuńczego, tym samym będzie miała zastosowanie w sprawie o ustalenie kontaktów na podstawie art. 113⁶ k.r.o. W nawią-

zaniu do orzecznictwa i piśmiennictwa nadmieniał, że dziecko, które ukończyło lat 13 może podejmować czynności w dotyczącej je sprawie, a więc może np. ustanowić pełnomocnika bądź wystąpić o pełnomocnika z urzędu, jednak art. 573 k.p.c. odnosi się do sytuacji, gdy dziecko jest uczestnikiem postępowania. Sąd drugiej instancji podkreślił, że w rozpoznawanej sprawie małoletni nie ukończyli 13 lat. Stwierdził też, iż mimo braku zdolności procesowej osoby te posiadają zdolność sądową, mogą zatem występować w charakterze uczestników postępowania (pod warunkiem spełnienia pozostałych kryteriów statusu uczestnika), ale nie samodzielnie.

Zdaniem Sądu Okręgowego, małoletnie dzieci, które nie mają zdolności do czynności prawnych i pozostają pod władzą rodzicielską, w sprawie o ustalenie kontaktów na podstawie art. 113⁶ k.r.o. nie mogą być reprezentowane przez żadne z rodziców, tym samym konieczne jest ustanowienie kuratora dla małoletnich. Sąd ten odwołał się do orzecznictwa, w którym wskazuje się, że w sprawach nieprocesowych żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka, jeżeli może dojść do hipotetycznej kolizji interesów między nimi. Z uwzględnieniem naczelnej zasady ochrony praw dziecka przy dokonaniu oceny z obiektywnego punktu widzenia, czy w konkretnej sytuacji, w której w tej samej sprawie występują jako strony lub uczestnicy postępowania rodzice i dzieci, rodzice mogą reprezentować dziecko, czy też ze względu na możliwość kolizji ich interesów, taka reprezentacja jest wyłączona. Hipotetyczna a nie rzeczywista sprzeczność interesów między małoletnim a reprezentującym go rodzicem uzasadnia niedopuszczalność reprezentacji dziecka przez tego z rodziców. Co do zasady, jeżeli małoletnie dzieci nie mogą być reprezentowane przez żadnego z rodziców, powinno być ustanowionych tylu kuratorów przewidzianych w art. 99 k.r.o., ile dzieci ma być reprezentowanych. W ocenie Sądu Okręgowego przyjąć jednak trzeba, że można ustanowić jednego kuratora dla kilku dzieci, jeżeli ich interesy nie są sprzeczne.

B.Ł.

III CZP 91/22

„Czy w przypadku odmowy wszczęcia egzekucji na podstawie art. 804 § 2 k.p.c. z uwagi na przedawnienie świadczenia wynikającego z tytułu wykonawczego zachodzi podstawa do pobrania od wierzyciela opłaty egzekucyjnej, o której mowa w art. 30 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 2363 ze zm.)?”

(postanowienie Sądu Rejonowego w Głubczycach z 22 grudnia 2021 r., I Co 128/21, Ż. Kornek-Kubis)

Analizując pojęcie oczywiście niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego, Sąd Rejonowy wskazał, że w rozpoznawanej sytuacji doszło do odmowy wszczęcia egzekucji, zaś wierzyciel przedłożył tytuł wykonawczy, z którego wynika, iż termin przedawnienia dochodzonego roszczenia upłynął, a nie możliwe jest ustalenie, czy doszło do przerwania biegu przedawnienia roszczenia objętego tym tytułem. Odróżniając określenia wszczęcie egzekucji od wszczęcia postępowania egzekucyjnego, zauważył, że doszło do skutecznego wszczęcia postępowania egzekucyjnego, skoro wniosek inicjujący postępowanie został prawidłowo złożony przez kompetentny podmiot, wywołał skutek w postaci wezwania wierzyciela o zaliczkę, która następnie została uiszczona, a po zbadaniu treści tytułu, dochodząc do słusznego wniosku, iż roszczenie objęte tytułem wykonawczym uległo przedawnieniu, organ egzekucyjny odmówił wszczęcia egzekucji. Wierzyciel nie zakwestionował słuszności oceny komornika, nie przedłożył też żadnego dokumentu, z którego wynikałby wniosek przeciwny, a składając wniosek inicjujący postępowanie egzekucyjne mógł z łatwością dostrzec, że należność objęta tytułem wykonawczym uległa przedawnieniu, co zdaniem Sądu, powoduje, iż wszczęcie postępowania egzekucyjnego było bezcelowe i to w stopniu oczywistym.

Sąd Rejonowy zwrócił m.in. uwagę na to, że komornik pobiera lub ściągą opłaty komornicze tylko w przypadkach określonych w ustawie, a skoro postępowanie egzekucyjne zakończyło się z chwilą wydania postanowienia o odmowie wszczęcia egzekucji, więc zaraz po złożeniu wniosku inicjującego postępowanie, to nie sposób uznać, iż postępowanie egzekucyjne zostało przeprowadzone. Ustawodawca użył zwrotu „przeprowadzenie”, a nie „prowadzenie”, zakładając, że opłaty egzeku-

cyjne należą się organowi egzekucyjnemu za ogół czynności związanych z wszczęciem, prowadzeniem i zakończeniem postępowania egzekucyjnego. Nie można uznać, iż samo wezwanie wierzyciela o zaliczkę, a następnie zakończenie postępowania postanowieniem o odmowie wszczęcia egzekucji stanowi przeprowadzenie postępowania egzekucyjnego, tym bardziej mając na względzie sytuację, w której o postępowaniu egzekucyjnym dłużnik nie ma jakiegokolwiek wiedzy.

Z drugiej jednak strony brak innej podstawy prawnej do pobrania przez komornika opłaty egzekucyjnej, a co do zasady organ egzekucyjny nie działa *pro bono*. Wobec odmowy wszczęcia egzekucji brak też podstaw do wydania przez komornika odrębnego postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego. Gdyby komornik sądowy nie dostrzegł, że roszczenie objęte tytułem egzekucyjnym uległo przedawnieniu i prowadził egzekucję, dokonując zajęć zgodnie z wnioskiem wierzyciela, a następnie dłużnik podniósłby zarzut przedawnienia roszczenia, organ egzekucyjny byłby zobowiązany do umorzenia postępowania egzekucyjnego i wówczas doszłoby do oczywiście niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego i obciążenia wierzyciela opłatą.

A.Tur.

DANE STATYSTYCZNE (grudzień 2021 r.)**Informacja o ruchu spraw**

Lp.	Rodzaj spraw	RUCH SPRAW											
		Pozostało do rozpoznania z okresu poprzedniego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania na okres następny	
				Załatwiono razem	Sposób załatwienia								
					odmówiono przyjęcia do rozpoznania	przyjęto do rozpoznania	oddalono	uchylono w całości lub w części i przekazano do ponownego rozpoznania	uchylono i rozstrzygnięto merytorycznie	podjęto uchwałę	uwzględniono skargę o stwierdzenie niezgodności orzeczenia z prawem		załatwiono w inny sposób
1.	CSK	1880	279	284	136	62	–	–	–	–	–	86	1875
2.	CSKP	1198	65	41	–	–	19	14	–	–	–	8	1222
3.	CZP, w tym:	103	8	22	–	–	–	–	–	15	–	7	89
	– art. 390 k.p.c.	89	6	19	–	–	–	–	–	12	–	7	76
	– skład 7-miu	13	2	3	–	–	–	–	–	3	–	–	12
	– pełny skład	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1
4.	CZ	100	28	38	–	–	10	13	–	–	–	15	90
5.	CNP	83	17	13	–	1	–	–	–	–	–	12	87
6.	CNPP	19	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	20
7.	CA	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
8.	CN	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
9.	CO, w tym:	147	98	99	–	–	1	–	–	–	–	98	146
	– art. 401-403 k.p.c.	6	–	1	–	–	–	–	–	–	–	1	5
	– art. 44 ¹ , 45, 52 k.p.c.	141	98	98	–	–	1	–	–	–	–	97	141
RAZEM		3530	496	497	136	63	30	27	–	15	–	226	3529

Informacja o szybkości załatwiania spraw

CSK				CSKP			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.
29	30	88	136	1	1	1	38
CO				CZP			
do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.
34	60	3	2	–	–	1	21
CZ				CA			
do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.	do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.
4	13	13	8	–	–	–	–
CNP				CNPP			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.
3	1	2	7	–	–	–	–
CN							
do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.				
–	–	–	–				

DANE STATYSTYCZNE (2021 r.)

Informacja o ruchu spraw

Lp.	Rodzaj spraw	RUCH SPRAW											
		Pozostało do rozpoznania z okresu poprzedniego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania na okres następnny	
				Załatwiono razem	Sposób załatwienia								
					odmówiono przyjęcia do rozpoznania	przyjęto do rozpoznania	oddalono	uchylono w całości lub w części i przekazano do ponownego rozpoznania	uchylono i rozstrzygnięto merytorycznie	podjęto uchwałę	uwzględniono skargę o stwierdzenie niezgodności orzeczenia z prawem		załatwiono w inny sposób
1.	CSK	1127	3346	2598	1302	704	1	–	–	–	–	591	1875
2.	CSKP	–	1927	705	–	–	295	313	11	–	–	86	1222
3.	CZP, w tym:	107	86	104	–	–	–	–	–	70	–	34	89
	– art. 390 k.p.c.	94	77	95	–	–	–	–	–	61	–	34	76
	– skład 7-miu	13	8	9	–	–	–	–	–	9	–	–	12
	– pełny skład	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1
4.	CZ	53	382	345	–	–	115	92	5	–	–	133	90
5.	CNP	50	162	125	25	15	–	–	–	–	–	85	87
6.	CNPP	–	24	4	–	–	4	–	–	–	–	–	20
7.	CA	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
8.	CN	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
9.	CO, w tym:	101	1090	1045	1	–	3	–	–	–	–	1041	146
	– art. 401-403 k.p.c.	4	3	4	–	–	–	–	–	–	–	4	3
	– art. 44 ¹ , 45, 52 k.p.c.	97	1087	1041	1	–	3	–	–	–	–	1037	143
RAZEM		1438	7017	4926	1328	719	418	405	16	70	–	1970	3529

Informacja o szybkości załatwiania spraw

CSK				CSKP			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.
224	316	941	1116	62	55	46	542
CO				CZP			
do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.
359	409	139	137	4	–	5	95
CZ				CA			
do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.	do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.
47	109	89	100	–	–	–	–
CNP				CNPP			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.
21	16	35	54	–	–	–	4
CN							
do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.				
–	–	–	–				

DANE STATYSTYCZNE (styczeń 2022 r.)**Informacja o ruchu spraw**

Lp.	Rodzaj spraw	RUCH SPRAW											
		Pozostało do rozpoznania z okresu poprzedniego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania na okres następny	
				Załatwiono razem	Sposób załatwienia								
					odmówiono przyjęcia do rozpoznania	przyjęto do rozpoznania	oddalono	uchylono w całości lub w części i przekazano do ponownego rozpoznania	uchylono i rozstrzygnięto merytorycznie	podjęto uchwałę	uwzględniono skargę o stwierdzenie niezgodności orzeczenia z prawem		załatwiono w inny sposób
1.	CSK	1880	237	231	123	71	–	–	–	–	–	37	1886
2.	CSKP	1226	72	11	–	–	5	5	–	–	–	1	1287
3.	CZP, w tym:	91	2	32	–	–	–	–	–	23	–	9	61
	– art. 390 k.p.c.	77	2	31	–	–	–	–	–	22	–	9	48
	– skład 7-miu	13	–	1	–	–	–	–	–	1	–	–	12
	– pełny skład	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1
4.	CZ	89	28	25	–	–	9	7	–	–	–	9	92
5.	CNP	87	11	12	3	2	–	–	–	–	–	7	86
6.	CNPP	20	2	1	–	–	–	–	–	–	–	1	21
7.	CA	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
8.	CN	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
9.	CO, w tym:	147	90	67	–	–	–	–	–	–	–	67	170
	– art. 401-403 k.p.c.	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1
	– art. 44 ¹ , 45, 52 k.p.c.	146	90	67	–	–	–	–	–	–	–	67	169
RAZEM		3540	442	379	126	73	14	12	–	23	–	131	3603

Informacja o szybkości załatwiania spraw

CSK				CSKP			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.
8	10	51	162	–	1	–	10
CO				CZP			
do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.
17	35	14	1	–	1	6	25
CZ				CA			
do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.	do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.
–	7	12	6	–	–	–	–
CNP				CNPP			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.
–	3	4	5	–	–	–	1
CN							
do 1 mies.	do 2 mies.	do 3 mies.	pow. 3 mies.				
–	–	–	–				

SPIS TREŚCI

	<i>strona</i>
Aktualności	3
Uchwały i inne ważniejsze orzeczenia.....	5
Omówienia głos i innych komentarzy do orzeczeń.....	39
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	85
Dane statystyczne (grudzień 2021 r.).....	112
Dane statystyczne (2021 r.)	114
Dane statystyczne (styczeń 2022 r.)	116

